

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Rapport

R30:1975

**Norrlidenförsöket
— kvartershus och
boendemedverkan**

Stig Wellving

Byggforskningen

TEKNISKA HOGSKOLAN I LUND
SEKTIONEN FOR VAG- OCH VATTEN
BIBLIOTEKET

Norrlidenförsöket – kvartershus och boendemedverkan

Wellving, Stig

En s k närlokal presenterades 1970 i ett förslag till ny God Bostad från tekniska byrån vid Bostadsstyrelsen. Tanken på en gemensamhetsyta nära den egna bostaden är visserligen inte ny men har fått förnyad aktualitet under de senaste årens debatt om boendemiljöns utformning. Föreliggande studie vill belysa hur man med de boendes medverkan ordnat med sådana lokaler i ett nyligen färdigställt bostadsområde i Kalmar. Verksamheten har studerats under en treårsperiod, varefter orsakerna till det uppkomna resultatet diskuteras.

Bakgrund

Bostadsstyrelsens publikation God Bostad beskriver de bostadskvaliteter som bildar utgångspunkt för den statliga bostadslånegranskningen. Ett förslag till ny God Bostad lades fram 1970. Här presenteras en s k närlokal, avsedd för 30–50 hushåll, som ska komplettera andra gemensamma lokaler i områdes- och stadsdelscentra. I denna ska man kunna samlas för att diskutera gemensamma angelägenheter, träffa sina grannar, ge barnen möjlighet till gemensam innelek och alla åldrar tillfälle till motion, hobby mm. Förslaget ger också närmare anvisningar om hur lokalen kan placeras, dimensioneras och konkret utformas. Tre förslag till administrationsformer ger de boende varierande möjligheter att påverka verksamheten.

Förslaget mötte då det gick ut på remiss ganska blandade reaktioner. Många ansåg att experiment och försöksverksamhet rimligen borde föregå en nornering av närlokalerna, eftersom erfarenheterna av dessa ännu ansågs vara så begränsade. Ett sådant tillfälle gavs 1971 i den nya stadsdelen Norrliden i Kalmar. Det aktuella bostadsområdets ca 400 lägenheter delades in i fyra kvarter, som vart och ett skulle rymma ett friliggande kvartershus för de närmast belägna ca 100 hushållen. Antalet hushåll per lokal kom således att bli dubbelt så stort som det föreslagna.

Planlösningen och storleken på de fyra lokalerna blev i det närmaste identiska. Ytan på drygt 100 m² rymmer i tre hus

ett större rum inkl pentry samt två mindre rum. Det fjärde huset har på samma yta något flera rum. Gångavståndet till lokalen i det "egna" kvarteret är högst 150 m och till den längst bort belägna högst 350 m. Efter färgen på fasaden kallas de Röda, Gröna, Gula respektive Brunna kvartershuset. Ett av områdets skyddsrum (den s k Bunkern) disponeras också av de boende till mer utrymmeskrävande aktiviteter. Denna lokal är något större än de övriga och rymmer två likadana, tämligen stora rum.

Syfte och metod

Syftet med studien var att beskriva hur verksamheten i närlokalerna (kvartershusen) utvecklades från starten fram till och med hösten 1974 och samtidigt studera på vilket sätt olika bakomliggande faktorer (organisationsform, ekonomi, information etc) påverkade denna utveckling.

Uppgifterna har huvudsakligen inhämtats via intervjuer med olika kontaktpersoner. Som ett komplement till dessa sändes i december 1973 en enkät ut till halva antalet hushåll i området. Efter två påminnelser hade 45 % sânt tillbaka ifyllda formulär och ytterligare 13 % blanka. Bortfallet är således högt, men en analys av detta har förbättrat möjligheterna att dra generella slutsatser.

Försöksmodellen

Det hade inte varit fullständig enighet om den beslutade försöksmodellen som ju skulle innebära en självständig boenderepresentation i varje kvarter. Motståndarna trodde inte att de boende skulle lyckas med verksamheten, utan förordade mer styrning uppifrån. Ganska snart stod det också klart att modellen endast skulle komma att prövas i det först färdiga Röda huset, som invigdes i september 1971. I de övriga husen blev den s k Fritidskommittén ytterst ansvarig för verksamheten, precis som i bostadsföretagets övriga områden. Denna kommitté är ett samarbetsorgan mellan Hyresgästföreningen och bostadsföretaget. I denna något motsättningsfyllda situation skulle de boende nu välja styrelse och starta en verksamhet.

Byggforskningen Sammanfattningar

R30:1975

Nyckelord:

bostadsområde, gemensamhetslokal, närlokal, medborgarinflytande, verksamhetsstudie

Rapport R30:1975 hänför sig till anslag 720676-1 från Statens råd för byggnadsforskning till Sociologiska institutionen, Stockholms universitet, Stockholm.

UDK 725.8
SfB A
ISBN 91-540-2446-3

Sammanfattning av:

Wellving, S. 1975. *Norrlidenförsöket – kvartershus och boendemedverkan*. (Statens råd för byggnadsforskning.) Stockholm. Rapport R30:1975. 103 s., ill 21 kr. + moms.

Rapporten är skriven på svenska med svensk och engelsk sammanfattning.

Distribution:

Svensk Byggtjänst
Box 1403. 111 84 Stockholm
Telefon 08-24 28 60

Grupp: Samhällsplanering

TEKNISKA HÖGSKOLAN I LUND
SEKTIONEN FÖR VÄG- OCH VATTEN
BIBLIOTEKET

Invingningen av Röda huset hade lockat ett 50-tal personer, ca hälften boende och övriga press och funktionärer. Ett resultat av mötet var att några boende utsågs till en arbetsgrupp för val av permanent styrelse. En osäkerhet i starten och en strävan att låta så många som möjligt delta i besluten innebar att styrelsevalet drog ut något på tiden. Utan styrelse ville Fritidskommittén inte heller diskutera de ekonomiska villkoren. Verksamheten startade därför först två månader efter invigningen. Då kom bordtennis, privat utyhyrning samt barn- och ungdomsverksamhet i Stadsbibliotekets och Frälsningsarméns regi igång i snabb följd. Ett halvår senare tillkom IOGT/NTO:s barnverksamhet. Fram till våren 1973 pågick denna verksamhet i tämligen oförändrad omfattning, och styrelsen var också mycket nöjd med barn- och ungdomssidan.

Att aktivt engagera även de vuxna visade sig vara en svårare uppgift. I början hade man några gemensamma fester och under några månader en pub, men intresset att fortsätta med dessa eller starta nya aktiviteter var mycket lågt. Styrelsen hade engagerat sig mycket i denna fråga och ansåg nu att man hade misslyckats. De flesta boende tycks dock ha varit nöjda med vad som förevarit. Att lägenhetsomsättningen varit hög (ca 40 % 1973) har säkert påverkat intresset negativt. Ytterligare problem uppstod då medlemmar av styrelsen började flytta från området. Trots intensivt försök lyckades man inte finna några ersättare, och snart fanns bara två aktiva medlemmar kvar. Frågan blev hur länge dessa skulle vilja och orka fortsätta.

Bostadsförvaltaren hade också framfört invändningar mot att bordtennisen i lokalen inte haft tillräcklig tillsyn och att slitaget på lokalen blivit för stort. På initiativ av förvaltaren sammanträdde de båda parterna i oktober 1973, varvid man kom överens om att Röda huset skulle återlämnas till Fritidskommittén. IOGT/NTO som länge velat utvidga sin verksamhet utsågs till efterträdare. Några av de övriga verksamheterna antingen flyttade över till andra lokaler eller upphörde. Sedan våren 1974 har här pågått en välbesökt eftermiddagsverksamhet för barn och ungdom tre dagar i veckan.

Många andra faktorer har påverkat resultatet. Trots att stencilen delats ut och anslag satts upp tycks informationen ha varit otillräcklig. I enkäten uppgav sig en ganska hög andel inte alls ha uppfattat någon sådan. Mycket på grund av prestigeskäl, tycks det, var kontakten mellan styrelsen i området och bostadsföretaget tämligen begränsad. Styrelsen

villde visa att den kunde klara sig själv, och bostadsföretaget fann ingen anledning att gå in med ett aktivt stöd.

Mer positivt verkande faktorer har varit en tillfredsställande ekonomi, tillgången till ledare via organisationerna, lokalens attraktiva utformning och i stort sett störningsfria läge.

Övrig verksamhet

I områdets övriga lokaler, som öppnades under perioden september 1972—januari 1974, har organisationerna haft det största ansvaret.

I Gröna huset startade man första säsongen sagostunder, bordtennis och barnfilm. säsongen därpå grupper i gymnastik och applikation. Efter tre säsongers i stort sett oförändrad verksamhet stod lokalen plötsligt helt oanvänd. Orsaken var brist på ledare och överflyttning av verksamheter till andra lokaler inom området. Man ändrade så småningom om lokalen, och idag används den ganska ofta och till privata fester o dyl.

Då Gula huset öppnades hösten 1973 förlades hit samtliga barnverksamheter i ABF:s och Unga Örnars regi. Dessa utvidgades påföljande säsong, men upphörde hösten 1974 nästan helt. Vissa aktiviteter hade flyttats över till den s k Bunkern, en annan lades ned av ekonomiska skäl.

Bruna huset är utformat med tanke på träslöjd, keramik o dyl men har hittills mest använts av den nya boendekommittén till sammanträden och den s k jourtjänsten. Till den senare kan vem som helst i området vända sig med förslag eller klagomål på verksamheten. Dessutom pågår i lokalen den s k Torsdagsträffen, som fått allt fler deltagare. Denna träff är för närvarande den enda regelbundna vuxenverksamheten i området.

I Bunkern började man den första säsongen med bordtennis tre dagar i veckan i Unga Örnars regi. Påföljande säsong, hösten 1974, tillkom andra lika populära aktiviteter, barnfilm och diskotek.

Den nya boendekommittén har sedan sin tillkomst i maj 1974 ordnat med flera gemensamma arrangemang. Man har firat midsommar, advent, Lucia och jul med ett mycket högt deltagande, även från de vuxnas sida. Vidare har förekommit fotbolls- och bordtennisturneringar, gemensamma utflykter mm. Programmet för våren 1975 är oförändrat ambitiöst.

Vi kan grovt uppskatta att 20—30 % av de 500 vuxna i området på ett eller annat sätt hittills kommit i kontakt med verksamheten. Av de 200 barnen i ål-

dern 4—15 år har lågt räknat 60 % deltagit regelbundet och ytterligare 20 % sporadiskt.

Organisation

Idag drivs alla lokaler under en gemensam organisation. Fritidskommittén som är ekonomiskt ansvarig har överlåtit på olika organisationer att leda den regelbundna verksamheten. Denna omfattar idag 30—40 timmar per vecka och kräver självklart en stor ledarinsats. I gengäld har de utan kostnad fått lokaler och utrustning samt ett utmärkt tillfälle att framföra sina idéer och vinna nya medlemmar. IOGT/NTO har idag ca 80 och Unga Örnar ca 60 medlemmar i området. En av Fritidskommitténs nyligen anställd fritidsombudsman ska ta hand om de löpande ärendena och i samråd med de boende komma med förslag till verksamheter. Den nya boendekommittén har tagit hand om gemensamma arrangemang och fungerat som en kontaktlänk uppåt för de boende. Denna ordning torde innebära fördelar för verksamhetens kontinuitet, men samtidigt har vissa konflikter uppstått om vem det är av alla inblandade parter som ska göra vad. Det har därför föreslagits att boendekommittén skulle få en mer formell ställning och ett större ekonomiskt ansvar.

De fasta kostnaderna för lokalerna delas av de boende gemensamt via hyran. En särskild avgift på 38 öre per m² lägenhetsyta och år (10—12 000 kr för hela området) går till Fritidskommitténs totalbudget och avser lön till fritidsombudsman och utgifter för gemensamma arrangemang, utrustning, kontorsmateriel etc. Informationen, mest bestående av traditionella meddelanden i brevlådan och anslag i området, har under det senaste halvåret varit ovanligt riklig. De flesta borde därför nu veta något mer om lokalerna. Nyckel, om man t ex vill hyra lokalen, finns att avhämta på Fritidskommitténs expedition i centrum eller hos någon av boendekommitténs medlemmar.

Sammanfattningsvis har studien pekat på betydelsen av att snabbt komma igång med en verksamhet men låta den fortsatta utvecklingen vara långsammare, att styrelsen ges reella befogenheter och en god ekonomi, att fördela arbetet på så många som möjligt, att engagera organisationer till den regelbundna verksamheten, att bostadsförvaltaren vid behov ger ett aktivt stöd, att informera även med dörknackning, att städningen uppmärksammas, att nycklar lätt kan lånas ut och att lokalen slutligen är flexibel, friliggande och inte har ett för stort underlag.

The Norrliden experiment – local assembly premises and resident participation

Wellving, Stig

One of the features of a draft of a new version of "God Bostad (Good Housing) presented by the Technical Division of the National Swedish Housing Board was the idea of providing local assembly premises. The notion of providing communal amenities near to the home is nothing new, but has come to the fore once again in the past few years. The purpose of this study is to how such premises were provided with the assistance of residents in a housing area recently completed in the town of Kalmar. Activities were studied over a period of three years and the results obtained were then discussed.

Background

"God Bostad" (Good Housing) published by the National Housing Board describes the qualities of housing which are prerequisites for the granting of state housing loans. A draft for a new version of "God Bostad" was submitted in 1970 and included specifications of communal local assembly premises designed for use by 30–50 households and intended as a complement to communal amenities provided in local and district centres. The idea is that residents should be able to gather there to discuss matters of common interest, meet their neighbours, give the children facilities for playing together and an opportunity for people from all age groups to meet for study circles, hobbies and so on. The draft also contained detailed instructions on how premises might be located, dimensioned and designed. Three alternative proposals for administrative systems provide residents with varying degrees of scope for exerting and influence on the activity.

This draft when circulated for comment by authorities met with fairly mixed reactions. Many were of the opinion that any standards set up for local assembly premises should be preceded by tests and experimental activity as experience of such premises was so limited. An opportunity for this arose in a newly developed suburb in Kalmar in 1971.

The housing estate in question contains approximately 400 dwellings divided into four blocks each of which was to have a separate building. This meant that each unit would be serving twice the maximum number of households recommended in the draft.

The four sets of assembly premises were

virtually identical as far as layout and size was concerned. Each building has an area of slightly over 100 m², and typically contains one large room and kitchenette plus two smaller rooms. The maximum walking distance from the home to the nearest assembly premises is 150 m and to the farthest 350 m. The buildings have been named after the colour of their facades and are known as the Red, Green, Yellow and Brown House respectively. One of the area's air raid shelters, known as The Bunker, is also available to residents for activities requiring more space. The latter premises are somewhat larger than the local assembly rooms and consist of two identical, fairly large rooms.

Purpose and method

The purpose of the study was to describe how activities in these local assembly rooms (The Red House etc.) developed between the time of their opening up to the autumn of 1974. A further aim was to study the ways in which different background factors (form of organization, finances, information etc.) affected this development.

The data were largely obtained via interviews with different informants. As a complement a questionnaire was sent out to half of the households in the area in December 1973. A response of 45 % was achieved after two reminders plus a further 13 % who returned their forms uncompleted. There was thus a high level of nonresponse, but subsequent analysis of this made it easier to arrive at general conclusions.

The experimental model

Agreement was not unanimous on the subject of the experimental model selected which would mean independent administration by residents in each of the four blocks. Opponents of this scheme did not think that residents would be able to succeed in organizing activity without more guidance. It became evident fairly soon that the model would only be tried out in the Red House, which was the first to be completed and which was inaugurated in September 1971. In the case of the other three houses, the Recreation Committee was ultimately made responsible for the activity. This committee is a joint body consisting of representatives of the Tenant Association and the housing company. It was in the

National Swedish Building Research Summaries

R30:1975

Key words:

housing area, communal premises, local assembly premises, citizen participation, activities study

Report R30:1975 refers to Grant 720676-1 from the Swedish Council for Building Research to the Department of Sociology, University of Stockholm, Stockholm

UDC 725.8

SfB A

ISBN 91-540-2446-3

Summary of:

Wellving, S. 1975. *Norrlidenförsöket – Kvartershus och boendemedverkan*. The Norrliden experiment – local assembly premises and resident participation. (Statens råd för byggnadsforskning.) Stockholm. Report R30:1975. 103 pp. ill. Skr. 21 + moms.

The report is in Swedish with summaries in Swedish and English.

Distribution:

Svensk Byggtjänst
Box 1403. S-111 84 Stockholm,
Sweden

face of this somewhat conflict-fraught situation that residents were expected to elect a board and launch their activities.

The inauguration of the Red House attracted around 50 people, equally residents and representatives of the Press and officials. A number of residents were appointed to form a working group for the election of a permanent board. Uncertainty at the start and a wish to engage as many people as possible in decisions delayed the election of a board somewhat. Furthermore, in the absence of a board, the Recreation Committee was not prepared to discuss the economic conditions for the activity. The project did not therefore get started until two months after the inauguration. Once launched however, it yielded table tennis, renting of the premises for private functions and activities for children and adolescents run by the City Library and the Salvation Army. Six months later activities were also started by the IOGT movement. All this activity continued in more or less the same form until the spring of 1973 and the board was very satisfied with the facilities provided for children and adolescents.

It proved more difficult to get adults actively involved. At the beginning a few get-togethers were arranged and for a few months a pub was run, but too little interest was shown in continuing with these activities or in starting any new ones. The board had been very concerned about these matters and in the light of the results felt that it had failed. However, most of the residents appear to be satisfied with the efforts that were made. The fact that there was a high turnover in tenants (approximately 40 % in 1973) most certainly had a negative effect on the amount of interest shown.

Further problems arose when members of the board began to move away from the area. Despite concentrated efforts no replacements could be found for them and soon only two active board members remained. The housing management had also objected to inadequate supervision of the table tennis and the consequent wear and tear. On the management's initiative a meeting of both sides was arranged in October 1973 at which it was agreed that responsibility for the Red House should be taken over by the Recreation Committee. The IOGT movement had long wanted to increase activities and was offered the use of the premises. Some of the other activities were either transferred to other premises or ceased altogether. Since the spring of 1974 the Red House has been the centre of popular afternoon activities for children and adolescents three days a week.

Many other factors have influenced the results. Despite the fact that duplicated leaflets were distributed and notices put up on notice boards, the information provided seems to have been insuffi-

cient. In reply to the questionnaire, a fairly large proportion of the residents stated that they were not aware of any information having been provided at all. To a large extent for reasons of prestige, contact between the local board and the housing company was fairly limited. The board was anxious to prove that it could manage alone and the housing company saw no reason for intervening with active assistance.

Factors which had a more positive effect were satisfactory finances, access to leaders via various organizations, the attractive design of the premises and the location, which is largely free from disturbance.

Other activities

The other communal premises in the area, which were opened over the period September 1972–January 1974, have largely been managed by organizations.

During The Green House's first season a story-time, table tennis and children's film programme was started with keep-fit and applique work classes being added during the second season. After three seasons the programme, suddenly ceased, due to shortage of leaders and transfer of activities to other premises in the area. After certain alternations the premises are now quite often used for private parties etc.

The Yellow House was opened in the autumn of 1973 and became the centre for all children's activities under the direction of ABF (Worker's Educational Association) and the Young Eagles Association. Activities were increased in the following season only to cease almost entirely in the autumn of 1974. Some activities had been transferred to The Bunker, and one was discontinued for financial reasons.

The Brown House was designed with an eye to woodwork, pottery and so on, but has up to now mainly been used for meetings of the newly appointed residents committee and for what is known as the "duty service". Any resident can here make suggestions or complaints about the activities. The premises are also used for what is called the Thursday Meeting which is being attended by more and more people. This meeting is the only regular function for adults in the area.

In The Bunker, the first season was begun with table tennis three days a week. Other equally popular pastimes were added during the next season in the autumn of 1974, e.g. films for children and a discothèque.

The new residents committee has since its election in May 1974 organized several communal functions, e.g. Midsummer, Advent, St Lucia and Christmas festivities with very high attendance figures even on the part of adults. There have also been football and table tennis tournaments, joint excursions and so on. The programme for the spring of 1975 is just as ambitious.

At a rough estimate, 20–30 % of the 500 adults in the area have up to now been involved in the activity. As regards the children, a modest estimate would be that 60 % have taken part in activities regularly and a further 20 % sporadically.

Organization

Today all the premises are run jointly. The Recreation Committee, which is the body responsible for the financial side, has given various organizations the task of arranging the regular programme of activities. This means at present 30–40 hours per week and obviously requires a great deal in the way of leadership. In return, the organizations concerned have been given the use of the premises and equipment free of charge and also an excellent opportunity of presenting their ideas and attracting new members. IOGT (The Good Templars) has today around 80 members in the area and the Young Eagles around 60. A person has recently been employed by the Recreation Committee to deal with current business and to produce suggestions for activities on the basis of talks with residents. The new Residents Committee has assumed responsibility for communal functions and has served as a link between residents and the housing company. This state of affairs should entail advantages for the future of activities, although certain conflicts have arisen regarding who of all the different parties involved should do what. It has therefore been suggested that the Residents Committee be given a more official status and greater economic responsibility.

The fixed expenses incurred by the premises are shared by residents in that they are included in the rent. A special charge of 38 öre per m² floor area/annum (Skr. 10–12,000 for the whole estate) is made, the proceeds of which go to the total budget of the Recreation Committee and are used to cover the salary of the recreation officer and any expenses incurred in arranging communal functions, acquiring new equipment, office materials etc. Information has been unusually ample in the past six months and most residents should therefore now know a lot more about the premises.

All in all then, the study shows how important it is to get activities going quickly and then to slow down the tempo of development, give the board the necessary powers and sound finances, to distribute the work burden among as many organizations as possible, to get organizations involved in the regular programme activities, to obtain active assistance from the method of knocking on tenants' doors to spread information, to emphasize the cleaning issue, to make it easy to collect and hand in keys and finally to have premises which are adaptable, in a detached location and with a reasonably small catchment area.

R30:1975

Norrlidenförsöket - kvartershus och
boendemedverkan

av Stig Wellving

Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 720676-1 från
Statens råd för byggnadsforskning till Sociologiska inst.,
Stockholms universitet, Stockholm.

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm
ISBN 91-540-2446-3

LiberTryck Stockholm 1975

FÖRORD

Denna studie har som utgångspunkt haft den s k närlokal som 1970 presenterades i tekniska byrån vid Bostadsstyrelsens förslag till ny "God Bostad". Studien vill belysa hur man med de boendes medverkan ordnat fritidsverksamheter i sådana lokaler i ett nyligen färdigställt bostadsområde i stadsdelen Norrliden, Kalmar. Ökade kunskaper om dessa frågor borde kunna komma till direkt användning för bostadsförvaltare, boendegrupper och projektörer som planerar liknande verksamheter och lokaler.

Det första skedet av denna studie planerades och genomfördes vid Statens institut för byggnadsforskning under åren 1971-72 då fil lic Marja Wäldén var projektledare. Den fortsatta studien (1973-75) har utförts på Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet. Undertecknad har svarat för planering och genomförande av studien samt rapportskrivning, medan universitetslektor Robert Eriksson under det senare skedet fungerat som rådgivare i metodfrågor.

Stockholm i mars 1975

Stig Wellving

INNEHÅLL

1	INLEDNING	6
1.1	God Bostad	6
1.2	Närlokalen	6
1.3	Närlokaler i Norrliden, Kalmar.....	7
1.4	Uppföljning av det första skedet	7
1.5	Tidigare undersökningar	8
2	NORRLIDENPROJEKTET - SYFTE OCH ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGAR	10
2.1	Studiens syfte	10
2.2	Områdesbeskrivning	10
2.3	Kvartershusens tillkomst	12
2.4	Kvartershusens placering och utformning	14
3	FRÅGOR OCH METOD	18
3.1	Frågor under första skedet	18
3.2	Metod under första skedet	18
3.3	Frågor under andra skedet	18
3.4	Metod under andra skedet	19
4	RESULTAT FRÅN FÖRSTA KVARTERSHUSET	22
4.1	Allmänt om utvecklingen	22
4.2	Lokalens överlämnande till de boende	22
4.3	Det första gemensamma mötet	24
4.4	Styrelsevalet	26
4.5	Utvecklingen under november och december 1971 ...	27
4.6	Kommentar efter tre månader	30
4.7	Våren 1972 - verksamhet, organisation och ekonomi	30
4.8	Hösten 1972 med bl a ordförandeskifte	32
4.9	Våren 1973 - stagnation och rekryteringsproblem ..	33
4.10	Hösten 1973 - lokalen återlämnas	34
4.11	Våren 1974 - IOGT/NTO får huvudansvaret	35
4.12	Hösten 1974 - våren 1975	37
5	UTVECKLINGEN I DE ÖVRIGA LOKALERNA	38
5.1	Allmänt om utvecklingen	38
5.2	Gröna huset	38
5.3	Gula huset	41
5.4	Bruna huset	42
5.5	Bunkern	45
6	ORGANISATION OCH GEMENSAMMA ARRANGEMANG	47
6.1	Den nya boendekommittén	47
6.2	Boendekommitténs arrangemang under vår-sommar-höst 1974	51
6.3	Kommentarer till höstens utveckling	52
6.4	Fritidskommittén	55
6.5	Fritidsombudsmannen	57
6.6	Organisationerna	58
6.7	Ekonomi, information, nycklar och städning	61

7	ENKÄTRESULTAT	63
7.1	Allmänt om enkäten och bortfallet	63
7.2	Redovisning av svaren	63
7.3	Sammanfattning	69
8	SAMMANFATTANDE DISKUSSION	71
8.1	Kort sammanfattning av verksamhet och organisation	71
8.2	Behövs verksamheten och lokalerna?	72
8.3	"Misslyckandet" i Röda huset	74
8.4	Några faktorer som påverkade resultatet	74
8.5	Vad kom istället?	79
8.6	Lokalens lägenhetsunderlag och läge	79
8.7	Lokalens fysiska utformning och storlek	82
8.8	Vad anser några ansvariga om hur verksamheten bäst ska organiseras?	83
8.9	Kommentar från Bostadsstyrelsen	85
9	SLUTORD.....	87
	LITTERATUR	90
	BILAGA Enkätformulär	95

1 INLEDNING

1.1 God Bostad

De senaste årens boendemiljödebatt har i stor utsträckning kretsat kring frågan hur invånarna i ett bostadsområde ska kunna få ett inflytande över sin närmaste omgivning. Hit hör även frågorna om att skapa en frivillig social gemenskap och ett samarbete mellan grannar samt att ge främst barn och ungdom chansen att delta i olika fritidsaktiviteter i närheten av den egna bostaden.

Dessa frågor har behandlats i skrifter från bl a Bostadsstyrelsen, Statens Planverk, Servicekommittén, Hyresgästernas Riksförbund och nu senast av regeringen i sin nya bostadsproposition. Alla dessa instanser framhåller värdet av en boendemokrati och verkar också eniga om flera förslag att lösa problemet.

Den direkta utgångspunkten för denna studie har dock varit vissa delar av tekniska byrån vid Bostadsstyrelsens förslag till en ny "God bostad", publicerat 1970. God Bostad beskriver de bostadskvaliteter som bildar utgångspunkt för den statliga bostadslånegranskningen. De där angivna kvalitetskriterierna är formellt rekommendationer, men många har i praktiken blivit styrande för det statligt belånade bostadsbyggandet och i viss utsträckning även för det privat belånade. Förslaget till ny God Bostad 1970 innebar att kvalitetskriterierna skulle bli villkor för bostadslån och innehöll mer preciserade riktlinjer än tidigare vad gäller tillgång och utformning av gemensamma lokaler i bostädernas närhet. Bl a föreslogs att som villkor för statliga bostadslån skulle gälla att bostäderna kompletterades med s k närlokaler. De statliga bostadslånen utgår idag förutom till bostadshus även till s k bostadskompletterande lokaler och markutrymmen. För att lokaler ska kunna betraktas som bostadskompletterande enligt bostadslånekungörelsen (numera bostadsfinansieringsförordningen) gäller att de ska vara avsedda främst för de boende inom ett bostadsområde och att de ska fylla ett normalt servicebehov. De lokaler som förutom närlokaler kan komma ifråga är daghem, butiker, fritidsgårdar m m.

1.2 Närlokalen

I förslaget 1970 presenteras alltså den s k närlokalen. Den ska fungera som ett komplement till andra gemensamma lokaler i områdes- och stadsdelscentra och ska av ett mycket begränsat antal hushåll (30-50 föreslås) användas till en rad skiftande aktiviteter. Det ska här vara möjligt att diskutera gemensamma angelägenheter, träffa sina grannar, ge barnen möjlighet till gemensam innelek och alla åldrar tillfälle att motionera, utöva sina hobbies m m. Utgångspunkten är att människan har vissa behov och önskemål som kan och bör tillgodoses i bostadsområdet. Det totala ytbehovet för 50 lägenheter beräknas till 100 m², och avståndet till lokalen bör inte överstiga 50 m (100 m vid markbostäder). Förslaget ger också utförliga anvisningar om hur lokalen kan placeras, dimensioneras och konkret utformas samt hur den kan administreras.

Förslaget fick ett blandat mottagande. Vissa remissinstanser, främst producenter och förvaltare, visade stor skepsis. De menade att det föreslagna lägenhetsunderlaget var alldeles för litet, att lokalerna skulle medföra betydande kostnadsökningar samt att de två förslag till administrationsformer som innebar att berörda hushåll själva skulle ansvara för lokalerna var realistiska och skulle innebära dåliga funktionsförutsättningar. Andra ansåg att förslaget motsvarade viktiga behov och önskemål hos de boende vad gäller bostadsmiljöns innehåll och utformning. Som exempel kan nämnas Socialstyrelsen, Hyresgästernas Riksförbund, LO, olika boendegrupper som yttrade sig direkt m fl. Dock menade många av dem att experiment och försöksverksamhet rimligen borde föregå bindande normer och krav på närlokaler, eftersom erfarenheterna av dessa ansågs vara så begränsade. Ett tillfälle till sådan försöksverksamhet erbjöds i Kalmar 1971.

1.3 Närlokaler i Norrliden, Kalmar

I samband med planeringen av de två bostadskvarteren "Marmorn" och "Porfyren" i den nya stadsdelen Norrliden i Kalmar ville kommunen pröva former för boendeflytande vid utformningen av såväl den inre som den yttre fysiska miljön. Bl a ville man efter principerna i förslaget till ny God Bostad låta de boende själva bestämma hur de fritidslokaler som redan planerats till området skulle användas och utformas. Efter diskussioner omprojekterades lokalerna i samarbete med Bostadsstyrelsens tekniska byrå så att de bättre stämde överens med den modell som presenterats i förslaget till ny God Bostad. Bostadsrådets drygt 400 lägenheter grupperades i fyra mindre kvarter, som vart och ett skulle rymma en friliggande närlokal för de ca 100 närmast belägna hushållen. Det är redan här värt att notera att antalet lägenheter per lokal således kom att bli dubbelt så stort som det som hade rekommenderats i förslaget.

1.4 Uppföljning av det första skedet

Statens institut för byggnadsforskning kontaktades för en uppföljning av försöksverksamheten i den första närlokalen som invigdes i september 1971. Institutet kunde av resursskäl besluta sig för ett endast mycket begränsat engagemang. Det skulle dels innebära ett visst stöd till de boende i inledningsskedet, dels ett halvårs närmare studium av vilka resultat som uppnåddes och vilka problem man mötte.¹⁾

Resultaten från denna undersökningsperiod lovade gott. En av de boende vald kommitté hade inrett och utrustat lokalen, och en verksamhet för barn och ungdom hade börjat växa fram med ledare från olika organisationer. Kommittén tyckte sig ha mött ett gensvar i kvarteret, och man kände sig optimistisk inför framtiden.

Det är naturligt att denna begränsade studie inte kunde ge svar på alla frågor. Man kunde t ex fråga sig om den positiva utvecklingen i starten bara var en tillfällighet på grund av några enstaka personers intresse och om det skulle finnas förutsättningar för en fortsatt stabil utveckling. Frågor om de boendes

1) Resultaten från detta inledningsskede som sträcker sig fram till och våren 1972 har tidigare redovisats separat i en stencil "PM om kvartersverksamheten i Norrliden" som är publicerad i Servicekommitténs "Boendeservice 7" (SOU 1973:24).

egna attityder och kunskaper om närlokaler, betydelsen av lokalernas läge etc. hade inte alls behandlats.

Det borde således finnas skäl för en fortsatt men ändå tämligen begränsad studie med en delvis annan inriktning. Verksamheten borde följas upp under ytterligare åtminstone två år, men dessutom borde det ges plats för en enkät till och intervjuer med de boende.

Statens råd för byggnadsforskning visade sig vara villigt att stödja en sådan fortsatt studie vars resultat, tillsammans med de i inledningsskedet framkomna erfarenheterna, redovisas i denna rapport.

1.5 Tidigare undersökningar

Det aktuella problemet - boendesamarbete och fritidsaktiviteter i lokaler nära den egna bostaden - har sällan varit föremål för empiriska studier, vilket självklart beror på att lokaler av denna typ fortfarande är så få här i landet. Existerande studier har genomgående endast behandlat delasppekter av området i fråga. Några exempel:

HSB utförde vissa undersökningar i slutet av 1940-talet¹⁾ om användningen av s k fritidsrum i föreningarnas bostadsfastigheter. De diskuterade även orsakerna till de oftast mycket negativa erfarenheterna och pekade främst på organisatoriska faktorer och lokalernas läge i fastigheten. Lokalerna var genomgående specialiserade till sitt användningssätt och verksamheten drevs bara i undantagsfall av de boende själva.

Under senare tid har den s k Björksätrarapporten²⁾ och det av Socialstyrelsen understödda s k Fagersjöprojektet³⁾ behandlat problemet boendesamarbete och startandet av kvartersverksamheter. Rapporterna beskriver detaljerat hur boendegrupper med ett aktivt stöd utifrån själva ställer i ordning befintliga utrymmen till träfflokaler. I synnerhet Fagersjöprojektet har en nära anknytning till denna studie och vissa erfarenheter från projektet redovisas i KAP 8 nedan.

En studie av ett bostadsområde i Göteborg⁴⁾ belyser de boendes inställning till och utnyttjande av de små fritidslokaler som finns i området. Lokalerna används obetydligt trots att det finns ett uttalat behov av aktiviteter. Orsakerna till detta

-
- 1) Gemensamhetslokaler, HSB:s Riksförbund, Stockholm 1949.
 - 2) Bell, R m fl, Björksätra - ett bostadsområde i Sandviken hösten 1969, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, Stockholm 1972.
 - 3) Andersson, T m fl, Grannsamarbete i Fagersjö del 2, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, Stockholm 1972.
 - 4) Saarkoppel, H & Selander, P, Att bygga för social kontakt - en myt? Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet, Göteborg 1969.

menar författarna är flera. Bl a är informationen bristfällig, underhållet eftersatt, utrustningen obefintlig och möjligheterna för de boende att föra fram förslag till de ansvariga små på grund av formella bestämmelser.

I en rapport från Byggforskningen¹⁾ redovisas erfarenheter från ett 20-tal bostadsområden av lokaler som någorlunda liknar dem i förslaget till ny God Bostad. Arbetet med detta projekt startade inom Byggforskningsinstitutet ungefär samtidigt som den inledande delen av Norrlidenprojektet. Syftet var huvudsakligen "explorativt" - det gällde att ta reda på vilka faktorer som påverkade de studerade lokalernas användningssätt och på vilket sätt detta skedde. Resultaten från denna rapport, som publicerades hösten 1972, har därför varit till god hjälp vid planeringen och genomförandet av föreliggande studie.

Möjligheterna att dra slutsatser om hur närlokaler och verksamheter i anslutning till dessa bäst ska planeras ökas efter hand som erfarenheter samlas och görs tillgängliga. De viktigaste slutsatserna från Norrlidenprojektet och några av de ovan presenterade undersökningarna sammanfattas i KAP 8 nedan.

1) Wellving, S, Närlokaler i bostadsområden - exempel på användning och utformning, R32:1972, Statens institut för byggnadsforskning, Stockholm 1972.

2 NORRLIDENPROJEKTET - SYFTE OCH ALLMANNA FÖRUTSÄTTNINGAR

2.1 Studiens syfte

Projektets syfte är att via intervjuer och enkäter belysa problemet hur man ska kunna utveckla boendesamarbete och fritidsaktiviteter i lokaler nära den egna bostaden. Detta sker genom att

dels beskriva hur verksamheten i ett antal närlokaler i Norrliden, Kalmar, utvecklats under en tidsperiod, från starten till och med hösten 1974

dels diskutera på vilket sätt olika faktorer kan ha påverkat denna utveckling

I anslutning till dessa punkter kan en rad följdfrågor ställas. Dessa presenteras närmare i nästa kapitel. Dessförinnan kan det emellertid vara idé att redogöra något för projektets allmänna förutsättningar. Hur ser själva området ut och hur kom egentligen själva närlokalerna (kvartershusen) till?

2.2 Områdesbeskrivning

Norrliden är en av Kalmars nyare stadsdelar, belägen ca 5 km nordöst om centrum. Åt 1970 fanns här drygt 1000 hushåll, varav 600 i flerfamiljshus och övriga i småhus eller radhus. Idag då stadsdelen är fullt utbyggd finns 2300 lägenheter, varav tre fjärdedelar i flerfamiljshus.

I denna stadsdel har den kommunala bostadsstiftelsen Kalmarhem varit byggherre för och förvaltar idag de aktuella bostadskvarteren "Marmorn" och "Porfyren", vilka tillsammans innehåller 432 lägenheter i tvåvånings flerfamiljshus samt gemensamma lokaler och anläggningar.

Omedelbart intill de två kvarteren ligger Norrlidens ganska nya affärscentrum som innehåller servicereception, livsmedelshall, post, frisör, blomsteraffär, gatukök, konditori och lokaler för kvarterspolisen. Strax intill detta centrum ligger ett daghem och en lekskola samt det s k NOVA-projektet, som bl a uppmärksammats av den statliga Servicekommittén¹⁾. I en integrerad anläggning finns här nu högstadieskola (låg- och mellanstadieskolor ligger inte långt bort) fritidsgård, stadsdelsbibliotek, kyrkliga lokaler och en sporthall.

Ett större sammanhängande grönområde sträcker sig genom stadsdelen ner till och längs med Kalmarsund. Invånarna i stadsdelen har deltagit i den slutliga utformningen. Hur det gick till och vilka resultat man uppnådde finns dokumenterat i en byggforskningsrapport²⁾ I grönområdet finns nu bl a en motionsslinga, bastu och en badplats.

1) Boendeservice 4, sid 23-26, SOU 1971:26

2) Harvard, I, Norrlidenförsöket - en stadsdels grönytor och de boendes medverkan i planeringen, Statens institut för byggnadsforskning R 34:1974, Stockholm 1974.

Till vänster Norrlidens centrumanläggning, i bakgrunden undersökningsområdet.

"Exteriör" inom områdets norra del. Det låga huset till höger innehåller den gemensamma tvättstugan.

Bara någon kilometer från Norrliden norrut finns en golfbana, tennisbanor och en minigolfbana. I andra delar av kommunen finns sim- och sporthall, ridhus, gokartbana, ytterligare friluftsbad m m. Till centrum går under dagtid bussar 2-3 gånger i timmen och resan tar 20-25 minuter.

Utbudet av lokaler och fritidsaktiviteter ganska nära vårt undersökningsområde är som synes ganska stort och måste på ett eller annat sätt påverka användningen av närlokalerna inne i området. På vilket sätt kan vi i denna studie tyvärr bara gissa oss till.

Första inflyttning i Harmorn och Porfyren ägde rum i maj 1971 och i juni 1973 stod det sista huset färdigt. Totalt finns 432 lägenheter men av dessa är i januari 1975 90 st vakanta och 35 disponeras av kommun respektive landsting till distriktsläkar- och distriktssköterskemottagning, barn- och mödravårdscentral samt till ett vård- och elevhem för utvecklingsstörda barn och ungdomar. Hyreskostnaden i början av detta år ligger runt 110 kr per m² lägenhetsyta och år (inkl värme och hushållsel).

Hälften av lägenheterna är drygt 80 m² stora (3-4 rok), en tredjedel drygt 60 m² (2-3 rok) och övriga till lika delar ca 100 m² (4-5 rok) eller 50 m² (2 rok). En boende kan mot självkostnadspris själv välja planlösning inom den givna lägenhetsytan, eftersom väggar och skåp är flyttbara. Lägenheterna är fördelade på 35 hus i två våningar. Med några undantag ligger husen grupperade parvis.

De två storkvarteren åtskiljs av ett gemensamt gångstråk, längs vilket det finns bollplaner, gräsmattor, tefatskullar, gung- och sandlekplatser. Mellan husen finns ytterligare lekplatser, främst för småbarnen.

I områdets mitt ligger den gemensamma tvättstugan, vilken förestås av en tvättvärdinna och är öppen alla dagar kl 8-22. I det nordvästra hörnet ligger den s k Bunkern, ett skyddsrum som idag används till bordtennis, barnfilm och diskotek. I det sydvästra hörnet ligger en lokal som tidigare använts till bostadsutställningar, men idag sporadiskt till barn- och ungdomsverksamhet. Området är helt trafikseparerat och med bil åker man från den omgivande Norrlidsvägen in till någon av de fyra garage- och parkeringsplatserna.

2.3 Kvartershusens tillkomst

Stadsplanen för de båda kvarteren ritades 1966-67. Vid denna tid fanns inga uttalade planer på att förlägga fritidslokaler till området. När det sedan under projekteringsarbetet gällde att välja hustyp kom man efter jämförande utredningar fram till att tvåvåningshus vore att föredra. Grundvattennivån visade sig dessutom ligga ovanligt högt och man beslutade sig för att följa Riksbyggens nya systemhusidé med källarlösa hus. Förråd, skyddsrum och andra gemensamma utrymmen - t ex för fritidsändamål - skulle därmed förläggas till friliggande enheter i området. Man hade ingen konkret erfarenhet av hur dessa utrymmen skulle dimensioneras och hur en eventuell framtida fritidsverksamhet kunde utformas och administreras. Från

projekteringshåll hade man ändå kommit att se det som en bestämd skyldighet att nu förse området med lokaler till de boendes framtida disposition. Som en arbetshypotes räknade man med att det skulle åtgå ca 1 m² per lägenhet till dessa utrymmen, vilket motsvarade en ökning av årshyreskostnaden med omkring 1 kr per m².

De tidiga diskussionerna var således främst av teknisk natur, men under hösten 1969 började man diskutera verksamhetsfrågor och detaljplanering. Hyresgästföreningen trädde nu in som aktiv intressent. I Riksbyggens första systemhusprojekt, som just blivit fullbordat i det närliggande kv Arkaden, skulle man ha haft en förebild för hur en verksamhet kunde utformas om inte kvartershusen här omedelbart blivit upplåtna till skoländamål. Efter långa diskussioner kunde man emellertid så småningom ena sig om att en större lokal kompletterad av tre mindre, avsedda för samtliga hushåll i området, nog vore en lämplig lösning. Den större lokalen skulle rymma 100 personer, kunna användas till film, teater, diskotek, möten etc och ligga centralt i området. De tre mindre, 60 m² stora, skulle få en specialiserad användning till endera hobby, barnverksamhet etc och ligga mer perifert. Ansvaret skulle ligga hos "Hyresgästernas fritidsverksamhet"¹⁾ som i bostadsföretagets övriga områden eller hos någon annan etablerad organisation, t ex ett studieförbund. I detta skede fanns således inga planer att ge de blivande hyresgästerna ansvaret för verksamheten.

När man så redan hade beslutat sig för att bygga gemensamma lokaler efter ovanstående riktlinjer utkom i april 1970 förslaget till ny God Bostad, vilket skulle komma att medföra åtskilliga ändringar i de gamla planerna. I samband med att Kalmar utnämns till "Expressens" "Årets stad" ville kommunen i Norr- liden pröva former för brukarinflytande vid utformningen av såväl den inre som den yttre miljön. Man hade bl a upptäckt möjligheten att i kvarteret Marmorn, där för övrigt de första husen just hade börjat uppföras, göra ett försök med närlokaler som stämde överens med intentionerna i det nya förslaget. Expressen fungerade i början också som förmedlande länk mellan Kalmar kommun/Kalmarhem och Bostadsstyrelsen.

Bostadsstyrelsen åtog sig att medverka vid omprojekteringsarbetet samt att i fortsättningen bidra med praktiska upplysningar, t ex kostnadsberäknade utrustningsförslag. Beslutet att ändra de gamla planerna tillkom efter mycket ingående interna diskussioner. Till dem som nästan omgående kunde acceptera en ändring hörde projektören: "God Bostad appellerade väldigt starkt till mig ... intentionerna kändes väldigt riktiga då". Även dåvarande verkställande direktören i Kalmarhem och ledande kommunalpolitiker understödde livligt de nya planerna. Det fanns dock åtskilliga skeptiker bland discussionsdeltagarna. De motsatte sig en ändring mot en ökad "självstyrelse" med huvudmotiveringen att praktiskt taget alla liknande försök att överlämna ansvaret till hyresgästerna hade misslyckats. Till denna grupp hörde bl a representanter för Hyresgästföreningen, vilka först efter flera övertalningsförsök kunde acceptera den nya modellen. Den tveksamma inställningen berodde uppenbarligen

1) "Hyresgästernas fritidsverksamhet" är ett samarbetsorgan mellan Hyresgästföreningens lokalavdelning i Kalmar och Stiftelsen Kalmarhem, i frågor som gäller fritidsverksamheten i bostadsföretagets områden. Styrelsen för denna verksamhet kallas vanligen Fritidskommittén.

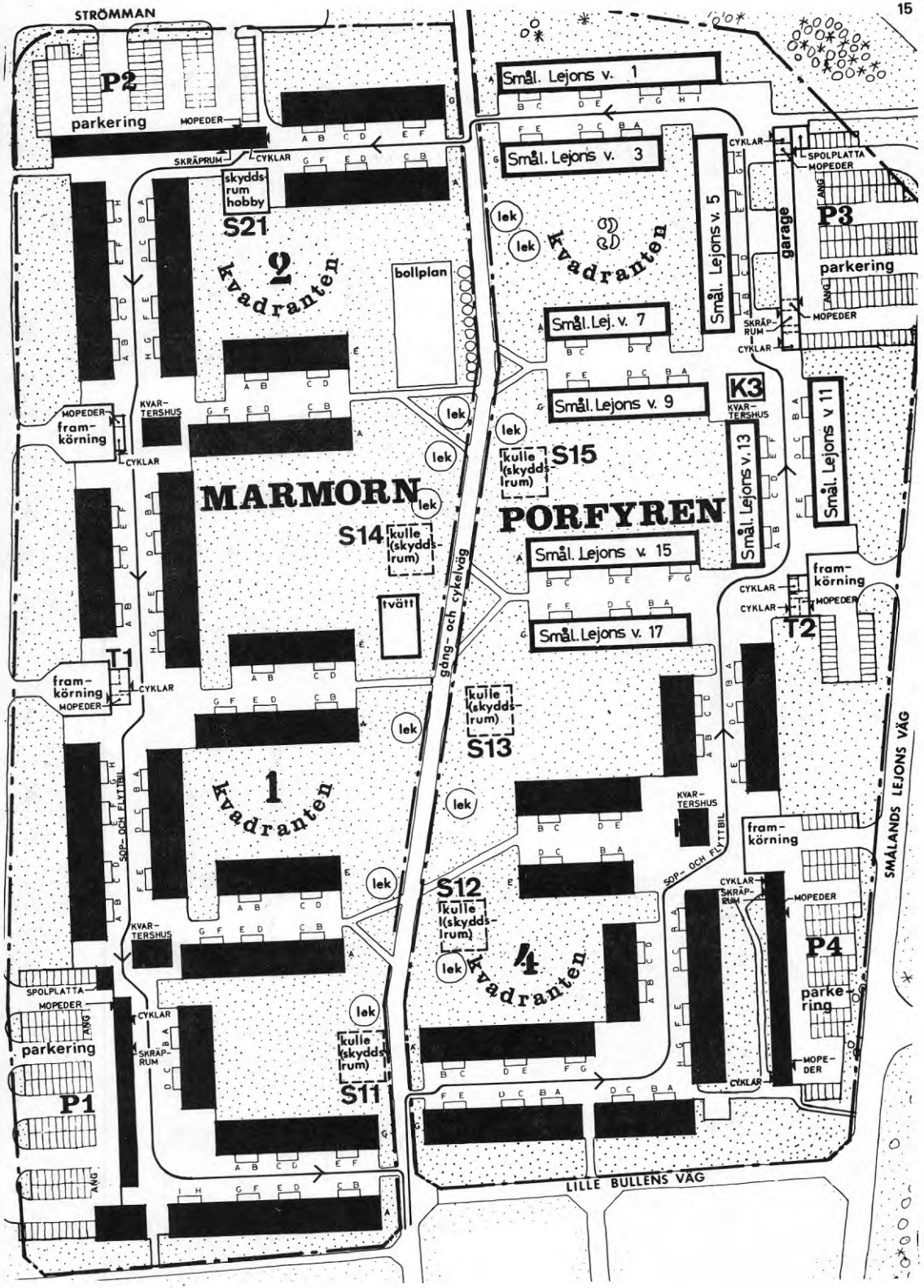
mycket på att det under diskussionerna med bl a Bostadsstyrelsen talades om en "spontan", "icke-styrd" verksamhet utan att det samtidigt helt klargjordes vem som skulle ha det direkta organisatoriska ansvaret och på vilket sätt detta skulle utövas.

Det påpekades från hyresgästföreningshåll hur nödvändigt det var, om en lokal ska komma till effektiv användning, med en stark pådrivande organisation bakom. Till sist kunde dock samtliga parter komma överens om att man väl kanske ändå kunde pröva den nya modellen, och så blev det.

2.4 Kvartershusens placering och utformning

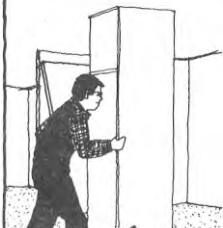
I hela området finns fyra kvartershus (närlokaler), som enligt de tidiga planerna skulle användas av de ca 100 närmast belägna hushållen i respektive kvadrant eller "småkvarter". Husen är belägna i centrum av varje kvarter och avståndet till närmaste boningshus är på något håll inte mer än 4-5 m. Längsta gångavstånd inom ett kvarter till den "egna" lokalen är ca 150 m, till lokalen i ett annat kvarter högst ca 350 m. Genom sin centrala placering är kvartershuset väl synligt för de flesta i ett kvarter. Hushållen i de allra längst bort liggande husen måste dock ha ganska svårt att känna någon rumslig anknytning till kvartershuset.

Alltefter färgen på kvartershusens träpanelbeklädda fasader kallas de RÖDA, GRÖNA, GULA respektive BRUNA huset. Planlösningarna i de tre förstnämnda husen stämmer i stort sett överens. I anslutning till entrén finns förråd, kapprum, toalett inkl dusch samt ett mindre rum. Huvuddelen av totalytan på drygt 100 m² upptas av ett större samlingsrum med pentry. I Bruna huset har man delat upp ytan i ett mindre antal smårum, för att utöka användningsmöjligheterna.

"Plan över området".

vill
DU
vara
med och
bestämma

VAR SKÅPET
SKALL STÅ

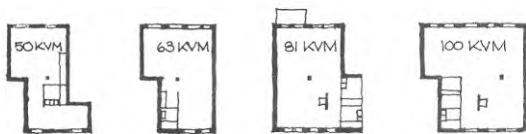

HUR KVARTERS-
GÅRDEN
MÖBLERAS

VAD SOM
ORDNAS FÖR
FRITIDEN

Hyresgäst

STIFTELSEN KALMAR HEM BYGGER
INOM STADSDELEN NORRLIDEN
DRYGT 400 HYRESLÄGENHETER
I TVÅVÅNINGSHUS.

INNERVÄGGAR OCH SKÅP ÄR FLYTTBARA.
HYRESGÄSTERNA KAN VÄLJA MELLAN ALTERNATIV
TILL RUMSINDELNING MEN FÅR OCKSÅ KOMMA MED
EGNA FÖRSLAG. PROVLÄGENHETER I FULL SKALA
VISAR HUR BOSTÄDER KAN FÖRÄNDRAS PÅ SAMMA YTA.

Kalmar ger lärdomar

□ KALMAR prövar som Arets Stad nya vägar mot boendedemokrati. Det är glädjande och hoppfullt för alla bostadskonsumenter, som länge varit utlämnade åt hyresvärdars och myndigheters mer eller mindre goda vilja.

Många talar i dag högtämt om medborgarnas rätt till insyn och medbestämmande i samhällsbygget. Hittills har det dock mest stannat vid tomma fraser.

Med utställningen "TYCK om Norrliden" går Kalmar från ord till handling.

□ FORSTA förutställningen för att invånarna skall kunna påverka sin boendemiljö är bättre information — i dubbla riktningar. Till de boende från planering och byggare och från enskilda invånare till dem som beslutar.

Utställningen skall under Norrlidens utbyggnad fungera både som upplysningscentral och debattforum. Stadsdel och bostäder presenteras med begripliga kartor, bilder och modeller. De boende uppmanas medverka vid slutplanering och genomförande.

Blivande hyresgäster i de kvarter den kommunala bostadsstiftelsen Kalmarhem

hörtjat bygga hösten 1970 kan flera månader före inflyttningen studera detaljplaner och möblerade provlägenheter. Det borde naturligtvis vara självklart service i varje nytt bostadsområde men är fortfarande sällsynt.

Det är bara konstigt att hyresgästerna inte protesterat högljuddare. Vem skulle finna sig i att köpa möbler eller bilat obesedda?

□ INVANARNAS inflytande är — det bör påpekas — starkt begränsat även i Norrliden. Det mesta är redan bundet genom tidigare planering. Ändå torde det vara första gången som de boende i en ny stadsdel samtidigt

• tillfrågas hur gemensamma friområden bör utnyttjas

• inbjuds att bestämma över kvartersgårdar och uteplatser

• erbjuds vilja rumsindelning i lägenheterna.

Det är praktiska exempel på vad alla städer och bostadsföretag med god vilja och enkla medel kan göra för att engagera de boende i utformningen av vardagsmiljön. Samtidigt är det ett gott steg på vägen

mot medborgarinflytande även på den grundläggande planeringen, vilket flera städer eftersträvar.

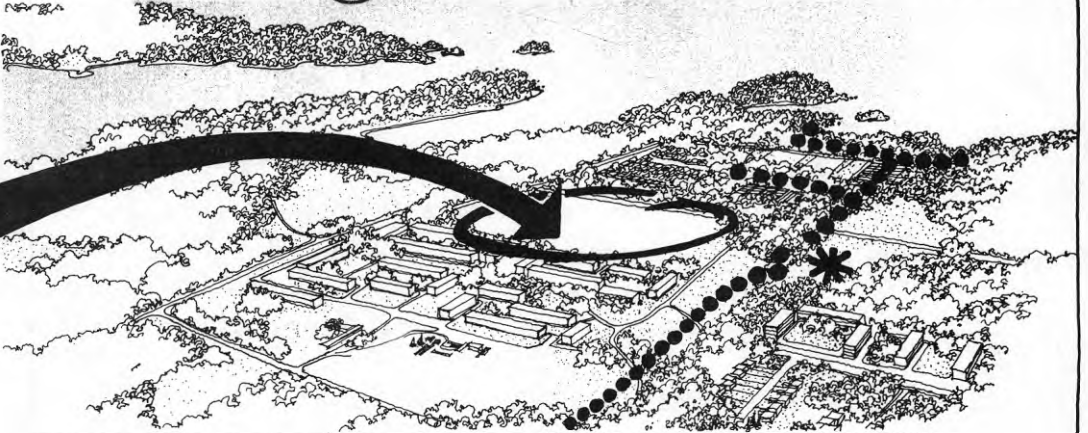
□ TACK VARE aktiv medverkan av statliga bostadsmyndigheter och samhällsforskare kan erfarenheterna från Norrliden ge lärdomar långt utanför Kalmar.

Själskilt värdefullt är att bostadsstyrelsen inom Norrliden för tillfälle att praktiskt pröva livligt diskuterade förslag i God Bostad 70 — innan de nya kvalitetsnormerna för statligt belånade hus fastställs. Det gäller såväl den enskilda bostadens mått och användbarhet som gemensamma aktivitetslokaler och utemiljö.

De BOFAKTA-blad, som bostadsstyrelsen utarbetat för Norrliden, är ett första praktiskt försök med "varudeklaration" av bostäder och bostadsområde. Det har länge efterlysts och är en förutsättning för att bostadsförmedlingarna skall kunna fylla sin uppgift enligt 1967 års lag att ge allsidig och objektiv upplysning om hela bostadsutbudet på varje ort.

OLLE BENGTZON

er i Årets Stad lir sina egna arkitekter

STADSELEN NORRLIDEN FÅR FULLT UTBYGGD OCH 8000 INV. BOSTADSKVARTEREN GRUPPERAS KRING SAMMANHÄNGANDE GRÖNSTRÅK SOM STRÄCKER SIG NER TILL KALMARSUND. DET BLIR HELA STADSELENS FRITIDSGÅRD.

INVÅNARNA INBJUDS ATT FÖRESLÅ HUR DET GEMENSAMMA FRIOMRÅDET SKALL UTNYTTJAS OCH FÅR MEDVERKA TILL DEN SLUTLIGA UTFORMNINGEN.

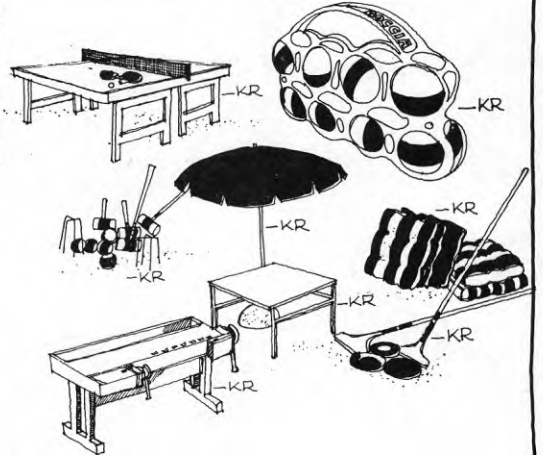
* NORRLIDENS BLIVANDE HÖGSTADIESKOLA KOMMER ATT LIGGA CENTRALT I GRÖNSTRÅKET OCH HAR PLANERATS SOM ETT ALLAKTIVITETSCENTRUM MED BLÅ. STADSBIBLIOTEK, FRITIDSGÅRD, IDROTTHALL OCH STUDIELOKALER.

KVARTERSGÅRDAR MED BYASTUGA OCH UTEPLATSER FÖR GEMENSAMT BRUK KOMPLETTERAR DE INDIVIDUELLA BOSTÄDerna.

HYRESGÄSTERNA BESTÄMMER TILLSAMMANS UTRUSTNING, ANVÄNDNING OCH FÖRFÄLTNING.

UR EN "KATALOG" KAN DE VÄLJA UT OCH INVÄNDIG MÖBLERING UPP TILL EN BESTÄMD KOSTNAD.

BOFAKTA GER DETALJERADE BESKED OM LÄGENHETSTYPEN, YTTRE MILJÖ OCH GEMENSAM SERVICE.

BOFAKTA-BLADEN HAR UTARBETATS I SAMARBETE MED BOSTADSTYRELSEN OCH ÄR DET FÖRSTA FÖRSÖKET TILL ENHETLIG "VARUDEKLARATION" AV BOSTÄDER OCH BOSTADSOMRÅDEN.

VILL DU VARA MED OCH BESTÄMMA

UTSTÄLLNINGEN "TYCK OM NORRLIDEN" PRESENTERAR AKTUELLA PLANER FÖR STADSELEN I BILDER, KARTOR, TECKNINGAR, MODELLER OCH VISNINGSLÄGHETER I FULL SKALA.

UTSTÄLLNINGSLOKALEN FUNGERAR SOM UPPLYSNINGSCENTRAL OCH DEBATTFORUM UNDER UTBYGGNADSTIDEN. NUVARANDE OCH BLIVANDE INVÅNARE KAN PÅ UTSTÄLLNINGEN FÖLJA OCH PÅVERKA SLUTPLANERING OCH GENOMFÖRANDE.

3 FRÅGOR OCH METOD

3.1 Frågor under första skedet

Det första skedet av Norrlidenprojektet genomfördes som framgått ovan vid Byggforskningsinstitutet. Institutet hade till uppgift att under ca ett års tid följa utvecklingen i det först invigda Röda huset. Det gällde att

- (1) studera hur samarbetet mellan de boende och övriga inblandade parter fungerade, vilka resultat man uppnådde samt vilka problem man mötte
- (2) i samarbete med Hyresgästföreningen och bostadsföretaget underlätta för de boende att så småningom komma fram till ett program för användning, utrustning och förvaltning av kvartershuset som så väl som möjligt överensstämde med de boendes egna önskemål.

3.2 Metod under första skedet

Den första deluppgiften redovisas i nästa kapitel. Metodiskt var denna tämligen okomplicerad. Det gällde att via telefonsamtal och intervjuer på plats inhämta de önskade uppgifterna om beslutsprocesser och verksamhetsutveckling.

Den andra deluppgiften såg till en början ut att bli av mindre omfattning än som planerats. De ytterst ansvariga för verksamheten samlade i den s k Fritidskommittén, ansåg sig ej vara i behov av de utrustnings- och kostnadsförslag som erbjudits dem av Bostadsstyrelsen. Byggforskningsinstitutet å sin sida borde närmast fungera som observatör.

Efter att en boendekommitté för första lokalen blivit vald etablerades emellertid en kontakt mellan denna och institutet. Representanter för kommittén rapporterade om verksamheten i lokalen. De blev samtidigt informerade om liknande försök med kvartersverksamhet från andra håll i landet. På kort sikt kanske dessa upplysningar om vad-man-kan-göra påverkade utvecklingen positivt, men effekten sedd i ett längre tidsperspektiv är säkert obetydlig. Erfarenheterna hos de ansvariga själva måste ju rimligen öka med tiden.

Det måste här påpekas att uppgiften i detta projekt, till skillnad från vad som t ex har gällt i Fagersjöprojektet (avsnitt 1.5 ovan) aldrig har varit att mera aktivt och kontinuerligt stötta de boende, bortsett från vad som ovan sades om "informationsöverförande". Tanken har väl snarast varit att i den mån de boende uppfattade sig behöva hjälp skulle vända sig till bostadsföretaget.

3.3 Frågor under andra skedet

När det gällde att närmare formulera frågorna för studiens andra skede, huvudstudien, var erfarenheterna från det första skedet, liksom resultatet från den ovan omnämnda Närlokalrapporten (avsnitt 1.5) till god hjälp. Följande frågor borde söka besvaras:

I Frågor i anslutning till den enskilda lokalen

1. Lokalens användningssätt

vilka personer/grupper besöker lokalen och vilka aktiviteter deltar de i

hur många är de och hur ofta besöker de lokalen

hur har användningssättet utvecklats över tiden

2. Faktorer som har betydelse för användningssättet

a) lokalens organisationsform

vilken ansvarsfördelning och vilka regler tillämpas vad gäller

- beslut om verksamheten, ekonomi, inredning och utrustning
- ledning och kontroll, städning, nycklar etc
- information

hur är förhållandet mellan formellt och praktiskt ansvariga

b) lokalens läge i området

varifrån i området kommer besökarna

går det att urskilja särskilt "aktiva" hus

går det att urskilja en "vi-känsla" i kvarteret

c) lokalens utformning

har lokalens utformning, ljudisolering, dimensionering etc påverkat användningssättet

II Frågor i anslutning till samtliga lokaler

- hur fast kommer principen att varje kvarter ska ha sin egen lokal visa sig vara
- kommer lokalerna att komplettera eller konkurrera med varandra
- kan erfarenheterna från en lokal föras vidare till en annan via t ex ett gemensamt samrådsorgan

3.4 Metod under andra skedet

Under det andra skedet borde fortsatta intervjuer kompletterade med en enkät till de boende ge svar på de aktuella frågorna.

Intervjuerna skulle behandla följande huvudpunkter:

- verksamhetens utveckling i samtliga lokaler
- de organisatoriska förhållandena
- ev fördelar/brister i den fysiska utformningen och läget
- attityder och önskemål hos de boende

Intervjuerna har alla varit tämligen ostrukturerade och har ägt rum på plats eller per telefon. Uppgiftslämnare har varit representanter för de olika boendekommittéerna, Hyresgästföreningen

bostadsförvaltaren, verksamhetsledare från ABF, Unga Örnar, IOGT/NTO, fastighetsskötaren, projektören och boende som deltagit i olika verksamheter. En ursprungligen planerad större separat intervjuserie med boende i området genomfördes inte av tidsskäl. Några provintervjuer hade dessutom visat sig endast bekräfta tidigare erhållna uppgifter.

Till fördelarna med ostrukturerade intervjuer hör möjligheterna att komma med kompletterande frågor och uppföljningar av särskilt intressanta avsnitt och därmed erhålla mer relevanta uppgifter än i en motsvarande mer strukturerad intervju. Samspelet mellan de agerande i intervjusituationen får således större betydelse. Detta kan ge negativa effekter på så sätt att intervjupersonen t ex rättar sina svar efter vad han/hon tror att intervjuaren förväntar sig, och positiva genom att intervjuaren formulerar sina frågor efter situationens krav.

I synnerhet när det gäller frågor om lokalerna och verksamheten i dessa är uppgifterna självklart i hög grad beroende av kontaktpersonernas kunskap om de undersökta förhållandena. I allmänhet har dock dessa varit väl förtrogna med både verksamhet och organisation. I några fall har uppgifterna verkat osäkra eller varit uppenbart felaktiga men har då i görligaste mån kontrollerats genom intervjuer med andra kontaktpersoner. Man måste också vara medveten om att kontaktpersonernas ställning i förhållande till lokalen (t ex ledare, boende, ekonomiskt ansvarig etc) kan ha påverkat svaren på frågorna. Det kan t ex gälla en bedömning av hur många människor som faktiskt deltagit i aktiviteter. Frågorna har dock i allmänhet behandlat ganska neutrala företeelser, varför denna potentiella felkälla torde ha en begränsad betydelse.

Enkäten hade till syfte att få svar på frågorna hur de boende själva uppfattade den pågående verksamheten, vilka kunskaper de hade om den, i vilken utsträckning de själva och deras barn deltog i den samt hur stort intresset var för nya verksamheter och eget deltagande i organisationsarbete. I bakgrunden låg också tanken på att en enkät i sig borde kunna ha en betydande informativ funktion.

Det informativa syftet samt det faktum att en provenkät bland hälften av hushållen i det första kvarteret i juni 1973 hade gett ett ganska högt bortfall (48%) betydde att antalet hushåll som skulle ingå i enkäten borde vara relativt stort. Det föreföll lämpligt att alla vuxna (16 år och äldre) medlemmar i åtminstone vartannat hushåll i området skulle få var sitt frågeformulär att fylla i.

För bestämning av urvalsram konstaterades att hela området innehåller 432 lägenheter. Bland dessa fanns vid undersökningstillfället 77 vakanser (=17%). Dessutom innehade kommun och landsting tillsammans kontrakt på 35 lägenheter (= 8%), vilka måste uteslutas därför att tillgängliga lägenhetsregistret saknade namnen på de boende i dessa. Hushåll i ytterligare fem lägenheter skulle flytta mitt under undersökningsperioden och uteslöts därför också.

De återstående 314 lägenheterna utgör således den urvalsram från vilken halva antalet skulle dras. Då det inte fanns skäl att befara någon systematisk variation i lägenhetsregistret vad gäller hushållens egenskaper kunde enkelt nog vartannat hushåll ur detta dras. I det första kvarteret borttogs självklart alla hushåll som tidigare hade deltagit i provenkäten.

Resultatet blev att i

kvarter 1	(Röda)	finns 42 av 86 hushåll med
2	(Gröna)	39 73
3	(Gula)	37 76
4	(Bruna)	40 80
		<hr/> 158 315

Enkäten skickades ut per post och med bilagt svarskuvert den 17-19 december 1973 till samtliga vuxna i de 158 utvalda hushållen. Påminnelser sändes ut i början och i mitten av januari 1974. I dessa uppmanades samtliga att skicka in sina formulär, oberoende av om man var intresserad att fylla i dessa eller ej. Totalt återvände svar från 92 hushåll (58%). Av dessa hade 21 hushåll lämnat blanka formulär, oftast med motiveringar som "ska snart flytta", "ointresserad av kvartersverksamhet" etc.

En uppdelning på kvarter, antal hushåll, andel hushåll och antal personer som har besvarat enkäten ger följande sammanställning:

Röda	14 hushåll (33%)	har fyllt i = 22 personer (16 år och äldre)
Gröna	19 (49%)	25
Gula	17 (43%)	27
Bruna	21 (53%)	33
<hr/>		
Total	71 (45%)	107

Bortfallet blev som synes 55% om man räknar hushåll som fyllt i sina formulär. I annat fall "bara" 42%.

Bortfallsiffrorna kan tyckas alarmerande höga, men för undersökningens syfte har de ingen omedelbart avgörande inverkan. Många av de efterfrågade uppgifterna kan erhållas via andra kanaler. Verksamhetsledare har i efterhand kunnat lämna uppgifter om deltagande i verksamheter och på församlingsexpeditionen i Kalmar och bostadsföretaget har vissa bakgrundsdata inhämtats. Åtskilliga frågor är också sådana att de inte ska ligga till grund för någon strikt statistisk analys. I anslutning till enkätredovisningen i KAP 7 finns dock en bortfallsanalys i vilken alla kända uppgifter om bortfallet presenteras.

4 RESULTAT FRÅN FÖRSTA KVARTERSHUSET

4.1 Allmänt om utvecklingen

I redovisningen av hur verksamheten utfallit i de olika lokalerna behandlar vi först starten och den fortsatta utvecklingen i det först invigda Röda huset. Övriga lokaler beskrivs tillsammans i nästa kapitel. Orsaken till denna uppdelning beror dels på den särställning Röda huset haft från början genom att det valdes ut för specialstudium, dels också på att de övriga lokalerna alltefter sin tillkomst har bildat en gemensam organisatorisk enhet.

Då projektet startade i september 1971, i samband med invigningen av Röda huset, existerade de övriga husen ännu bara på ritningarna, liksom för övrigt en stor del av själva bostadsbebyggelsen. Tanken var väl då att så snart som dessa blev färdigställda borde erfarenheterna från det första huset kunna användas till att skapa en verksamhet och en organisation med i stort samma utseende som försöksmodellen i detta.

Det skulle dröja ett år innan Gröna huset i andra kvarteret kunde invigas i september 1972. På ansvarigt håll hade man nu tydligen börjat ifrågasätta om modellen i Röda huset också var den mest idealiska för de övriga husen. Redan under de tidiga diskussionerna hade ju röster höjts mot att lämna över alltför många arbetsuppgifter på de boende själva. Det fanns också de som menade att man i Gröna huset hade en chans att jämföra vilken organisationsform som var bäst, en organisationsstyrd eller en boendestyrd. För Gröna huset beslutade man därför att som i Kalmarhems övriga områden låta Hyresgästernas Fritidsverksamhet (dvs Kalmarhem/Hyresgästföreningen) ansvara för att en verksamhet kom igång. Även för de återstående Gula och Bruna husen kom denna modell att tillämpas från och med invigningen i maj 1973 respektive januari 1974. Det kan redan här nämnas att från och med senhösten 1973 ingår även Röda huset i denna organisatoriska enhet. Under ganska precis två år innehade alltså en av de boende vald styrelse det direkta ansvaret för denna lokal.

Beskrivningen av inledningsskedet i Röda huset här nedan är med avsikt ganska detaljerad. Erfarenhetsmässigt brukar detta skede innebära många problem och svårigheter, och en god start tycks många gånger kunna bädda för en fortsatt framgång. Den mer detaljerade beskrivningen sträcker sig från september 1971 fram till och med vårsäsongen 1972 och sammanfaller alltså med det som ovan kallats projektets "första skede". Den fortsatta beskrivningen, liksom redovisningen av verksamheten i övriga lokaler, är mera summarisk.

4.2 Lokalens överlämnande till de boende

Första inflyttning i första kvarteret ägde rum i maj 1971, men kvartershuset stod färdigt i september samma år då 88 av 110 hushåll hade flyttat in. Själva invigningen av huset skulle äga rum på kvällen den 21 september. Tidigare under denna dag hade en presskonferens med de två lokala tidningsorganen gått av stapeln. Den nye verkställande direktören i Kalmarhem talade i

Röda huset sett från norr respektive söder.

mycket positiva ordalag om vad som nu skulle ske i Norrliden, hur kvartershuset skulle överlämnas, att hyresgästerna själva skulle få bestämma etc. Något senare sammanträdde en utökad Fritidskommitté, där man bl a diskuterade hur försöket i Norrliden skulle läggas upp. Flera talare ifrågasatte hyresgästernas förmåga att själva ansvara för verksamheten. Man diskuterade innebörden i uttrycket "icke-styrd" verksamhet, och någon ville tydligt jämföra det med en "vild" verksamhet. Till sist enade man sig om att vänta och se. Vad man kommit överens om trots allt bara ett experiment och "vi måste nog tillfredsställa dom uppe i Stockholm".

Själva överlämnandet ägde rum senare på kvällen, till vilket Kalmarhem hade kallat samtliga då inflyttade hushåll, via en stencil i brevlådan. Ca 50 personer mötte upp i en utställningslokal, bara drygt 100 m bort från kvartershuset. Ungefär hälften representerade de boende, övriga Kalmarhem, kommunen, Hyresgästföreningen, studieförbund och press. Ett kommunalråd invigningstalade, och representanter från Hyresgästernas fritidsverksamhet och ABF berättade om vilka aktiviteter de kunde erbjuda de boende i Kalmarhems övriga områden och hur dessa organiserades. Till sist återstod endast för de boende att välja sin styrelse. Kvällens ordförande lät denna procedur ske mycket hastigt och utan egentliga diskussioner (därtill tvingad av tidspress?). Då det inte omedelbart framfördes tillräckligt många kandidatförslag valde denne att själv tillfråga personer i församlingen som "verkade" intresserade och som i några fall sade "ja". Den så utvalda gruppen om fem personer skulle tillsvidare utgöra en arbetsgrupp för val av en mera permanent styrelse.

4.3 Det första gemensamma mötet

En vecka efter själva överlämnandet deltog den person, AL, som blivit vald till ordförande i arbetsgruppen, i ett sammanträde med Fritidskommittén. Gruppen fick här mera formellt i uppdrag att sammankalla övriga boende till ett möte för val av styrelse. AL fick åta sig rollen som försvarare av den för Röda huset redan tidigare beslutade organisationsmodellen. Företrädaren för Hyresgästföreningen upprepade vad man tidigare framhållit, att det är mycket svårt att engagera ideellt arbetande personer, att det måste finnas någon bakom som stöttar, både ekonomiskt och personellt. Ordföranden i Fritidskommittén gav dock arbetsgruppen sitt fulla stöd. AL menade att "dom sätter emot lite men tycks börja ge med sig". Efter detta sammanträde upphörde Fritidskommitténs direkta ansvar i sammanhanget, och arbetsgruppen skulle på egen hand börja diskutera verksamhetsfrågorna. Man ville ha ett färdigt program till det första gemensamma mötet, som bestämdes till den 18 oktober.

Samtliga hushåll i kvarteret hade informerats om mötet via en stencil som arbetsgruppen framställt. En tanke att gå runt och knacka dörr genomfördes aldrig. Kallelsen innehöll ganska knappa formuleringar, och arbetsgruppen förstod efteråt att den kan ha förväxlats med ett ordinärt meddelande från bostadsföretaget. Att många i området fått uppfattningen att Kalmarhem skulle ansvara för lokalen och verksamheten hade man redan kunnat konstatera. Att mötet dessutom borde ha ägt rum tidigare - det fanns kanske en risk att de boende glömt bort att de skulle få medverka -

Norrliden — boendemiljö i skapelse-process

Norrliden är verkligen ett bostadsområde där en "skapelse-process" nu pågår för fullt. Ambitionerna att skapa ett område där hyresgästerna själva får säga sin mening om utformningen är lofvärda — och nu börjar planerna bli klara att omsättas på allvar i praktiken. De tvåvävings flerfamiljshus som Stiftelsen Kalmarhem under 1971—1973 uppför i kvarteren Marmor och Portfyren har redan låtit tala om sig i hela landet för de friska initiativ som tagits för att skapa en trygg boendemiljö och en hög boendekvalitet. Av dessa lägenheter är åtskilliga färdiga och ett 100-tal hyresgäster har redan

inflyttats många av dem — tex konstnärer, hobby- och språk, underhållning m.m. Efter kaffepaus var det meningen att få igång diskussion — men de närvarande hyresgästerna hade svårt att komma igång. Man visste för lite om hur uppställningen och intresse skulle bli. Slutligen enades man om att utse en arbetsgrupp som snarast skulle utarbeta förslag till verksamhet och försöka till stadgar etc. Arbetsgruppen skulle bli en arbetsgrupp för bildandet av en kvartersförening. I arbetsgruppen invaldes Agne Lindahl, Rune Gustafsson, Lars Hallberg, Olof Persson och Inger Persson. Kontaktman blev Agne Persson.

ETT VIKTIGT MÖTE

— Den här sammankomsten är synnerligen viktig, sade Wilhelm Peterson. Det är inte de boende — som i kväll skall tala — inte vi andra. Ni skall ge uttryck för synpunkter ni har. Det är oerhört viktigt hur ni beslutar nu vid starten i det första kvartershuset — viktigt för starten även i de tre kvartershus som senare skall överlämnas. Det är också viktigt hur omsorgsfullt ni väljer era representanter för verksamhetens utformning...

Wilhelm Peterson valdes att leda sammanträdet — och han lämnade ordet till hyresgästernas ombudsman, K G Johansson, Växjö, som informerade om verksamheten i ett kvartershus — jobbkallerans funktioner etc. Arkitekt Gunnar Magnusson, som fått området, utströk också att det inte var tjänstemännen utan hyresgästerna som skulle tala nu. Hr Magnusson redogjorde i kortfattat för kvartershusen — hur man tänkt sig etc...

Vidare informerade ABF-ombudsman Lennart Hagstrand om de olika aktiviteter i ett kvartershus och presenterade en lång rad kurser och cir-

flyttat in. Ytterligare ca 300 hyresgäster beredes bostad här allteftersom lägenheterna blir färdiga. Här byggs även fyra skvartershus varav det första på tisdagskvällen överlämnades till hyresgästerna. Samtidigt utsåg hyresgästerna en arbetsgrupp som under närmaste tiden skall arbeta fram förslag till de aktiviteter kvartershuset kommer att inrymma. Visserligen kostar det en hel del att bo här — men de boende kan själva besluta om hur stora fördelar de kan få för pengarna.

Direktör Lars Hasselgren, Stiftelsen Kalmarhem, diskuterar kvartershusets användningsmöjligheter med hyresgästen Roland Jönsson och dennes fru Else-Maj

BARRET

Därpå överlämnades kvartershuset till hyresgästerna och som avslutning företogs en rundvandring i de aktuella lokalerna.

Arrangörerna hade väntat ett fåtag diskussion även kring det servicecentrum som skall uppföras — Norrliden centrum. Denna fråga kom emellertid inte upp. Under kaffepausen samtalade en och annan om det blivande Norrliden centrum och olika synpunkter ventilerades. Möjligen kommer de boende att uttala sina synpunkter vid nästa sammankomst — då har kanske mer konkreta förslag framkommit inom flera områden. De boende tillvaratar säkert sin möjlighet att utöva inflytande på utformningen av området så långt det går.

samt att lockande TV-program kan ha konkurrerat är andra faktorer som kan förklara att endast 20 personer, varav några barn, från knappt 90 hushåll mötte upp vid den första träffen.

Efter en trevande inledning började så småningom olika röster göra sig hörda, främst med frågor om det ambitiösa programförslag arbetsgruppen hade presenterat. En rad olika aktiviteter fanns inprickade på ett schema som sträckte sig från kl 9 till 22 samtliga vardagar. Där fanns föräldraledd barnverksamhet, ungdomsverksamhet i form av bordtennis och öppet hus och vuxenverksamhet med studiecirkel och öppet hus. Dessutom menade arbetsgruppen att lokalen kunde upplåtas till privat bruk över helgerna och för en söndagsskola. De församlade ville i princip stödja förslaget men ansåg sig vara alldeles för få för att fatta de viktiga besluten om styrelse och verksamhetsformer. Man nöjde sig därför med att besluta om inköp av gardiner, köksutrustning och ett bordtennisbord, samt att styrelsevalet skulle uppskjutas till ett nytt möte den 29 oktober, nästkommande vecka. För att locka fler boende skulle man samtidigt ordna med en liten fest. En festkommitté fick ansvaret för denna.

4.4 Styrelsevalet

Mötet hade alltså beslutat att de boende på nytt skulle samlas om ca två veckor. Den viktigaste angelägenheten för arbetsgruppen dessförinnan måste vara att få klart besked om de ekonomiska villkoren. Man hade ju redan beslutat om vissa inköp och vem skulle ta hand om räkningarna? Det fanns visserligen beslut om att det varje år skulle avsättas 25 öre per m² lägenhetsyta (= ca 2000 kr per år) till verksamheten, men ingen ansvarig hade ännu upplyst arbetsgruppen på vilket sätt dessa medel skulle få disponeras. Gruppens ansträngningar att få ett besked hade dittills överallt gett olika svar. Dagen före mötet kom man emellertid i kontakt med Fritidskommitténs ordförande och problemet löstes temporärt. Denne lovade att medel omedelbart skulle utgå till de planerade inköpen.

Förhandlingarna om övriga medel skulle kunna påbörjas först efter att en styrelse blivit vald. Arbetsgruppen kunde i detta sammanhang inte betraktas som en förhandlingspart. AL kommenterade att "innan vi får en styrelse hänger allt i luften".

Även några andra problem klarades upp. En misstanke bland somliga i arbetsgruppen att Fritidskommittén ville vara med och styra på ett hörn kunde ordföranden i kommittén helt tillbakavisa. AL: "han tryckte väldigt starkt på att det inte skulle styras". Endast AL hade vid detta tillfälle nyckel till lokalen, och han hävdade nu att det var ett allmänt önskemål att samtliga hushåll skulle få var sin. Det skulle dock dröja ett år innan ytterligare nycklar delades ut och då endast till övriga styrelsemedlemmar och verksamhetsledare.

Osäkerheten kring de ekonomiska förhållandena hindrade också förberedelserna inför det kommande styrelsemötet. Festkommittén, som inte gärna ville lägga ut av egna medel, hade hoppats på ett besked om vilken summa de kunde få disponera innan de på allvar startade förberedelserna. Då beskedet dröjde uppstod en viss misstämning mellan festkommittén och arbetsgruppen. Kunde arbets-

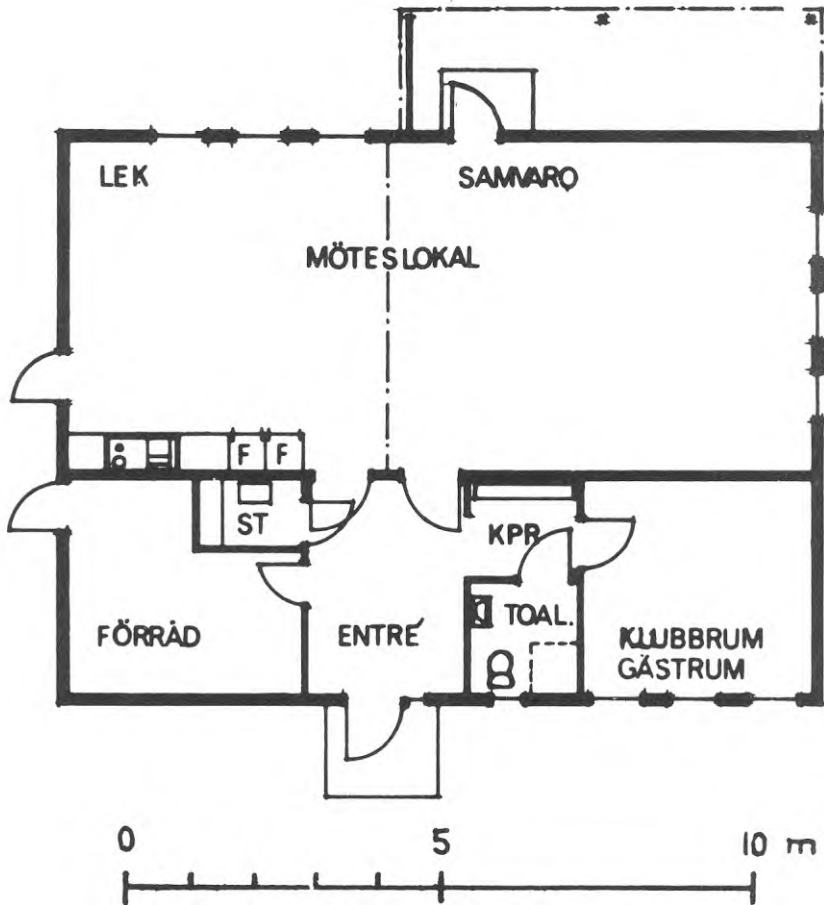
gruppen inte ens lösa detta problem riskerade man att "hyresgästföreningen skulle ta över". Festkommitténs avsikt att personligen informera samtliga hushåll blev av detta skäl aldrig genomförd. Sedan väl de ekonomiska frågorna lösts "blev det en farlig fräs" med att ställa i ordning i lokalen. Några satte upp gardiner, andra ordnade med kaffe och kakor och inköpte kaffeburkar till ett lotteri. Hushållen hade informerats om festen via en skriftlig kallelse. Inget hade dock nämnts om att styrelseval skulle förrättas, eftersom det kanske "skulle tråka ner det andra". Efteråt var man ganska osäker på om detta hade varit riktigt lämpligt.

Sammankomsten på fredagskvällen började mycket stillsamt och trots att efter ett par timmar åtminstone 30 personer hade infunnit sig ville väl aldrig den rätta feststämningen infinna sig. Barnen lekte och de vuxna satt mest i smågrupper och pratade vid sitt kaffe. Det så annonserade valet av styrelse kom därför nästan att framstå som kvällens överraskning. "Dansmusiken" från en portabel grammofon, som hade haft svårt att bemästra den dåliga akustiken, upphörde och efter ett kort anförande av AL framfördes efter hand ett flertal förslag på styrelsekandidater. En sluten omröstning ägde rum om ordförandeposten, där AL gavs ett förnyat förtroende. Samma procedur upprepades för ytterligare fem poster. De så valda skulle sedan inom sig välja sekreterare, kassör och ansvariga för de kommande verksamhetsgrenarna.

Mötet diskuterade därefter möjligheterna att starta en gemensam barnpassning. Flera i församlingen verkade intresserade, men inga bindande beslut fattades. Även lokalens inredning diskuterades. Att stolar och bord till det stora samlingsrummet omedelbart måste inhandlas var alla eniga om. Beträffande det mindre s k klubbbrummet undrade någon om man inte skulle kunna snickra ihop möblerna på egen hand. Två personer förklarade sig genast villiga att göra en insats då detta blev aktuellt. Utan att bestämma om ytterligare möten avslutades därefter sammankomsten. Den nyvalde ordföranden menade dock att man i framtiden måste sträva efter att fatta alla viktiga beslut vid gemensamma möten medan styrelsen främst skulle ha en planerande och verkställande funktion. Samtliga boende kunde efter styrelsevalet automatiskt räkna sig som medlemmar i den därmed bildade kvartersföreningen.

4.5 Utvecklingen under november och december 1971

Bara några dagar efter styrelsevalet sammanträffade AL med ombudsmannen i Hyresgästföreningen, varvid AL uttryckte styrelsens syn på hur verksamheten skulle läggas upp i fortsättningen. Ett omarbetat programförslag presenterades nu, vilket som viktigaste punkt innehöll en ganska så omfattande barnverksamhet. När det gällde ledarfrågan ansåg styrelsen det orimligt att föräldrar helt utan ersättning skulle ansvara för de föreslagna timmarna, och man kunde här tänka sig att engagera någon utomstående organisation. En kostnadsberäkning av det förslaget visade på 6000 kr per år, och det hela måste i så fall nedbantas kraftigt. Styrelsen fick nu ett motförslag att ABF skulle leda en verksamhet ca 2 timmar per dag, mot en mindre deltagaravgift, vilket man skulle överväga. AL presenterade också en inventarielista. Totalt behövde man disponera

"Plan över Röda huset".

2-3000 kr till redan inköpta saker eller sådant som man borde anskaffa. Ombudsmannen lovade söka ordna ett lån på den aktuella summan från Kalmarhem. Först efter den 17 november då Fritidskommittén skulle sammanträda kunde styrelsen få ett definitivt besked.

Senare samma vecka sammanträdde den nyvalda styrelsen mera formellt och sekreterare, kassör och ansvariga för de tilltänkta verksamhetsområdena utsågs. Man beslutade nu att försöka få ABF att ta hand om barnverksamheten, mot att styrelsen fick pricka in de aktuella timmarna. Man hoppades så snart som möjligt få besked om de ekonomiska ramarna. Alla större åtaganden måste i avvaktan härpå uppskjutas, som t ex inredningen av klubbrummet.

I avvaktan på besked om ekonomin diskuterades barnverksamheten ytterligare. Det hade nu visat sig att ABF, som i princip var mycket villigt att leda en verksamhet, dock måste debitera kvartersföreningen 15 kr per timme, vilket styrelsen menade skulle bli för dyrt. Om inget bättre kom fram hade man till sist ändå tänkt föreslå en föräldraledd verksamhet. Frivilliga deltagaravgifter skulle ge en viss ekonomisk kompensation till dem som ställde upp. Ett lämpligt tillfälle att diskutera alla dessa frågor borde Lucia-dagen kunna vara, då man på nytt skulle kunna ordna en liten fest. Man skulle innan dess ha fått besked om de ekonomiska ramarna och kunna utarbeta olika alternativ.

Vid Fritidskommitténs sammanträde i november utverkades ett räntefritt lån på 2000 kr till föreningen, som skulle amorteras under en femårsperiod. Delar av detta belopp skulle kunna finansiera barnverksamheten. Till bilden hör dock att det årliga bidraget fortfarande ännu ej disponerades av föreningen samt att inventariet köpen ej var slutförda. Fritidskommittén hade också tagit kontakt med Stadsbiblioteket som ställt i utsikt att kostnadsfritt kunna leda sagostunder en gång i veckan.

Ett bordtennisbord kom på plats i slutet av november. Efter en tid deltog 15-20 ungdomar mer eller mindre regelbundet, mest pojkar i åldern 13-15 år, som i övrigt tycks sakna sysselsättning i området. Till en början dominerade denna åldersgrupp lokalen nästan helt och snart indelades deltagarna i tre grupper: under tio, mellan tio och femton, samt över femton år, som fick var sina speldagar. Det fanns en ansvarig deltagare i varje grupp som hämtade och återlämnade nyckeln hos AL. Det var ofta "överfullt" och vid några tillfällen litet väl stöjt, vilket föranledde några boende att kontakta fastighetsförvaltaren. Denne tyckte inte det fanns någon anledning att ingripa, inte minst kanske därför att de tidigare så talrika tillgreppen på arbetsbarackerna praktiskt taget försvunnit sedan verksamheten kommit igång. Hittills tycktes det mest vara bristen på utrustning som hindrat ungdomsverksamhetens utveckling. De allra yngsta med egna grejor hade därför också kunnat vara den mest aktiva gruppen.

Inför den planerade Lucia-träffen hade en enkät, med bl a förslag om studiecirklar, och en skriftlig kallelse, som även nämnde namnen på styrelsemedlemmarna lagts i samtliga brev-lådor. Några av styrelsemedlemmarna gick sedan runt och inhämtade enkätsvaren personligen och kunde på samma gång presentera sig och styrelsens arbete litet närmare. Enkäten gav en mycket

låg svarsfrekvens. Endast 4-5 personer hade svarat, och det fanns bland dessa inget intresse för studieverksamhet. Planerna på en sådan lades därför för tillfället åt sidan.

Själva Lucia-träffen inleddes med ett mycket välbesökt barnkalas på eftermiddagen. Uppskattningsvis 60 personer, nästan alla tidigare besökare, kom och gick under några timmars tid. När det var som mest folk hade någon räknat in 37 barn och 11 vuxna! Ett tåg med tomtar och tärnor paraderade och kvarterets Lucia röstades fram. På kvällen fortsatte samvaron, nu enbart med vuxna, ca 25. Av dessa hade ungefär hälften tidigare ej besökt lokalen. Man diskuterade särskilt livligt till vilka tider barnpassningen och de eventuella sagostunderna skulle förläggas. Det fanns nu längre inga planer att engagera ABF och sju frivilliga lovade ställa upp tisdag/torsdag 9-15. En viss avgift per barn och timme skulle utgå. Det föreslogs också att man på försök borde anordna diskussionsaftnar kring aktuella ämnen och med inbjudna talare. Slutligen bestämdes inredningen till klubbrummet och de frivilliga kunde därmed börja snickra ihop bänkarna och borden.

Snart startade också Stadsbibliotekets sagostunder med två grupper en dag i veckan samt Frälsningsarméns söndagsskola. Ganska tidigt började man också upplåta lokalen till privat bruk under helgerna. Avgiften bestämdes till 25 kr och denna uthyrning blev nu ganska vanlig.

4.6 Kommentar efter tre månader

Knappt tre månader efter starten tyckte sig ordföranden i kvartersföreningen (AL) se att "det börjar lossna på alla håll". Bl a hade barn från de sist inflyttningsfärdiga husen längst bort i kvarteret nu börjat hitta till lokalen. Fortfarande dominerade dock barnen från de först inflyttningsklara husen närmast lokalen starkt. "Alla" i kvarteret föreföll vara positiva, och styrelsen tyckte sig ännu inte ha mött något allvarligt motstånd. Det tycktes dock kunna bli ett problem att finna aktiviteter för alla åldersgrupper. Barnen var det inga större problem med, men de vuxna hade bara deltagit sporadiskt och skulle troligen bli svåra att engagera kollektivt. De ville helst ha individuella sysselsättningar, menade AL. Samarbetet med Kalmarhem hade fungerat bra. Företaget hade inte haft några invändningar mot verksamheten som sådan, utan tycktes mest ha intresserat sig för att kvartershuset varit i gott skick. AL påpekade att det var mycket viktigt att i början inte ha några överdrivna förhoppningar. Det måste antagligen dröja minst ett år innan "man får det som man vill". Men det är inte så svårt att driva en kvartersverksamhet som många vill göra det till. Det finns dock alltid en risk att en styrelse passiviserar andra. Kommer inte idéerna inifrån blir förutsättningarna för en lyckad verksamhet aldrig riktigt goda.

4.7 Våren 1972-verksamhet, organisation och ekonomi

Klubbrummet blev färdigt i januari. Några månader senare kompletterades inredningen i stora rummet med en bardisk för den nyöppnade puben. Tanken på en skjutvägg i detta rum förlorade snart i aktualitet: "vi har nog för få aktiviteter för att kräva en sån".

Av den regelbundna barnverksamhet som startades i slutet på hösten återstod vid vårens slut endast Stadsbibliotekets sago- stunder där så småningom ett 20-tal barn deltog. De föräldra- ledda timmarna upphörde en ganska kort tid efter starten, eftersom biblioteket ansågs kunna tillgodose det aktuella be- hovet. Ett förslag att låta barnen delta i en helt "öppen" verksamhet fullföljdes aldrig. Tillfällig barnpassning ägde dock fortfarande rum.

Under våren tillkom istället en av Frälsningsarmén ledd barn- och ungdomsverksamhet. Förutom söndagsskolan startade man nu hobbyträffar en gång i veckan, arrangerade utflykter och vid ett tillfälle en välbesökt familjeträff. Mellan 20 och 30 barn i åldern 4-10 år deltog regelbundet i dessa aktiviteter.

Bordtennisen fortsatte i ungefär samma omfattning som tidigare, vanligtvis två kvällar i veckan. De i området ganska fåtaliga tonåringarna hade själva inte velat eller haft förmåga att på egen hand starta nya aktiviteter, trots påstötningar från styrel- sen. De hade sagt sig vara nöjda med de aktiviteter som redan fanns.

Den privata uthyrningen av lokalen blev allt vanligare och vissa tider var den upptagen nästan varje helg. Mot slutet av våren startade en fru i området en tillfällig försäljning av gamla barnkläder i lokalens klubbrum några timmar varje dag måndag t o m fredag mot en avgift på 100 kr i månaden.

Beträffande de vuxna rådde det länge en oenighet inom styrelsen om hur det låsta läget för denna grupp skulle brytas. Vissa menade att det enda sättet var att satsa på något mera stor- stilat, t ex middag med dans. Andra tyckte att en pub i längden borde vara bättre. En sådan öppnades också i slutet av maj. Samtliga hushåll i området hade informerats om detta, således även de nyinflyttade i andra kvarteret. Puben var öppen måndag- fredag kl 18-22, med en nedre åldersgräns på 18 år för öltill- ståndets skull. Deltagarsiffrorna är något osäkra. Högst 50 personer deltog någon gång, och någon kväll var där som mest 15. Dessa tal måste dock ses mot bakgrund av att det samtidigt pågick en utställning i lokalen om några lekplatser i området. En liten kärntrupp kunde urskiljas redan i starten, och åtskilliga av besökarna uppgavs ha flyttat in i området ganska nyligen. Puben tycktes dock inte riktigt bli den samlingspunkt för de vuxna man hade hoppats på och mot slutet av säsongen avmattades intresset betydligt.

Styrelsen sammanträffade mera formellt en gång i månaden. Där- emellan brukade desto oftare informella kontakter äga rum, så snart någon medlem ansåg det befogat. Åsiktsbrytningar förekom ibland, både vad gällde verksamhetens innehåll och sättet att realisera olika planer. Några var besvikna över att allting utvecklades för långsamt och att det ibland bara hade varit "halvfulla hus". Andra i styrelsen, och däribland ordföranden, hävdade att de måste vara nöjda, verksamheten kunde och fick kanske inte utvecklas för snabbt, dels för att de boende skulle få chans att påverka besluten dels för att minska risken för ett plötsligt bakslag.

Att informationen och kontakten med de boende varit bristfällig

hade styrelsen sedan länge insett. För att råda bot på problemet hade man under våren tänkt sammankalla ett par trappuppgångar per gång till särskilda bostadsträffar men dessa planer förverkligades aldrig. Kanske ställde man för stora förhoppningar till den nystartade pubens förmåga att kunna fungera som ett forum för information och rekrytering av nya krafter till organisationen.

Vid ett möte mellan styrelsen och Kalmarhem i slutet av maj behandlades flera tidigare uppklarade problem, bl a de viktiga frågorna om ekonomin. Trots en viss oenighet, kom parterna preliminärt överens om att det årliga driftbidraget om drygt 2000 kr skulle tas undan Fritidskommitténs totalbudget för Kalmarhems samtliga bostadsområden. Den modell man istället tänkte följa gav kassören i kvartersföreningen en handkassa på 300 kr, medan större belopp skulle kvitteras ut från bostadsföretaget direkt. Av senare uppgifter kan man utläsa att förslaget genomfördes så när som på att Fritidskommittén fortfarande skulle vara formellt ansvarig. I praktiken torde denna justering ha betytt ganska litet. Alla räkningar tycks nämligen utan större invändningar ha attesterats av kommitténs ordförande. Mötet hade ägt rum i en mycket positiv anda och hade gett båda parter åtskilligt. Kalmarhems VD, som tidigare varit litet fundersam över hur försöket skulle utfalla, verkade nu helt positiv. De farhågor för skadegörelse som tydligen funnits hade ju varit obefogade, menade AL; "tidigare frågade de ju alltid om något hade blivit förstört".

Som en sammanfattning av vårens verksamhet, och projektets "första skede" kunde ordföranden konstatera att man hittills lyckats väl med uppgiften att nå de yngre. Han knöt stora förhoppningar till höstens verksamhet (under sommaren skulle all verksamhet ligga nere) framför allt när det gällde de försummade vuxenaktiviteterna. Han menade att man får ju inte tro att allting ska kunna fungera på en gång.

4.8 Hösten 1972 med bl a ordförandeskifte

Under hösten fortsatte vårens regelbundna verksamhet tämligen oförändrad. Frälsningsarmén respektive Stadsbiblioteket hade sina torsdagstimmar för de yngre. Bordtennisen fick nya fasta tider på onsdagar och fredagar, med en styrelsemedlem som särskilt ansvarig. Dessutom fick man spela på ledig tid. Söndagskolan var oförändrat populär men antalet upplåtelser för privat bruk minskade till bara 3-4 gånger under säsongen. En helt ny verksamhet startade, "skapande dramatik", organiserad av IOGT/NTO. Man vände sig till åldersgrupperna 5-7 och 7-9 år som kunde delta två gånger respektive en gång i veckan. Ordföranden menade att det hade varit en större nyfikenhet i våras och att det under hösten skedde en stabilisering på en något lägre deltagandenivå.

De förhoppningar man under våren knutit till puben infriades aldrig under hösten - verksamheten upphörde helt. Enligt en av styrelsemedlemmarna "blev väl försöket lite valhänt på många sätt och vis, men det är ju bara betecknande för dom erfarenheter vi har haft hittills när det gäller dom vuxna". En orsak till den dåliga uppslutningen kan ha varit bristen på

pengar till inredningen. Man ställde i ordning en bardisk, satte upp darrtavlor etc "men vi skulle naturligtvis ha gjort belysningen lite annorlunda. Vi kom inte så långt och sen förföll det hela". Det är möjligt att själva pubutrymmet i stora rummet var alldeles för stort eftersom det saknas en skjutvägg och att det egentligen aldrig fanns någon möjlighet att ordna en typisk atmosfär: "står man i en stor ödslig lokal med 2-3 man i puben, då blir det ju fullständigt ointressant".

Mot slutet av säsongen hade kassören 500 kr i sin kassa som styrelsen ville spendera på något alldeles extra. Det blev en Luciafest för kvarterets barn som blev mycket lyckad. Över 50 barn mötte upp -"dom ungar som inte var där var inte hemma... vi smällde av allt på ett bräde, men hade inte det minsta dåliga samvete för det!" Förändringar inom föreningens styrelse under hösten hade medfört att man nu var lite osäker på hur framtiden skulle gestalta sig.

Förändringen bestod i att styrelsens hittillsvarande ordförande (AL) hade fått en ny anställning och måste flytta från området och därmed lämna sitt uppdrag. Efter allt arbete denne hade nedlagt på föreningen, senare även som vicevärd, är det förståeligt att de övriga i styrelsen upplevde detta som ett illavarslande tecken. Ingen av dessa ansåg sig kunna ägna verksamheten samma intresse som AL, men i avvaktan på att finna en permanent ersättare valdes styrelsemedlemmen BS till ny ordförande.

4.9 Våren 1973 - stagnation och rekryteringsproblem

Under denna säsong tillkom inga nyheter i programmet, utan Stadsbiblioteket, Frälsningsarmén och IOGT/NTO organiserade precis som tidigare sina barn- och ungdomsverksamheter. Bordtennisen pågick uppskattningsvis två timmar per dag, privata tillställningar ganska sällan och gemensamma möten eller fester inte alls. Lokalen utnyttjades 20-25 timmar per vecka vilket kan tyckas vara ett mycket gott resultat. De ansvariga i kvarteret menade dock att det endast skenbart förhöll sig så, eftersom de vuxna ännu inte blivit engagerade.

Ytterligare några styrelsemedlemmar flyttade från området denna säsong och kunde trots flera ansträngningar inte ersättas. Detta gjorde knappast situationen lättare för de kvarvarande. Den nye ordföranden (BS) sedan i slutet av hösten, som flitigast sökt rekrytera nya krafter, och ytterligare en eller två, stod vid säsongens slut ensamma kvar i styrelsen. Att dessutom BS och ytterligare en medlem var på resande fot under veckorna underlättade knappast kontakten med andra i kvarteret.

BS ville inte dölja sin besvikelse när det gällde vuxenverksamheten. Det initiativ man tagit i Norrliden borde ju kunna

"bryta den här tristessen som förekommer i större bostadsområden. Men när man inte når folk och dom inte bjuder till lite så kan man ju inte nå den sociala funktion ett sånt här kvartershus faktiskt skulle kunna ha. Man kan ju faktiskt inte ta dom i kragen och dra dit dom... dom hade ju bara behövt gå ner till dom träffar som vi trots allt har haft. Hade dom inte varit nöjda så hade

det stått dem fritt att själva föreslå aktiviteter, så enkelt är det ju. Jag tycker inte att vi vid något tillfälle har fått den uppslutning som varit rimlig, och inte heller någon kritik, vare sig positiv eller negativ. Det har sagts varken bu eller bä och jag skulle på dessa 100 lägenheter direkt kunna peka ut dom, ska vi säga 25 personer, som vid något tillfälle varit nere i kvartershuset då det varit nåt där".

Man hade således inte uppfyllt de ursprungliga ambitionerna, men att verksamheten ändå varit ganska omfattande har ju framgått ovan. Detta har varit möjligt på grund av organisationernas regelbundna verksamheter och fast engagerade ledare. Misslyckandet ligger mera i avsaknaden av ett aktivt deltagande från de vuxnas sida i såväl verksamheter som beslutsprocesser.

Under denna säsong visade sig således de första tecknen på att styrelsen inte fungerade som förut. Man började fråga sig hur länge det nuvarande tillståndet kunde fortsätta.

4.10 Hösten 1973 - lokalen återlämnas

Redan tidigare hade ibland bordtennisbordet skadats utan att man fördenskull velat göra några större ingripanden. Eftersom dessa incidenter inte upphörde, målningen dessutom skadats på några ställen i lokalen och städningen inte heller alltid varit den bästa, kom man överens om att stänga bordtennisen i avvaktan på att en ny och bättre lokal i den s k Bunkern skulle ställas i ordning. Det rådde dock inte full enighet mellan kvartersföreningen och bostadsföretaget på denna punkt. Föreningen menade "hellre ett skitigt golv med många ungar än tvärtom. Dessa problem hade säkert kunnat undvikas om en ledare hade funnits med hela tiden, vem det än skulle ha varit. Enligt BS gjorde man så att "vi lät grabbarna komma upp och hämta nyckeln och sen fick de gå ner och spela bordtennis i lugn och ro. Det är nog något Kalmarhem hade emot oss, att vi på detta sätt nog kom att slita ganska hårt på lokalen".

Under våren startade den utveckling som nu under hösten till sist ledde fram till att kvartershuset återlämnades till Fritidskommittén (Hyresgästernas fritidsverksamhet). Därmed var försöket med en självständig boende-representation i första kvarteret åtminstone för tillfället avslutat. Det hela började med att VD för Kalmarhem skickade ett brev till styrelsen i kvarteret med ett förslag om att man borde träffas för att diskutera igenom Röda husets framtid. Fritidskommittén (där Kalmarhem är representerad) var inte okunnig om läget i Norrliden. BS hade vid en kontakt menat att "det inte funkade riktigt bra och att vi inte hade kommit igång. Jag tyckte inte det fanns någon anledning att dölja det". Detta faktum samt problemen kring bordtennisen i huset borde vara skäl nog att kalla till ett möte. De medlemmar som fanns kvar i styrelsen var också mycket tacksamma för att något började hända. De hade haft ett mycket dåligt samvete för att de inte kunnat göra mer för verksamheten.

Vid sammanträdet på Kalmarhem i början av oktober deltog BS och ytterligare en från styrelsen samt VD:n och förvaltaren från Kalmarhem. Från företagets sida hade man invändningar mot att slitaget varit stort, bordtennisbordet utslitet och att det allmänt sett borde ha varit mera tillsyn. Boenderepresententerna menade å sin sida att dessa problem kunde bemästras men att rekryteringsproblemen var allvarligare och att man var beredd att lämna ifrån sig ansvaret. Man enades också till sist om att Fritidskommittén borde överta ledningen för kvartershuset på samma sätt som i det övriga området.

IOGT/NTO sökte vid denna tid en mera permanent lokal i något av Kalmarhems områden. En lösning på problemet vad man skulle använda Röda huset till efter återlämningen vore då att låta denna organisation ta hand om lokalen. En kontakt togs med ordföranden i Fritidskommittén och snart var det bestämt att en eftermiddagsverksamhet tre dagar i veckan skulle starta för barn i olika åldersgrupper. Denna lösning blev möjlig därför att nästan alla tidigare verksamheter redan hade flyttat eller skulle flytta från huset. Bordtennisen skulle snart få egna lokaler i Bunkern, Stadsbiblioteket flyttade sina timmar till den nyöppnade biblioteksfilialen i NOVA centrum, och Frälsningsarmen ville upphöra med barn- och ungdomsverksamhet på vardags-tid men behålla söndagsskolan. Möjligheten att låna lokalen till privata tillställningar fanns också kvar.

4.11 Våren 1974 - IOGT/NTO får huvudansvaret

Denna säsong blev det alltså IOGT/NTO som tog huvudansvaret för lokalen. Den bedrivna verksamheten fick lovord från olika håll, både för att vara tidsmässigt omfattande och ha ett givande innehåll. Den pågick måndag-onsdag-fredag mellan 15 och 18.30 och gör så för övrigt även idag. Under den förra säsongen hade mest barn under 7 år kunnat delta, men i det nya utvidgade programmet hade dessa bara en dag, medan 7 år och uppåt (sällan mer än 12 år) disponerade övrig tid. Den yngre åldersgruppen hade stabilt ca 10, ibland upp till 15 deltagare. Den äldre varierade mycket i deltagande från dag till dag, men ibland kunde det röra sig om upp emot ca 40 under en dags lopp.

Det har aldrig krävts något formellt medlemskap i IOGT/NTO för att få delta, men organisationen är självklart tacksam för alla som vill gå med, vilket varje termin hittills inneburit en medlemsavgift på fem kr. Däremot måste barnen vara bosatta i Kalmarhems område. Fritidskommittén har ställt dessa krav för att organisationerna i området ska få ekonomiska bidrag till den utrustning som används i verksamheten.

T o m våren 1974 var det nästan bara barn kring Röda huset som hade deltagit, men till nästa säsong skulle information även gå ut till övriga delar av området. Enligt ledaren för verksamheten borde varje barn i de aktuella åldersgrupperna ha varit inne någon gång och ca hälften delta mera regelbundet. När lokalen öppnar brukar barnen hålla till utanför, och ledarna tycks inte bry sig om att även "icke-medlemmar" då brukar följa med in. Förutom den ursprungliga ledaren har två AMS-anställda flickor varit engagerade som ledare. IOGT/NTO får således lokal och utrustning utan kostnad och svarar själv endast för ledararvodet.

Programmet för den äldre gruppen 7-12 år har varierat från gång till gång, men genomgående har man använt sig av de hjälpmateriel, som IOGT/NTO ställt samman, t ex "På samma jord" som handlar om barn i andra länder. Vidare har man haft en trolleriklubb, en idékläckarklubb och en folkdansgrupp. Några barn har även helt på eget initiativ startat en teatergrupp. För den yngre gruppen har det mest varit fråga om att måla, rita och lyssna på sagor.

Vid några tillfällen har man haft större gemensamma arrangemang, som vid Lucia och påsk, då även föräldrarna varit inbjudna. Enligt ledaren ACF tycks de allra flesta barnen ha varit nöjda:

"Ätminstone dom som kommer regelbundet tycker naturligtvis att det är kul. Det är ju inte så att vi leker skola och dom har alla möjligheter att påverka. Vill dom göra något särskilt så gör dom det. Men det kommer ju också sådana som mest strosar omkring och känner sig litet främmande och som naturligtvis har lite svårt att acceptera den verksamhet vi bedriver".

Föräldrarna har inte vid något tillfälle mött upp i den omfattning man förväntat sig från ledarhåll. Totalt lär bara sex föräldrar ha infunnit sig vid något av de gemensamma arrangemangen. Enligt ACF kan det bero på det främlingskap hon tycker sig ha iakttagit:

"det verkar mycket svårt för dem att komma hit, men det kanske är så att dom tycker att det inte är så nödvändigt. Det händer ju att jag stöter på somliga ibland, och dom tycker det är kul. Man märker det inte minst då vi några gånger fått stänga på grund av sjukdom. Då har det varit besvärligt..."

Kvartershuset liknar tydligen ett fritidshem i den meningen att barnen ofta vistas där från skolans slut och tills föräldrarna kommer hem, men ACF menar dock att den verksamhet man bedriver i kvartershuset kanske har något mera *innenåll än vad som är fallet* i den fritidsgård som öppnats i NOVA centrum. Större konkurrens erbjuder i så fall stadsbiblioteksfilialen på samma ställe, som kan erbjuda skivor att lyssna till och mycket mer att läsa. Kvartershuset ligger ju dock mycket närmare för de flesta, och detta trodde ACF kunde förklara en stor del av deltagandet. Medlemsstatistiken för våren 1974 avslöjar att föreningen har 80 medlemmar i området, varav ca 80% bor i första kvarteret runt Röda huset. Fördelningen på hus i kvarteret är ganska jämn dock med en viss övervikt för husen närmast lokalen.

Efter terminens slut ville en lättad fd ordförande i kvartersföreningen, BS, intyga sin belåtenhet med den nuvarande verksamheten:

"ska jag vara ärlig så tycker jag att det fungerar väldigt bra på ungdomssidan. Dom lägger ner ett jättejobb därnere. Den sidan är oantastbar på alla sätt och vis, absolut. Men lokalen fungerar ju fortfarande inte som det var tänkt från början. Det är ju helt klart. Men jag tycker inte det finns någon anledning att klaga på den utveckling som har varit, för jag har själv sett hur svårt det har varit. Och det kunde ha varit mycket, mycket sämre!"

4.12 Hösten 1974 - våren 1975

Programmet i Röda huset under verksamhetsåret 1974-75 har hittills bara inneburit obetydliga förändringar jämfört med tidigare. Under hösten tillkom en på privat initiativ anordnad kurs i flaskskeppsbygge, som samlat fyra deltagare. Söndagsskolan är kvar som tidigare och vidare har lokalen någon gång lånats ut privat. IOGT/NTO:s eftermiddagsverksamhet avslutades under hösten med att traditionsenligt kvarterets, men nu också områdets Lucia röstades fram. Litet senare ordnade man en särskild julavslutning. Till våren ska programmet förändras så att en av dagarna ägnas åt batik. Man kommer då att hålla till i Bruna huset, som är bättre rustat för denna typ av aktivitet.

5 UTVECKLINGEN I DE ÖVRIGA LOKALERNA

5.1 Allmänt om utvecklingen

Verksamheten i de övriga tre kvartershusen och så småningom i Bunkern har redan från starten organiserats efter samma mönster. Den ytterst ansvariga Fritidskommittén (Hyresgästernas fritidsverksamhet) har här uppdragit åt olika utomstående organisationer (ABF och Unga Örnar) att ansvara för olika verksamheter. ABF hade tidigare också en samordnande och administrativ funktion, genom att t ex svara för möbelinköp och skicka ut information, men idag är förhållandena något annorlunda. En ny boende- eller kontaktkommitté har bildats för att bättre kunna ta tillvara de boendes önskemål och en särskild "fritidsombudsman" anställts att ta över de mer administrativa och rutinmässiga göromålen. Detta beskrivs närmare i nästa kapitel. Närmast följer istället en redovisning av vad som hittills hänt i varje enskild lokal, i den ordning de blivit invigda: Gröna, Gula och Bruna huset samt Bunkern.

5.2 Gröna huset

Det Gröna kvartershuset ligger i det andra kvarteret i områdets sydöstra hörn och har samma planlösning som det Röda huset. Idag används huset mest till privata fester, men ska enligt planerna också kunna användas till sammanträden, cirklar och andra mer stillsamma aktiviteter. Inredningen består av gängse stolar och bord samt dessutom några serviser. Färgerna domineras av stora rummets orangefärgade väggar och brunrandiga gardiner.

Invigningen ägde rum vid ett gemensamt möte i september 1972, således ett år efter att Röda huset öppnats. Samtliga hushåll i kvarteret var inbjudna, men bara drygt 10 personer infann sig. Innan mötet hade Fritidskommittén sänt ut en enkät med frågor om vilka aktiviteter man borde starta. Resultatet presenterades vid mötet, men eftersom så ytterst få hade svarat tyckte sig mötet inte kunna fatta några beslut om användningen. Man fann bäst skicka ut ytterligare en enkät med hopp om bättre resultat. Det blev det, men ändå svarade bara drygt 10%.

Delvis efter önskemålen i enkäterna startade under hösten via ABF:s försorg sagostunder och bordtennis. I barnverksamheten deltog ca 10 barn regelbundet och eftersom Fritidskommittén bidrog ekonomiskt behövde ingen avgift utgå. Unga Örnar började visa barnfilm några lördagar, med ett enligt uppgift mycket högt deltagande, en gång också för de vuxna. Bordtennisen blev när den väl kommit igång ett väldigt dragplåster. Nyckel kunde den intresserade hämta hos vicevärden, som bodde precis intill lokalen. Ungdomarna ansvarade själva för städningen. Listor sattes upp med namn på dem som skulle städa och hur det skulle göras. Under hösten fortgick verksamheten utan större missöden, så när som på en sönderslagen fönsterruta.

Under våren 1973 utvidgades den tidigare verksamheten med damgymnastik och en applikationskurs, båda på ABF:s initiativ. Gymnastiken fick ett 20-tal deltagare, som betalade 15 kr per termin. Ledaren bodde i området. Applikationskursen lockade 10 personer mot en terminsavgift på 60 kr.

Gröna huset sett från väster respektive söder.

Gula huset. Fasad mot söder respektive öster.

Under våren diskuterades också ledarfrågorna. Vicevärdparet, som hade kommit att fungera som närmast ansvariga för verksamheten, hade insett att en eller två personer helt frivilligt inte kunde genomföra några ambitiösa programidéer. De hävdade istället att en fritidspedagog borde kunna anställas på t ex halvtid. Man hade i åtanke en person i kvarteret som hade lovat ställa upp om det blev aktuellt, men det hela föll av ekonomiska skäl.

Hela säsongen var det enligt en av de ansvariga "ett våldsamt tryck" på lokalen och bordtennisen från gruppen 10-17 år. Det tidigare så ambitiöst uppgjorda städschemat började snart fungera allt sämre, till sist inte alls och gymnastikgruppen började klaga på att man inte längre kunde ligga på golvet för all smuts. De ansvariga tvingades tillfälligt inställa bordtennisen tills ledarfrågan lösts. Vid ett annat tillfälle hade några av ungdomarna fått låna lokalen till en egen fest, vilken dock slutade helt oordnat; det ansvariga paret fick städa i timmar efteråt. Orsaken skulle ha varit att ungdomar utifrån objudna deltagit i festen, och att det i själva verket var dessa som var de skyldiga. Lokalen stängdes omedelbart i avvaktan på att finna en bättre form för utlåning.

Värt att notera under hösten samma år var att bordtennisen startade igen, nu på fasta tider tisdag och torsdag från kl 16.30 och framåt och med ledare från Unga Örnar. Lokalen uppläts fortfarande till privat bruk, men bara till vuxna.

Efter höstsäsongen 1973 inträffade samtidigt flera händelser som gjorde att huset i början på nästa säsong plötsligt stod tomt. Gymnastiken blev utan ledare, men flera betraktade själva lokalen som olämplig, det utsågs ingen ersättare och verksamheten upphörde. Även applikationskursen drabbades av ledarproblem på grund av barnledighet, och bordtennisen flyttades över till den nyinvidga Bunkern. Barnverksamheten hade redan tidigare under hösten flyttat över till Gula huset, till vilket Fritidskommittén efter invigningen av detta valt att förlägga alla barngrupper.

Under våren 1974 stod huset praktiskt taget oanvänt men till hösten gav man huset en ny inredning så att det mera kunde användas till privata sammankomster. Till detta ändamål användes huset ett tiotal gånger hösten 1974, men dessutom till advent, Lucia och julgransplundringen denna säsong då huset var fullt av barn. Det kostar inget att låna huset. Är man alltför ung måste någon äldre ansvara och dessutom förväntas det att det är städat efteråt. Beställning sker på Fritidsverksamhetens expedition inne i centrum, dit man kan ringa varje dag. Nyckel finns sedan att hämta antingen på expedition eller hos någon ansvarig i området.

5.3 Gula huset

Det Gula kvartershuset ligger i tredje kvarteret i områdets nordöstra hörn. Planlösningen överensstämmer med såväl Röda som Gröna husets. Idag används huset till barnverksamhet och privata sammankomster. Inredningen består av stolar, bord, lekredskap etc. Färgerna inomhus går mest i gult och blått.

I maj 1973 invigdes huset vid en bostadsträff, till vilken samtliga hushåll i området hade kallats. Representanter för Kalmarhem, Fritidskommittén, kommunens fritidsnämnd hade infunnit sig för att svara på frågor om lokalerna, fritidsverksamheten och boendet i största allmänhet. Inte fler än kanske 10 hyresgäster var dock närvarande. Mötet kom mera att handla om kvartersverksamheter i allmänhet än om just Gula huset, och vissa meningsmotsättningar kom i dagen. Ordföranden i första kvarterets kvartersförening (BS) redogjorde för Röda husets verksamhet, då 1 1/2 år gammal, men "jag fick lite kickar för vårt sätt att sköta lokalen". Han vände sig också mot att man i Gröna huset hade dragit in på bordtennistiden på grund av den dåliga ordningen. En viss oordning måste kunna tolereras. I annat fall menade han borde väl föräldrarna kunna ha ett ansvar för att lokalen är städad och snygg.

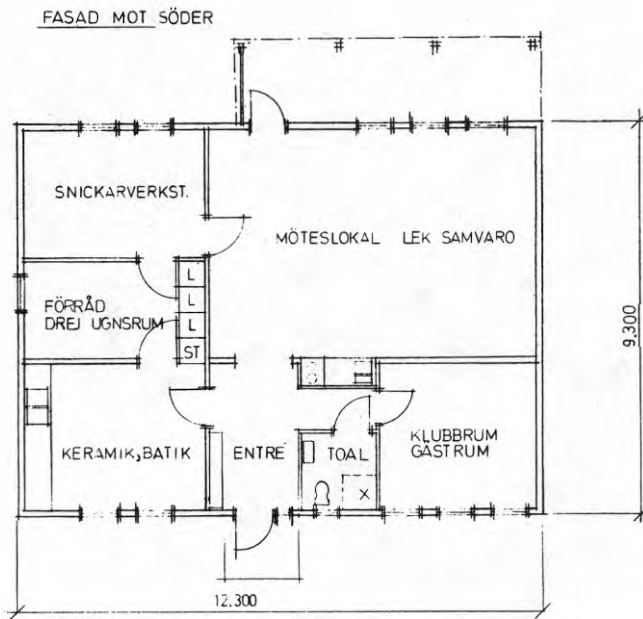
Invigningen av huset var ganska försenad och någon verksamhet kom därför inte igång förrän till hösten 1973. Fritidskommittén valde då att samla all barnverksamhet till Gula huset. ABF:s barngrupper, pågick två gånger i veckan i en förmiddags- och en eftermiddagsgrupp. Drygt 10 barn i varje grupp fick här fyra timmars verksamhet varje vecka. Fritidskommittén gav ett särskilt understöd till denna verksamhet. Unga Örnars verksamhet för de något äldre barnen pågick till att börja med en dag i veckan med 15-20 deltagare. Dessutom började man upplåta lokalen till privat bruk.

Under våren 1974 fortsatte ABF:s verksamhet som tidigare men Unga Örnar utökade sin till totalt sex timmar för olika åldersgrupper: en grupp 7-9 år ägnade sig åt "lekträff" och en grupp 10-12 år åt "skapande" verksamhet. Liksom i Röda huset krävdes/krävs inte medlemskap för att få delta, men vid säsongstarten fanns det närmare 50 medlemmar i området.

Hösten 1974 minskade Unga Örnars verksamhet till att omfatta endast två timmar varje torsdag för gruppen 3-6 år, med ca 10 deltagare. Ledarresurserna hade i hög grad kommit att tas i anspråk av aktiviteterna i Bunkern. Den av fritidskommittén understödda och ABF ledda barnverksamheten inskränktes av ekonomiska skäl till endast en grupp under hösten och ingen alls till våren 1975. Fritidskommittén måste stödja verksamheter även inom andra Kalmarhemområden och måste denna gång ta resurser från Norrliden. Av 14 anmälningar i början av hösten 1974 till ABF-barngruppen var tre från röda, tre från gröna, tre från bruna och fem från gula kvarteret. Information har gått ut till hela området, och vi kan på detta lilla material konstatera en mycket jämn fördelning över området. Under hösten har kvartershuset dessutom varit upplåtet sex gånger till privata ändamål. För närvarande planeras inga ytterligare aktiviteter till lokalen.

5.4 Bruna huset

Det Bruna huset är det fjärde och sista kvartershuset och ligger i områdets nordvästra hörn. Huset används idag mest till gemensamma träffar o dyl, men har faktiskt inretts för mer hantverksbetonade verksamheter. Planlösningen är också annorlunda jämfört med de övriga husen. Det finns ett större rum till gemensamma möten och fyra något mindre till huvudsakligen keramik, träslöjd, foto, förråd respektive mindre sammankomster. Förutom

Bruna huset sett från söder samt planlösning.

Bunkern. Västra fasaden samt interiör från diskoteket.

sedvanliga stolar och bord i stora rummet finns i ett av de mindre två hyvelbänkar och i ett annat en frysbox. Väggarna i stora rummet är guldbruna och gardinerna går i blått.

Huset stod klart i början av år 1974, men någon formell invigning ägde aldrig rum. Istället delades en enkät ut till hushållen i bruna kvarteret men intresset att svara var obetydligt. Man tvekade därför att starta kurser i keramik och träslöjd som man planerat. För att ändå försöka få några fler synpunkter på kvartershuset ville man från de ansvarigas sida bjuda in de boende till ett gemensamt möte innan man fattade några definitiva beslut. Av olika skäl kom detta möte inte till stånd förrän i slutet av mars (Se vidare avsnitt 6.1!) Under våren användes lokalen därför endast sporadiskt till några privata fester och sedan även för sammankomsterna inom den nya boendekommittén.

Hösten 1974 hade ännu ingen keramik/träslöjd etc kommit igång trots att den nybildade boendekommittén påmint om möjligheten då man vid ett tillfälle gick runt och knackade dörr. En av orsakerna tycktes vara den enligt många för höga kursavgiften. Fritidskommittén har därför övervägt att återinföra den speciella kurssubvention man haft tidigare.

Under senare delen av hösten startade i lokalen den s k Torsdagsträffen som idag faktiskt är den enda regelbundna vuxenverksamheten i området. Varannan vecka på eftermiddagen bjuds alla hemmavarande in till ett par timmars informell och spontan samvaro. Man musicerar, berättar historier, dricker kaffe etc och hittills har ett 20-tal mest något äldre personer mött upp. Strax före jul hade man ett extra evenemang med dopp i grytan och över 30 deltagare. Överhuvudtaget tycks dessa träffar lova gott inför framtiden. En av dem som varit med menade "jag är ju nyinflyttad här och visste inget alls om dom här träffarna. Jag blev glatt överraskad det måste jag säga ..." En annan "vi har blivit fler hela tiden och vi har mycket trevligt".

En annan ny programpunkt för hösten är en "jourtjänst" varje torsdag kväll i lokalen, dit vem som helst i området kan vända sig med förslag om verksamheten eller eventuella klagomål. Man kan också ringa direkt. Mellan fem och tio personer brukar möta upp varje gång och alltid någon eller några från boendekommittén, ibland också vice-värden.

Under hösten använde man lokalen även till adventskaffet och Luciafirandet, som lockade ovanligt många besökare.

Barnen i IOGT/NTO:s eftermiddagsverksamhet ska under våren en dag i veckan ägna sig åt batik i lokalen, i övrigt planeras för närvarande inga nya fasta programpunkter till huset.

5.5 Bunkern

Från och med våren 1974 används ett av områdets gemensamma skyddsrum, kallat "Bunkern", till bordtennis och från och med hösten samma år även till diskotek och filmvisningar. Lokalen som är belägen i det nordvästra hörnet av området ligger i markplanet och har grönmålade fasader. Ytan är ca 120 m² fördelad på två ungefär lika stora rum. Inredningen består av tre bordtennisbord, vanliga stolar och bord och en grammfonanläggning. Man

har satt upp affischer på de grå väggarna, men lokalen ger ett kallt och inte alls samma ombonade intryck som kvartershusen gör.

Invigningen ägde rum i slutet av januari i form av en fest till vilken samtliga hushåll i området hade bjudits in. Det bjöds på kaffe och läsk, trumpetspel, dans och tävlingslekar med Kalmarhems VD som prisutdelare. Enligt uppgift deltog 30-40 barn och 20-25 vuxna. Av de senare kom ca hälften från Kalmarhem och Fritidskommittén.

Avsikten med att ställa iordning Bunkern var främst att försöka samordna bordtennispelet i området och därmed minska belastningen på Röda och Gröna huset, som ju tidigare hyste denna verksamhet. Det finns nu tre bord till förfogande och dessutom alltid en ledare närvarande. Unga Örnar som hittills svarat för ledarskapet har organiserat verksamheten så att olika åldersgrupper har var sin tid en gång i veckan under måndag t o m onsdag. Åldersgrupperna är 4-8, 9-12 och 13 år och uppåt och under hösten 1974 uppgavs antalet deltagare i dessa grupper vara 11, 16 respektive 8. Dessutom har 8 utvecklingsstörda ungdomar från det s k Elevhemmet en av dagarna bildat en grupp.

Under hösten startade man mycket på prov ett ungdomsdiskotek i Bunkern som sedan har visat sig bli mycket populärt. Det vänder sig till ungdomar mellan 9 och 14 år och pågår varje fredagskväll. Det diskuterades mycket innan hur det hela skulle organiseras men till sist fick några ungdomar i området som tillhör Unga Örnar förtroendet. "Alla" uppges dock hjälpa till och hittills har inga allvarliga missöden inträffat. Några mindre bråk har dock uppstått då "folk utifrån" velat delta och några närboende har klagat på att det är ganska stöjt utaför lokalen när man stängt vid 21-taget. Allt fler har velat delta och som ett genomsnitt mot slutet av säsongen har uppgivits ca 50 deltagare.

I Bunkern har det under hösten även pågått barnfilmvisningar varje lördag eftermiddag i Unga Örnars regi. Det hela började så smått i Bruna huset men snart växte intresset så att visningarna måste flyttas över till Bunkern. Drygt 50 brukar vara där.

6 ORGANISATION OCH GEMENSAMMA ARRANGEMANG

6.1 Den nya boendekommittén

Hösten 1973 avgick ju boendestyrelsen för Röda huset (avsnitt 4.10) och sedan dess hade ingen egentlig boenderepresentation funnits i området. Organisationerna ansvarade för aktiviteterna och ABF hade åtagit sig att samordna och administrera det hela, allt under uppsikt av det överordnade organet Fritidskommittén. Eventuella förslag från de boende angående verksamheten kunde då antingen framföras till ABF eller direkt till kommittén. I verkligheten skedde det högst sällan. I enkäten (se vidare nästa kapitel) hade det dock framförts åtskilliga förslag om vad man skulle vilja ägna sig åt, och dessutom var det förvånansvärt många som åtminstone på papperet kunde tänka sig att delta i organisationsarbete. På ABF insåg man också sin begränsning när det gällde att organisera t ex danskvällar och gårdsfester, som många hade uttryckt önskemål om. Man ville inte heller utsätta sig för risken att mera bli betraktad som fest-än som studiekursorganisatör. Det fanns också på flera håll ett mer eller mindre latent missnöje över att det inte var större aktivitet i området. Bruna huset hade t ex sedan det var klart i början av våren 1974 bara använts någon enstaka gång och Gröna huset hade stått helt oanvänt sedan slutet av hösten 1973. Något nytt måste tydligen till som kunde bryta dödläget.

På uppdrag av Fritidskommittén började därför ABF genom sin studieombudsman (LOS, också boende i området) sondera möjligheterna att skapa en ny boendeorganisation i området, som skulle kunna hjälpa till att gjuta nytt liv i verksamheten. LOS: "av egen erfarenhet vet jag att en boendekommitté av något slag är en förutsättning för att lyckas med en verksamhet". En sådan ny kommitté skulle dock vara underställd Fritidskommittén och således ej få samma typ av självständighet som boendekommittén i första kvarteret (Röda huset) tidigare hade haft.

Problemet låg som tidigare i att finna de intresserade personerna. Att i detta syfte endast sammankalla de boende till ett gemensamt möte skulle knappast ge avsett resultat. Den ovan nämnda enkäten, som genomfördes i december 1973, hade ju pekat på ett intresse hos många att aktivt delta i organisationsarbete, och ett sätt här vore naturligtvis att söka komma i kontakt med just dessa personer. Eftersom enkätsvaren var anonyma innebär detta att de aktuella personerna först måste tillskrivas med en fråga om de ville lämna sitt namn till ABF för vidare kontakt. Så skedde, och 38 personer i 25 hushåll (av 64 som då besvarat enkäten) fick per brev denna förfrågan. Dessutom kontaktades samtliga intresserade kring Bruna huset per telefon, då det var särskilt viktigt att nå folk som ville hjälpa till i planeringen av just detta hus. Trots att intresset i enkäten hade varit stort, var det sedan bara 12 personer som i en eller annan form hörde av sig. Man beslöt därför ändå till sist att sammankalla samtliga boende till ett möte i Gula kvartershuset den 28 mars för att diskutera kvartershusens framtid. En stencil om detta sattes dessförinnan upp i samtliga trappuppgångar och dessutom sändes en personlig kallelse ut till alla dem som tidigare erhållit den skriftliga förfrågan om deltagande. Det skulle bjudas på kaffe och som en extra attraktion skulle en trubadur framföra visor av Dan Andersson.

Till mötet hade bara 15 personer infunnit sig. Tyvärr råkade en populär TV-serie sändas på samma tid. Efter kvällens programpunkt började man diskutera kvartershusen. Mötesordföranden (LOS) redogjorde för den pågående verksamheten. Han konstaterade att vårsäsongen snart var slut och att man kanske borde fundera på några sommaraktiviteter, men att det viktigaste nu var planeringen inför hösten.

Den efterföljande fria diskussionen blev ganska livlig, och det var ibland svårt att urskilja vem som sade vad, i synnerhet när olika tänkbara verksamheter kom på tal. Man föreslog en kurs i balkonglådeodling, matlagningskurs för herrar, motionsträffar, familjeutflykter, morgonpromenader, midsommarfirande, pensionärsträffar, bridge- och sällskapsspel ("såna spel behöver man ju inte känna folk för"). De flesta var eniga om att det vore bäst om man fick igång någonting ganska snart, redan under våren och sommaren, för att få det hela att sprida sig; "går vi ut först, så kommer nog dom andra efter". Midsommarfirande och en utflykt kunde man omedelbart bestämma sig för, de övriga förslagen skulle undersökas närmare.

När man kom in på frågan om boenderepresentationen framgick det ganska snart att någon form av boendekommitté skulle komma att bildas. Någon menade att den gamla tanken med en kommitté i varje kvarter var orealistisk - "jag tror aldrig det skulle gå att ha fyra kommittéer" - och man kunde ju bara se på hur det hade gått i Röda huset. Någon annan menade att man borde kunna bilda arbetsgrupper med var sin uppgift att ta hand om, men detta förslag vann inget gehör. De flesta var istället inne på tanken att 1-2 representanter från varje kvarter i en enda kommitté vore det bästa. Denna fick inte bli för stor, i annat fall skulle det bli samarbetssvårigheter och dålig effektivitet, men alla måste självklart hjälpa till där det behövdes.

Till sist bestämde man sig för denna modell, och fyra personer valdes ut, representerande var sitt kvarter. Dessa skulle, förutom att dra upp riktlinjer och starta vissa aktiviteter, även fungera som en kontaktlänk mellan de boende och Fritidskommittén. En av de närvarande hävdade mycket bestämt att det nu inte fick ställas några särskilda krav utifrån på denna kommitté "vare sig från ABF, Hyresgästföreningen eller någon annan. Den måste få tid på sig att lägga upp sitt eget arbete, att själv få klättra upp för stegen annars blir det aldrig nåt av! "

Man kom sedan in på de uppenbara informationsbristerna, och på vilket sätt dessa skulle kunna undanröjas. Ett förslag om särskilda kontaktpersoner som nyinflyttade kunde vända sig till bemöttes med motfrågan varför kontaktpersonerna inte själva kunde söka upp de nyinflyttade. Anslag med namnen på dessa personer borde också sättas upp i samtliga trappuppgångar. Folk går väl oftast förbi en sådan anslagstavla men "femte eller sjätte gången tittar dom på tavlan. Den finns ju alltid där". Tavlan, menade en annan, borde då också visa var kvartershusen är belägna och vad som pågår i dem. Att affischerna som reklamerade för mötet hade satts upp i trappan och inte stoppats i brevlådan berodde enligt LOS på att detta borde ge en bättre effekt: "det är så mycket annat skräp som hamnar i brevlådan. Man kan inte undgå att se det på vägen

Upplev

DAN ANDERSSON

i sin hembygd

med

trubaduren Nils Birgersson

fotografen Erik Franzen

Ett program där bild och musik ger en levande bild om Dan Andersson

..... och dessutom

vi vill gärna höra Dina önskemål på vilka olika slag av aktiviteter vi skall ha i Kalmarhems bostadsområde under sommaren och till hösten.

Vi bjuder på förtäring

TORS DAGEN den 28 mars kl 19.00

Lokal: GULA KVARTERSGÅRDEN, Smålands Lejons väg

V Ä L K O M M E N !

Hyresgästernas
Fritidskommitté

Exempel på information från boendekommittén.

Från knattfotbollserien respektive en sammankomst med boendekommittén i Bruna huset.

och det sitter ju där flera dar."

Beträffande själva utformningen av informationen menade en person med tidigare erfarenhet av kvartersverksamhet att "om vi skickar ut kallelser så får dom absolut inte vara för stela. Man ska göra lite gubbar och grejor på så att den slår och att folk verkligen uppfattar den ..." En speciell informationsgrupp vore kanske en lösning på problemet vem som skulle dela ut informationen: "vi måste ha en hjälpporganisation ute på området. Vi stänger mot en vägg om vi inte har folk som hjälper till". En representant från en pensionärsorganisation i Kalmar menade att pensionärerna i området, visserligen fåtaliga, skulle kunna göra en insats genom att dela ut information och "göra personlig påverkan". I gengäld kanske de skulle få disponera något av kvartershusen en tid i veckan.

De flesta församlade instämde i att något fattades i området, frågan var bara vems fel detta var. En person utbrast "jag tror det är vi allihop det beror på. Vi har ju inte gjort något för att få något. Och då är det ingen som går dit. Vi kan ju bara se här i kväll..... Vi är ju bara några stycken!" LOS menade att för att lyckas "måste vi verkligen hjälpas åt allihop. Den bästa metoden är att snacka med sina grannar. Men vi behöver hjälp även med andra saker. Där hoppas jag att alla är inställda på att hjälpa till och att det sedan kan komma fler. Det får inte bli så att vi bara har en massa synpunkter och sen när nåt ska göras inte alls vill vara med och jobba!"

Ekonomiskt kunde LOS meddela att Fritidskommittén säkert skulle vara villig att stödja "konkreta" förslag som låg inom rimliga ramar - "kommittén är ju tacksam för förslag och dom pengar som finns är ju faktiskt till för att användas." Avslutningsvis varnade mötesordföranden för faran att vara för optimistisk trots att man både lyckats bilda en kommitté och föreslagit en rad aktiviteter: "vi ska nog vara lite försiktiga och inte tro att vi kan klara allt på nolltid. Vad vi nog bäst behöver nu är att något börjar hända!"

6.2 Boendekommitténs arrangemang under vår-sommar-höst 1974

Den nya kommittén kom snart igång med sitt arbete och började dra upp riktlinjerna för den närmaste tiden. Till pingsten genomförde man sedan en familjeutflykt till en friluftsgård inte långt från Norrliden. Ett 60-tal personer deltog, varav ca 10 från "elevhemmet" och i övrigt ungefär lika delar barn och vuxna. "Vi tyckte det var jättetrevligt. Synd bara att det inte ställde upp fler när det var så fint ordnat". Ungefär samtidigt startade en kurs i balkonglädeoldling med 15 deltagare där Fritidskommittén stod för kostnaderna.

I april inleddes en knattefotbollsserie. Från början fanns 8 lag men allt fler rycktes med och mot slutet av säsongen fanns 12 lag. Finalen ägde rum på midsommar. Man höll till på planerna längs områdets gemensamma grönstråk, och frivilliga hade ställt upp som domare.

Vårsåsongen avslutades med ett midsommarfirande, kommitténs dittills största uppgift. Ett 30-tal personer hade så småningom engagerats för uppgifterna att kläda och resa stängen, ordna lekar och dans, utspisa glass och förtäring, dela ut information etc. Positivt var enligt de ansvariga att "så många har ställt upp", och att deltagandet blev ganska högt, mera negativt att det uppgjorda programmet trots höga ambitioner blev ganska lösligt genomfört; "musiken kom ju inte riktigt igång, och det blev väl ett fiasko på sätt och vis. Men man måste lära sig och nu vet vi hur det ska gå till!" Till nästkommande midsommar har man redan vidtalat tre dragspelare att komma.

Inför hösten 1974 hade boendekommittén redan tidigt lagt fram preliminära planer av vilka några nu fick inställas på grund av för få anmälningar (bl a en grisfest, en ålsupé och en motionsgrupp "Cykla och var glad") Mycket bättre lyckades man med de för hösten nya fasta programpunkterna, "Torsdagsträffen" och "Jourtjänsten" som nyss beskrivits ovan (avsnitt 5.4)

Rent publikt har emellertid de tillfälliga evenemangen lyckats allra bäst. På första advent, Lucia och en julgransplundring hade man enligt egna uppgifter totalt 180, 150 respektive 120 deltagare, de flesta barn. Vid advent restes en julgran mitt i området och det bjöds på kaffe och saft i såväl Gröna som Bruna huset för att alla skulle få plats. Även vid Lucia fick man göra så. Tåget med områdets (egentligen Röda husets/IOGT/NTO:s) Lucia, tärnor och tomtar gick först till Gröna huset, där barnen hade samlats, och litet senare på kvällen till Bruna huset, där det var mest vuxna (ca 50). Det framfördes även en sketch av några boende i området och "aldrig har vi väl skrattat så mycket". Vid julgransplundringen i mitten på januari med tillhörande fiskdammar, lekar etc hade man samlats i Gröna huset och under dagen slogs alla tidigare förtäringrekord. En ansvarig hade siffrorna 480 korvar, 41 flaskor saft och 300 bul-lar! Det bjöds även på kaffe, musik och en prisutdelning i den s k Nyårscupen i bordtennis. Strax före jul hade dessutom bostadsföretaget varit ute och tomtat och delat ut små jul-påsar till alla hemmavarande hushåll.

Under hösten delades ca 15 stenciler om verksamheten ut till områdets samtliga hushåll. En av dessa presenterade "Vår-programmet 1975" av vilket man kan dra slutsatsen att boendekommitténs höga ambitioner kvarstår oförändrade. Till det ordinarie programmet i kvartershusen vill man lägga cykelutflykt, fågelskådning, vårpromenad, bilorientering, kvartersfest och midsommarfest. Dessutom planerar man ett särskilt sportlovs-program i februari. Alla dessa aktiviteter ska genomföras i samråd med den nya fritidsombudsmannen på Hyresgästernas fritidsverksamhet till vilket vi återkommer nedan (avsnitt 6.5).

6.3 Kommentarer till höstens utveckling

Under hösten har ett 20-tal personer varit aktivt engagerade i boendekommitténs olika arrangemang. Man har tydligen ansett detta vara tillräckligt för det talas ganska sällan om rekryteringsproblem. Uttalanden som: "vad som framför allt har varit roligt är att så många frivilliga har velat hjälpa till"

Midsommarfirande 1974.

HYRESGÄSTERNAS FRITIDSVERKSAMHET, KALMARHEM, NORRLIDEN.

VÅRPROGRAMMET 1975.

Till Er alla, både stora och små, vill vi önska ett GOTT SLUT PÅ ÅR 1974.

Vi önskar Er alla ett RIKTIGT GOTT NYTT ÅR 1975!

Det är för oss mycket glädjande att så många har deltagit i de olika verksamhetsområden som vi bedriver i vår fritidsverksamhet. Det finns säkert något som passar var och en i vårens program, så att vi blir ändå fler som deltagar under år 1975.

	<u>PROGRAM</u>	
Bastu	Damer	Norrlidsbadet
Bastu	Herrar	Norrlidsbadet
Cykelutflykt	Alla	Cykelstigar
Fågelskådning	Alla	Öland
Vårpromenad	Alla	Värsmå
Bilorientering	Alla	Småland
Torsdagsträff	Damer och Herrar	Bruna kvarters- huset
Utflykter	Alla	Hemliga
Kvartersfest	Alla	Supé/Dans
Blåkullaresa	Alla	Kvartershusen
Midsommarfest	Alla	Bostadsområdet

Program kommer att utdelas till de olika "sammankomsterna".

VET DU VAD ??

Man får låna kvartershusen för fester av olika slag, är DU ung, måste någon äldre ansvara för det hela. Det kostar ingenting. Din del betalar Du i hyran. Ring 0480/17108 mellan 08.00-9.00.

Du träffar alltid någon på torsdagar i Brunna Kvartershuset mellan kl. 19.00-20.00, om det skulle vara något som Du vill prata om.
"EN ERA IDE ÄR EN GOD IDE."

Ett riktigt trivselsår önskar vi Er alla i Kalmarhem, Norrliden!

Fritidskommittén.

Exempel på information från boendekommittén.

och "här får vi ju tacka alla dessa damer som har ställt upp" ger en antydning i den riktningen. Det är dock ett anmärkningsvärt förhållande att några av kommittéledamöterna också är ledare i Unga Örnar, som ju organiserar bordtennisen, barnfilmen etc. och därmed tagit på sig ett säkerligen ganska betungande dubbelarbete. Vad inträffar om dessa personer en dag inte anser sig ha mera lust eller ork? Ett annat problem har med kommitténs formella status att göra och behandlas strax nedan. Tendensen att ganska få personer tar på sig flera uppgifter har kanske också en psykologisk förklaring. Enligt en tidigare kommittémedlem blir det så att "vi så småningom finner varandra. Det blir ett gäng som håller på med det här. Det blir ju automatiskt så för alla är ju inte lämpade eller passar eller kan hålla på med sånt här..."

På frågan om genomsnittsboenden nu faktiskt känner till verksamheten menade en kommittémedlem att han med säkerhet måste göra det. "Vi får många idéer och uppslag. Men det är ingen idé att driva på för fort utan det är bäst ta det lite lugnt i början och försöka få folket med sig." En annan ansvarig hävdade att man hittills hade haft en provotid "nu ska vi försöka få in det, det sprider sig undan för undan..." Ordföranden i boendekommittén menade att målet är "trivsel för alla. Inte bara en klick utan alla. Man ska kunna känna gemenskap med sin granne". Det är vidare på "barnen vi måste bygga om vi ska få en fortsatt utveckling. Vi vill ha en sådan verksamhet för barnen att dom inte håller till på andra håll utan trivs med att vara hemma, här i området."

Ordföranden i Fritidskommittén sammanfattade läget efter hösten 1974 så att "för ett år sedan var jag inte alls lika nöjd som idag. Vi kan väl säga att först under sista året har det blivit fart därute. I stort sett får vi vara nöjda, vi har fått igång en process som pekar i rätt riktning....."

6.4 Fritidskommittén

En intressant fråga när det gäller den nya boendekommittén rör dess förhållande till övriga i verksamheten inblandade parter: Fritidskommittén (Hyresgästernas fritidsverksamhet) den nya fritidsombudsmannen samt organisationerna (främst Unga Örnar). Vilken ansvarsfördelning råder idag mellan dessa parter, vem tar egentligen initiativ till verksamheter, vem fattar de ekonomiska besluten etc? Först en kort tillbakablick på den nuvarande organisationsformen.

Som framgått många gånger ovan är det Hyresgästföreningen och Kalmarhem gemensamt som i Fritidskommittén bedriver "Hyresgästernas fritidsverksamhet". Denna sammankoppling mellan två förhandlingsparter är ganska ovanlig på övriga håll i landet. Den modell för fritidsverksamhet som Hyresgästföreningarna annars brukar förespråka innebär att de boende inom ett lokalt bostadsområde väljer en sk kontaktkommitté, med uppgift att t ex bedriva fritidsverksamhet i området.

Då man inom Hyresgästföreningen för södra Småland mot slutet av 1950-talet började driva frågor om fritidsverksamhet i bostadsområdena var styrelserna i de olika bostadsföretagen "mycket försiktiga" (enligt KGJ, hyresgästombudsman och tillika

fritidskommittéordförande)."Vi sa då att om ni är rädda för det här så OK, låt oss bilda en gemensam kommitté så får ni insyn". På allt fler orter, Kalmar var en av de sista, bildades sedan dessa s k fritidskommittéer, i vilka således bostadsföretagen kom att ingå. Förutom denna företagens kontrollmöjlighet, betonas det ofta hur enkelt man med den aktuella organisationsformen kan fördela ekonomiska medel mellan olika områden, efter var resurserna för tillfället bäst behövs. Verksamheten i samtliga Kalmarhems bostadsområden lyder ju under Fritidskommittén.

Traditionellt har man inom Fritidskommittén enligt KGJ arbetat så att man först sänder ut en enkät i det aktuella området med förslag till olika verksamheter,

"Sedan startar vi verksamheten och länkar över den på studieorganisationerna för att komma i åtnjutande av statliga och kommunala bidrag. Annars får vi ingen verksamhet. Det är helt enkelt detta som har tvingat oss fram till den typ av verksamhet vi bedriver idag. Egentligen ska det ju inte fungera som här i Kalmar men det var alltså för att vi skulle få pengarna som vi fick den här konstellationen. Vi håller tillsvidare fast vid den här modellen, fast det kan komma en ändring om 4-5 år. Kalmarhem vill inte bryta upp den för man har upptäckt att detta nu är en ganska stor goodwill. Vi har inte funnit någon anledning att göra det. Det har fungerat väldigt bra hittills och vi har inte velat sätta något grums i maskineriet."

På Kalmarhem bekräftar man sin mycket positiva inställning till verksamheten. VD "har fått uppfattningen att det fungerar bra". I egenskap av bostadsförvaltare har man ju särskilt ett intresse av att lokalerna hålls i ett gott skick. "Vi har ju bl a möjligheten att följa upp detta genom Fritidskommittén. Vi har ju två tjänstemän där som kan följa verksamheten och säga ifrån om något skulle gå snett".

LOS på ABF som var med och startade den nya boende- ("kontakt-") kommittén ute i området och som tidigare varit verksam inom hyresgäströrelsen tycker att samarbetet ABF-Fritidskommittén fungerat bra. Han är dock av principiella skäl kritisk mot Fritidskommittén som konstruktion:

"vi har ju enbart haft positiva erfarenheter av samarbetet. Dom är ju öppna för idéer och förslag och har ju låtit organisationerna hålla i det. Men min principiella inställning är att Hyresgästföreningen som intresseorganisation för de boende ska ta hand om det här, utan inblandning från det allmännyttiga bolaget. De är ju trots allt två förhandlingsparter, och det kan vara lite farligt för Hyresgästföreningen att placera sig i den här sitsen. Hyresgästerna identifierar sig inte med sin egen intresseförening och kan inte hålla isär de två, vad den här Fritidskommittén egentligen är för något. Det är ju faktiskt ett dilemma att den enda information som man får idag från Hyresgästföreningen här är det cirkulär som man tillsammans med Kalmarhem skickar ut och som säger att nu måste vi höja hyran igen! Våra positiva erfarenheter av samarbetet gör det naturligtvis ännu svårare att få förståelse för den här prin-

cipiella frågan. Men man kan ju säga att det har fungerat bra trots dessa förhållanden Den nya kommittén vi bildade ute i området kan kanske innebära en förändring. Jag är övertygad om att alla som nu sitter i kommittén där ute är medlemmar av Hyresgästföreningen och då har vi ju där i praktiken en kontaktkommitté inom Hyresgästföreningen."

KGJ menar å sin sida att risken för intressekonflikt mellan Hyresgästföreningen och bostadsföretaget är ganska liten, om inte annat därför att hyresgästerna har majoritet i kommittén, tre mot två. Dessutom tror han att Kalmarhem snarare vill ha mer verksamhet och att konflikten mellan vilka verksamheter man ska driva antagligen mera ligger på boendenivå;

"Vi får inte heller blanda ihop vårt bostadspolitiska arbete med fritidsverksamheten. Vi kanske ägnar 10% åt denna verksamhet och det är ju en mycket liten del. Jag tror inte det finns någon risk att folk associerar sig mindre med Hyresgästföreningen därför att vi sitter i Fritidskommittén. Förresten dom 30% som står utanför kanske associerar sig mera med Kalmarhem. Jag tror inte man ska överdriva den här frågan."

6.5 Fritidsombudsmannen

I augusti 1974 anställde Fritidskommittén på eget initiativ en s k fritidsombudsman, en tjänst som kan få ganska stor betydelse för verksamheten ute i Norrliden. Den som utsågs av kommittén var ACF, tidigare huvudansvarig för IOGT/NTO:s verksamhet i Röda huset. Hon skulle nu få till uppgift att fungera som en slags sammanbindande länk mellan Fritidskommittén och de olika Kalmarhemområdena, i vårt fall således boendekommittén i Norrliden. Redan tidigare hade en person knuten till ABF innehaft motsvarande funktion på deltid och hade då hjälpt till att starta t ex Gröna och Gula huset. Organisationen hade efter hand växt ut så pass att Fritidskommittén nu kunde motivera en egen anställd. Hyresgästföreningen skulle dock svara för en del av lönekostnaderna eftersom vederbörande även skulle kunna utföra vissa uppdrag åt lokalavdelningen i Kalmar inom heltidsramen. Slutgiltigt kunde lönefrågan lösas först när de boendes avgift till fritidsverksamheten från och med oktober 1974 höjts från ca 20 till 30 kr per år (för ett genomsnittshushåll). Man har nämligen från de ansvarigas sida menat att inga inskränkningar får göras på verksamheten. En tidigare subvention av studiekurserna har dock tillfälligt (?) tagits bort.

Enligt ordföranden i Fritidskommittén ska arbetsfördelningen vara den att kommittén sköter grövre planläggning och ansvarar för det ekonomiska utfallet, medan fritidsombudsmannen verkställer kommitténs intentioner och tillsammans med den lokala boendekommittén kommer med förslag och idéer till verksamheter, "hon vet ju på ett helt annat sätt än vi som sitter i kommittén vad hyresgästerna vill ha. Hon blir liksom förbindelse-länken mellan oss och de boende".

Rent konkret har arbetsuppgifterna under hösten mest bestått i att hålla kontakt med olika personer och grupper, ta emot anmälningar, lämna ut nycklar, instruera och rekrytera ledare svara för vissa inköp, framställa informationsmateriel och svara i telefon (varje dag 8-10). Expeditionen ligger i Folkets hus, ganska nära stadskärnan, ca 5 km från Norrleden.

Det ser ut som fritidsombudsmannen inom de givna ekonomiska ramarna kommer att få en ganska självständig ställning gentemot själva Fritidskommittén. Den intressanta relationen blir därför den mellan ombudsmannen och boendekommittén i området. Idag svävar den senare rent formellt ganska mycket i luften. Det praktiska samarbetet går enligt ACF till så att

"dom kommer hit till mig eller kallar mig till sina möten. Dom har faktiskt väldigt mycket förslag och det mesta har vi ju genomfört. Jag har väl varit på möten därute en 5-6 gånger nu under hösten. Dom gjorde upp ett program nu till våren. Vi tittade på det och det var väl inte så mycket att säga om det. Så formella är vi ju inte utan jag kan inom en viss ram säga hur mycket vi kan göra eller inte göra"

Trots att boendekommittén inte kan fatta några egna beslut, inte har några egna pengar och således inte någon formell status tycks det nya systemet hittills ha fungerat förhållandevis bra. Men det finns eller har funnits ganska påtagliga spänningar när det gäller frågan om vem som ska göra vad, vilket delvis sammanhänger med att några av boendekommitténs medlemmar samtidigt är ledare för Unga Örnars verksamheter i området. Flera avhopp från boendekommittén har haft sin grund i dessa konflikter. Det förespråkas nu på flera håll att man som en lösning på detta viktiga problem skulle kunna ombilda boendekommittén till en kontaktkommitté direkt inom Hyresgästföreningen, en fråga som troligen kommer att behandlas på nästa årsmöte med Hyresgästföreningens lokalavdelning i Kalmar.

Det förefaller som Fritidskommittén i en fritidsombudsman sett en garant för att en verksamhet verkligen kan komma till stånd, mer eller mindre oberoende av om det finns folk på fältet som är villiga att genomföra t ex olika gemensamma arrangemang. En liknande inställning hos den lokala pressen har irriterat boendekommittén ganska mycket. Vid bevakningen av höstens välbesökta arrangemang har pressen ofta framställt det som huvudsakligen fritidsombudsmannens förtjänst att dessa kommit till stånd, trots att det i praktiken varit boendekommittén och de boende själva som hållit i alla trådar.

6.6 Organisationerna

Vi har redan sett att det från början varit ett medvetet val från Fritidskommitténs sida att satsa på organisationerna när det gäller regelbundna aktiviteter, bl a för att indirekt kunna få del av statliga och kommunala bidrag. Även vid försöksmodellen i Röda huset engagerade ju styrelsen där organisationer för att få en regelbunden verksamhet till rimlig kostnad. Organisationerna har härigenom tagit på sig en ganska stor arbetsbörda, när man som idag varje vecka leder 30-40

timmars verksamhet i området. I gengäld har de fått ett utmärkt tillfälle att framföra sina idéer, skaffa flera nya medlemmar, få en fin deltagarstatistik och därmed även i övrigt bättre resurser.

IOGT/NTO:s sätt att organisera sin eftermiddagsverksamhet har vi redan kort omnämnt (avsnitt 4.11). ABF som hittills bara haft en studiekurs i området har främst varit inkopplad på den administrativa sidan och viss barnverksamhet. Unga Örnar har å andra sidan utvecklats mycket snabbt. Man har idag ca 20 timmars verksamhet på sitt veckoprogram (mest bordtennis) och har under hösten bildat en egen avdelning i området med nu bortåt 60 medlemmar. En skillnad mellan organisationerna är att IOGT/NTO via egna medel eller AMS-anställda kan ge sina ledare full ekonomisk ersättning, medan ledarna inom Unga Örnar helt arbetar på frivillig grund, utan någon ersättning ("det ska va intresset inte pengarna som får en att ställa upp") ABF har genom Fritidskommitténs ekonomiska stöd kunnat ge sina barnledare en marknadsmässig ersättning.

Relationerna mellan dessa organisationer är idag något komplicerade. Mellan IOGT/NTO och ABF/Unga Örnar pågår inget regelrätt samarbete vad gäller verksamheten, vilket inte hindrar att man sporadiskt kunnat hjälpa varandra, om det t ex någon gång saknats ledare. Mellan ABF och Unga Örnar finns inte bara en ideologisk samhörighet utan i Kalmar också flera person-samband. Sådana samband existerar också mellan Unga Örnar och boendekommittén och, om man så vill, mellan Unga Örnar och Kalmarhem; studieombudsmannen på ABF är ordförande i Kalmar-kretsen av Unga Örnar, men var som boende i området även med om att bilda boendekommittén, vilken han för övrigt vill förankra till Hyresgästföreningen. Den person inom ABF som tidigare utförde vissa uppdrag åt Fritidskommittén är nu funktionär inom Unga Örnar. Ordföranden i Unga Örnars avdelning i Norrliden samt två av ungdomsledarna är samtidigt medlemmar i boendekommittén. En av de övriga ledarna inom Unga Örnar slutligen är även anställd av Kalmarhem som vicevärd/fastighetsskötare, men var dessutom tidigare också medlem av boendekommittén!

Frågan är nu bara vem som ska göra vad. Att det redan uppstått vissa konflikter mellan alla inblandade parter har varit oundvikligt. De flesta förefaller dock eniga om att det bästa vore om boendekommittén som hittills ville ta hand om alla mer "socialt" inriktade evenemang som vänder sig till alla i området vid t ex midsommar, Lucia och jul men också alla gemensamma boendeträffar och utflykter. Kommittén bör även vara de boendes kontaktkanal utåt till fritidsombudsmannen och Fritidskommittén. Organisationerna föreslås precis som nu ta hand om den regelbundna barn- och ungdomsverksamheten samt, om intresset är tillräckligt stort, studiekurser av olika slag för de vuxna. Enligt dessa tankar skulle uppgiften för Fritidskommittén/fritidsombudsmannen/Kalmarhem snarast bli att på olika sätt underlätta för de boende och organisationerna att bedriva sin verksamhet.

De små kontroverser som ägt rum mellan parterna har hittills mest varit av formell natur och lär ännu inte ha fått några större konsekvenser för verksamheten, Fritidskommittén och

Unga Örnar kunde t ex inte ena sig om vem som skulle stå för barnfilmvisningarna, men det hela löste sig så att man helt sonika delade lördagarna mellan sig. Unga Örnar har också ogillat att meddelanden om aktiviteter man anser sig ha organiserat på egen hand även undertecknats av Fritidskommittén/Kalmarhem "vi har gjort flera saker som dom sedan tagit åt sig äran för, men dom vill väl ha PR."

En "unga-örnar-boendekommitté-medlem" menade att "det nog är fel att vi ska sitta på två stolar samtidigt. Men vi får inte komma i någon konflikt om vem som står för det hela, våran kommitté eller Unga Örnar, vi måste skilja på dom. Helst skulle jag vilja jobba bara på ett ställe...." En funktionär centralt hävdade att det "nu måste till klara linjer vem som ska göra vad. Jag tycker nästan synd om dom ute i Norrliden, eftersom dom inte vet vilken stol dom ska sitta på!"

Avslutningsvis ska vi något beröra det faktum att det är organisationer som representerar klart uttalade värderingar som bedriver verksamheten i området. Ordföranden i Fritidskommittén vill kommentera valet av organisationer så här:

"När vi en gång startade så bjöd vi en kväll in alla organisationerna, presenterade oss och talade om vad vi behövde hjälp med. Då blev det i stort sett blaha. Ingen mer än NBV/Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet/ställde upp. Sen fick vi en kommittéordförande som var lite ABF-frälst, så han petade undan NBV och tog in ABF i stället. Det var ett medvetet val förstås idag bedriver vi ingen medveten politik utan dom som vill hjälpa till är välkomna att göra det. Tycker nån inte om Unga Örnar får han skicka sina barn till IOGT och tvärtom. För mig spelar det ingen som helst roll om det är kommunister eller moderater eller vad det är för några som bedriver verksamhet. Skulle vi ha några ytterlighetsorganisationer får dom ju inga deltagare och försvinner snabbt därifrån. Om det är politiska eller andra organisationer är helt egalt. Huvudsaken är att du har en verksamhet. En verksamhet som gör att människorna blir aktiverade där ute....."

En av de boende i området menade för sin del att det inte är helt ointressant vem som bedriver verksamheten och är härvidlag ganska kritisk mot Unga Örnar:

"Jag tycker det är bra att IOGT nu har verksamheten i Röda huset och inte ABF eller Unga Örnar. Sen får man ju anse vad man vill om Unga Örnar. Dom gör naturligtvis ett bra jobb, men jag tycker det hade varit väldigt enkelriktat att släppa in dom överallt. Om jag som vuxen människa tar ställning för eller emot Unga Örnars verksamhet så är det ju helt och hållet min sak. Men om dom ger sig på små barn så är det väldigt otrevligt tycker jag. Men jag har ingen uppfattning om hur andra tycker i denna fråga. Dom tycker kanske det är bra. IOGT har väl på samma sätt en form av indoktrinering, men det är väl ingen som kan säga att det är av ondo om mitt barn är nykterist..... den ideala barnverksamheten ska vara helt opolitisk, dvs partipolitiskt obunden, ingen skolning för det socialdemokratiska partiet som hos Unga Örnar.

Ordföranden i Unga Örnar ger sin syn på dessa frågor:

"Man kan väl säga att IOGT/NTO och ABF/Unga Örnar har ungefär samma inriktning, fast med skilda förtecken förstås. Jag menar att man i alla sammanhang, både kommunala och då det gäller bostadsföretag, ska bygga ut så att organisationerna får en chans att fungera. I grund och botten ligger ju alltid politiska och moraliska värderingar bakom, och vi får stå för olika sådana i dom olika organisationerna. Men jag kan inte se någon skillnad på om vi är i Norrliden mest för att överföra vissa värderingar eller för att ge dom som bor där något att göra på fritiden. Det hänger så intimt samman. Förutom behovet att ge en meningsfull fritid så har vi ju alltid behovet att kunna föra ut våra värderingar. Det är inget att hyckla med. Det är ju självklart att vi vill att dom vi når ut till ska omfatta och dela våra värderingar, att vi ska kunna påverka dom i vår riktning. Därmed inte sagt att vi kör med någon frälsarstil utan med mycket enklare och påtagligare saker som att alla får diplom om dom deltagit i en tävling och inte bara dom bästa..... jag tror säkert det finns föräldrar som inte vill att barnen ska delta av ideologiska skäl, men det gäller nog inte så många. Men många gånger tycker jag det är bättre att folk tar avstånd från Unga Örnar av ideologiska skäl, för då vet vi vad som står för, än att man är helt aningslös om vad det egentligen är fråga om. Övriga barn får då naturligtvis söka sig till dom organisationer dom sympatiserar med. Det är ju de andra organisationernas problem att dom inte har verksamhet eller har begärt att få komma in i lokalerna. Nu har vi valt att satsa på Norrliden. Det är ett intressant område därför att det finns lokaler och pengar."

6.7 Ekonomi, information, nycklar och städning

Lokalernas anläggningskostnader är svåra att beräkna exakt eftersom de ingår i totalkalkylen för området och inga separata anbud tagits in på dem. Kostnaderna för Röda huset har dock beräknats till ca 170 000 kr. Kostnader för kapital, drift och fast inredning (möbler, gardiner etc) delas av de boende gemensamt via hyran.

Genom en överenskommelse med Hyresgästföreningen tar Kalmarhem ut ytterligare 38 öre per m² lägenhetsyta och år (= 30 kr per år för en normaltrea) som disponeras av Fritidskommittén för fritidsverksamheten i Kalmarhems samtliga bostadsområden. För innevarande budgetår innebär detta ett totalbelopp på ca 60 000 kr, av vilket Norrliden anses förbruka motsvarande 10-12 000 kr per år. Ca 50% av totalbeloppet går till löner för fritidsombudsman och lekledare, 25% till verksamheter, kurser och arrangemang, 15% till förbrukningsmaterial i t ex barn- och ungdomsverksamheten och resten till administrativa kostnader.

För organisationerna innebär detta system att de har gratis lokaler och utrustning mot att de engagerar ledare, för de boende att de deltar kostnadsfritt i alla verksamheter, studiekurser undantaget. Väljer man att bli medlem i en organisation måste man självfallet betala medlemsavgift, i exempelvis Unga Örnar 20 kr per år.

Överhuvudtaget talas det sällan om ekonomiska problem. Fritidskommittén tycks åtminstone tidigare ha varit tacksam för alla konkreta förslag till nya verksamheter och arrangemang och stödde dem oftast också ekonomiskt. Detta fick fritidskommittéordföranden att utbrista om i detta fall boendekommittén att "dom tror tyvärr att det finns en outsinlig källa på det ekonomiska! Där måste vi ju strypa någon gång och säga att dom här ramarna har vi att röra oss inom".

Ibland delar organisationerna ut sin egen information, men oftast brukar boendekommittén och fritidsombudsmannen gemensamt besluta om denna, ombudsmannen konkret utforma den, ABF:s kontorsservice mångfaldiga och vaktmästarna dela ut den. Fasta anslag finns uppsatta på tavlor utanför lokalerna.

Nyckel, om man t ex ska låna lokalen, finns att avhämta på fritidsverksamhetens expedition inne i centrum eller via hänvändelse hos någon medlem av boendekommittén. Dessutom har självklart verksamhetsledarna egen nyckel.

Städningen ombesörjs två gånger i veckan av Kalmarhem och i övrigt av deltagarna själva. Denna i sig betydelsefulla fråga har omnämnts några gånger tidigare i texten, t ex vid beskrivningen av Gröna huset och bordtennisen där (avsnitt 5.2).

7 ENKÄTRESULTAT

7.1 Allmänt om enkäten och bortfallet

Syftet med enkäten och sättet att genomföra denna har presenterats ganska utförligt i metodavsnittet ovan (avsnitt 3.4). Sammanfattningsvis innehåller enkäten frågor om bakgrundsdata, kunskap om verksamheter och organisation, information, vuxnas och barns deltagande i verksamheter, attityd till barnverksamheten, grannkontakter, attityd till grannar, önskan att delta i föreslagna verksamheter och organisationsarbete samt övriga synpunkter. I december 1973 sändes svarsformulär ut till halva antalet hushåll i området, då 158 stycken. Efter påminnelser hade 92 (58%) hushåll återsänt sina formulär, men 21 av dessa ville inte besvara frågorna av skäl som "ska snart flytta", "ointresserad av kvartersverksamhet" etc. Samtliga i hushållet över 16 år uppmanades fylla i var sitt formulär men av de återstående 71 (45%) hushållen är det oftast bara en som gjort det, totalt i materialet 107 personer.

Bortfallet är som synes ganska högt, men möjligheterna att dra slutsatser om hela urvalet har förbättrats genom en bortfallsanalys. Åtskilliga av de i enkäten efterfrågade uppgifterna har kunnat inhämtas på församlingsexpeditionen i Kalmar och hos Kalmarhem (bakgrundsdata) samt hos ansvariga ledare (deltagarsiffror). I redovisningen nedan presenteras bortfallet i alla aktuella fall separat för jämförelsens skull. Det visar sig bl a att de "svarande" respektive "icke-svarande" uppvisar endast obetydliga skillnader i vissa bakgrundsdata (ålder, antal barn och barnens ålder) men att de "icke svarande" i genomsnitt har bott i området en kortare tid och/eller är på väg att flytta. Dessa förhållanden kan självklart göra dem mindre intresserade av kvartersverksamheter och mindre benägna att besvara enkäter. Det är dock rimligt att anta att de som nu faktiskt har besvarat frågorna är mer intresserade och har deltagit oftare än de som inte svarat. Det är också ganska troligt att barnen i bortfallet skiljer sig ganska obetydligt från barnen i enkätaterialet när det gäller deltagande. Med ovanstående reservationer för enkätens tillförlitlighet ska nu svaren på frågorna presenteras. Själva enkätformuläret finns i BILAGA.

7.2 Redovisning av svaren

Kön och ålder

TAB 1 I enkätsvaren finns 107 vuxna i 71 hushåll och av dessa personer är 42% män. Bortfallet uppvisar totalt 136 vuxna i 87 hushåll och 52% män. Av TAB 1 framgår att det finns påfallande få äldre personer i området. Omkring hälften av befolkningen är född på 1940-talet. Medelåldern i enkäten är 30 år, i bortfallet 33. Totalt i hela området finns uppskattningsvis 500 vuxna.

Antal barn och åldersfördelning hos dessa

I hela urvalet (enkät och bortfall) om 158 hushåll finns totalt 153 barn under 16 år, dvs i genomsnitt ett barn per hushåll. Andelen hushåll som saknar barn är 44%. Andelen hushåll som har ett, två, tre eller fyra barn är 29, 17, 6 respektive 3%. Det

är här endast obetydliga skillnader mellan enkät och bortfall.

TAB 2

Det framgår av TAB 2 att om barnen i åldern 0-3 år uteslutes finns det kvar 96 barn i åldern 4-15 år. Eftersom urvalet bestod av halva antalet hushåll i området finns det således i denna ålderskategori ca 200 barn i hela området. Men aktiviteterna har huvudsakligen vänt sig till barn i ålder 6-13 år. I denna grupp finns i urvalet 77 barn och i hela området ca 150 barn. Medelåldern hos barnen i enkäten är 6 år, i bortfallet densamma.

Yrke/sysselsättning

Olika medelklassyrken (lärare, ingenjör etc) liksom yrkesarbetare (murare, svetsare, snickare o dyl) dominerar. Att notera är en ganska hög förvärvsintensitet hos kvinnorna. Ca hälften av dessa har någon form av yrkesarbete, en tredjedel är hemarbetande och övriga studerande. Dessa uppgifter kan sättas i relation till att endast ca hälften av hushållen har barn.

Antal månader i Norrliden

TAB 3

Inflyttning i nya hus har skett successivt från maj 1971 till juni 1973 vilket avspeglar sig i boendetiderna i de olika kvartererna. Mest värt att notera i TAB 3 är bortfallets i genomsnitt kortare boendetid.

Tidigare bostadsort

Här efterfrågades om den svarande tidigare hade bott i Kalmar eller hade flyttat in i området utifrån. Det visar sig att ganska precis hälften har flyttat in utifrån. Det föreligger endast små skillnader mellan olika kvarter. Röda kvarteret har haft något fler inflyttade utifrån, Gröna något färre (57 respektive 37%). Överensstämmelsen enkätsvar-bortfall är förvånansvärt god.

Flyttningsplaner

TAB 4

Det gällde här att svara på två frågor. Om hushållet idag hade några planer på att flytta och hur troligt det var att hushållet bodde kvar i området om två år. Frågorna avsåg utgöra ett mått, dock tämligen grovt, på "trivselsfaktorn". Överensstämmelsen mellan svaren på frågorna är som TAB 4 visar ganska god och antyder att bortemot hälften av hushållen inte tänker stanna i området någon längre tid. Undantag är svarande i Gula kvarteret som har en klar majoritet hushåll som tänker stanna åtminstone två år till.

När det gäller bortfallet vet vi inget om planer att flytta, bara hur många som faktiskt avflyttat under första halvåret 1974. Det visar sig att nästan hälften av hushållen gjort så, vilket ju kan vara en förklaring till det dåliga intresset att svara.

Innehav av bil, båt, fritidshus

I genomsnitt disponerar 65% av de svarande hushållen bil, och ca 10% fritidshus respektive båt. Dessa hushåll torde vara mindre beroende än övriga av sitt bostadsområde när det gäller fritidsaktiviteter. Röda kvarteret har högsta andelen bilinnehav och Bruna lägsta (86 respektive 52%). Uppgifter om bortfallet saknas här och i fortsättningen nedan.

Kunskap om verksamheter m m

TAB 5

Aktiviteterna i de olika kvartershusen presenterades med frågan vilken eller vilka av dessa den svarande kände till innan vederbörande erhöll enkäten. Mönstret är klart. TAB 5 visar vad man kan förvänta sig, nämligen att man bäst känner till aktiviteter i lokalen i det "egna" kvarteret. Vad som inte framgår av tabellen är att ganska få personer tycks veta "det mesta" och svarar för en ganska hög andel av procentangivelserna. De mest kända aktiviteterna i december 1973 var bordtennisen i Gröna huset, IOGT/NTO:s barnverksamhet och möjligheten att låna lokalen privat i Röda huset. Vid denna tidpunkt var Bruna huset inte invigt. Vidare framgår att kunskaperna om principerna för lokalernas utnyttjande är tämligen begränsade. Det är tyvärr ytterst få personer som känner till vem man kan vända sig till för att få låna lokalen.

På vilket/vilka sätt främst informerad

Som främsta informationskälla kunde flera alternativ anges. Men ändå uppger hela 35% av de svarande att de inte alls blivit informerade trots att bl a stenciler vid flera tillfällen delats ut i samtliga brevlådor. Drygt 30% säger att anslag vid lokalen eller trappuppgången varit främsta informationskälla. Något färre nämner ett studieprogram från Hyresgästernas fritidsverksamhet och ett meddelande från ABF samt knappt 10% grannar.

Önskemål om förändrad information

Bara 20% av de svarande är nöjda med den information de erhållit. Vardera ca 40% vill ha flera anslag respektive någon form av kontaktblad. Bland andra förslag märks: "ordentligt ordnade informationsmöten som följs upp", "vid Konsum sätta upp plakat med information om var, när och varför det är aktiviteter", "informationen sköts bäst genom personliga besök (dörrknackning) eftersom kontaktblad o dyl omgående kastas".

Vuxnas besök av kvartershus och deltagande i verksamheter

Av samtliga vuxna svarande har ca 30% vid något tillfälle besökt ett kvartershus. Hälften av dessa (=15 personer) har någon gång under hösten 1973 också deltagit i en verksamhet. Denna låga andel förklaras till största delen av bristen på vuxenaktiviteter. Den vid undersökningstillfället enda regelbundna verksamheten för denna grupp, gymnastiken i Gröna huset, var då för övrigt fullbokad. Förutom denna aktivitet har markeringar gjorts för bordtennis i Gröna och Röda huset, en julfest i Gröna samt privata fester och ett informationsmöte i Gula huset.

Deltagande i verksamheter i lokaler strax utanför området

Endast fyra personer uppger sig under hösten 1973 ha deltagit i verksamheter i andra närliggande lokaler. Tre av dessa har besökt biblioteket i NOVA centrum, den fjärde NOVA fritidsgård: "spelat bordtennis och skivor tre gånger i veckan under hösten 1973" som en följd av att bordtennisen lagts ned i Röda huset. Kommentär från denne person (f. 1957) "Bordtennisen tillbaka till Röda huset!"

Barnens deltagande i verksamheter

I enkätmaterialiet finns totalt 72 barn under 16 år. Inte mindre än 24 av dessa är födda 1970-73 och kan bortses från i detta sammanhang. Av de återstående 48 barnen i åldern 4-15 år har 33 (=64%) någon gång deltagit i en verksamhet i något av kvartershuset.

TAB 6

För att åskådliggöra några samband presenteras TAB 6. I denna har varje barn som uppgivits ha deltagit i en viss verksamhet under hösten 1973 markerats med sitt födelseår i den aktuella rutan. Tabellen visar bl a att bordtennisen i Gröna huset är livligast frekventerad, följd av barnverksamheterna i Gula (Unga Örnar och ABF) och Röda huset (IOGT/NTO). "Markeringar/barn" är ett ganska grovt mått på deltagarintensitet men antyder att aktiviteten bland barnen i detta material är störst i Gula kvarteret.

Gör vi en uppdelning på kvarter och studerar andelen deltagande barn i åldern 4-15 år bekräftas i stort sett ovanstående. I Röda kvarteret har 40% deltagit, i Gröna 50%, i Gula 92% och i Bruna kvarteret 57%. Den höga aktiviteten i Gula kvarteret kan till stor del bero på de båda barnverksamheterna i den "egna" närbelägna lokalen. Men man kan också notera att betydligt fler barn i Gula kvarteret utnyttjar Gröna husets bordtennis än barn i Gröna kvarteret deltar i barnverksamheten i Gula kvarteret. Tydligt kan man tänka sig att gå en bit extra för att få delta i vissa verksamheter. Anmärkningsvärt är också att IOGT/NTO i detta material lockat så få barn från det "egna" Röda kvarteret.

Det saknas uppgifter om bortfallet, men det är rimligt att anta att barnen i detta uppvisar ungefär samma deltagande som barnen i enkäten.

Attityd till barnverksamheten

TAB 7

Denna fråga besvarades endast av föräldrar. Totalt tillhör 51 av de 107 svarande denna kategori. Men bara 35 har uttryckt någon mening. Av de senare är det bara 16 som haft egna barn i någon verksamhet. Man kan från TAB 7 utläsa att nästan alla av de ej deltagande barnens föräldrar saknar bestämd mening om verksamheten (varken nöjd eller missnöjd). De deltagande barnens föräldrar är till 75% dock "ganska nöjda". Bara två personer uttalar här någon form av missnöje. Samtidigt är bara en person helt nöjd.

Grannkontakter

TAB 8 Det ställdes tre frågor huruvida de svarande hade olika typer av grannkontakter i området. TAB 8 ger andelarna i de olika kvarteren med uppgiven kontakt. "Pratkontakter" hade ca 80%, "privata kontakter" ca 50% och "hjälpkontakter" ca 40%. Bruna kvarteret ligger här främst. Frågan var pratkontakten senast ägde rum visar att denna sker helt nära den egna bostaden. På gården utanför huset uppger 40% och lika många trappuppgången eller entrén.

Inställning till grannkontakterna i området

TAB 9 Frågan vad man på det hela taget ansåg om kontakten mellan grannarna i det egna kvarteret besvarades enligt TAB 9. En tredjedel av det totala antalet svarande saknar definitiv uppfattning. Bortemot hälften anser de vara dåliga i varierande grad. Bara var femte person har något positivt att säga om grannkontakterna. Det är svårt att dra entydiga slutsatser om enskilda kvarter.

Önskemål om nya verksamheter

TAB 10 För att få en uppfattning om intresset för olika verksamhetstyper presenterades i enkätformuläret ett antal förslag till nya verksamheter, med frågan om de svarande själv skulle vilja delta i någon eller några av dessa. De fick också ange om de "säkert" eller "kanske" skulle vilja delta. Dessa sammanslagna bildar en grupp "total intresserade". Se TAB 10!

I särklass populärast är gårdsfesten med totalt 63 intresserade. Därefter följer motion, danskvällar, diskussionskvällar och språkstudier. Minst efterfrågade aktiviteter är applikation, jazzdans, batik och keramik om man ser till det totala intresset. Tittar vi bara på det "säkra" intresset får ju dock t ex keramik 15 deltagare. Observera att siffrorna hela tiden gäller förhållandena i de svarande 71 hushållen vilka endast utgör ca 23% av de 315 i urvalsramen. Om man försiktigt antar att det endast är de mest intresserade som besvarat enkäten torde man ändå kunna fördubbla alla siffror som här ges, för att kunna uppskatta intresset i samtliga hushåll i området. Det tycks emellertid vara så att ett uppgivet intresse att delta verkligen inte alltid innebär att man också faktiskt deltar, vilket bl a verksamhetsbeskrivningarna i tidigare kapitel ganska tydligt har bekräftat.

Villighet att delta aktivt i organisationsarbete

En fråga om den svarande kunde tänka sig att medverka aktivt i en verksamhet (t ex hjälpa till att planera en verksamhet dela ut information, sköta inköp etc) gav med tanke på den tidigare uppvisade låga aktiviteten hos de vuxna ett oväntat svarsmönster. Totalt svarade 21 personer "ja" och 22 "ja, kanske" på frågan. Läger vi ihop dessa svarsalternativ till en grupp "intresserade" finner vi att i Röda kvarteret tillhör ca 40% denna grupp, i Gröna 35%, i Gula ca 50% samt i Bruna ca 40%. Dessa höga tal kan delvis förklaras av att enkätsvaren huvudsakligen har inkommit från dem som har ett mer uttalat intresse för kvartersverksamhet. Men ett uttalat intresse innebär ju som sagt inte alltid ett faktiskt intresse.

Drygt hälften av de "intresserade" har också svarat på frågan vad de helst skulle vilja hjälpa till med. Tio personer vill göra "allt möjligt", "lite av varje" etc. Fyra stycken vill helst dela ut information eller sköta inköp och ytterligare tre vill vara med att planera verksamheter. Övriga har konkreta förslag på verksamheter de skulle kunna medverka i, eventuellt som ledare. Tre nämner barnpassning, och vardera en navigationskurs, vävkurs, orienteringskurs, bordtennis, gymnastik, fotokurs samt diskussionskväll.

Övriga synpunkter

Här ombads de svarande att framföra eventuella övriga synpunkter på verksamhetens innehåll och organisation, servicen i området etc. Sammanlagt 22 personer har yttrat sig, men nedan citeras endast svarande som berört kvarterhusen och verksamheten i dessa.

Röda kvarteret

"Det är fel att alla straffas om det finns någon som burit sig illa åt i kvartershuset. Bordtennisutrustningen förstördes av barnverksamheten och det har ej skaffats något i stället. Det har ej spelats bordtennis sedan september 1973 i Röda huset!" (kvinna f 23)

"Sammankomster för pensionärer" (man f 02)

"Som svar på fråga 20 /om grannkontakterna/ vill jag framhålla att vi inte sökt kontakt med grannar. Annars är kontakten god mellan den mängd asociala element som bor i området. Kaka söker maka. Ordna gärna kurser i barnpsykologi upplysning etc" (man f 45)

"Mycket dålig stämning vad gäller förhållanden grannar emellan. Hälsade inte på någon som man blivit granne med. I princip blev det så. No feeling för den ringaste gemenskap grannar emellan synes ej kunna uppstå" (man f 49, numera avflyttad)

"På grund av att jag är servitris och jobbar kvällstid, så har jag inte tillfälle att medverka i olika aktiviteter, tyvärr ..." (kvinna f 55)

Gröna kvarteret

"Tyvärr är takhöjden på kvartershuset alldeles för låg, annars skulle volleyboll kunna spelas. Däremot går det att anordna nät och plan på gräsmattorna (ej de asfalterade gångarna) under de varmare månaderna" (man f 49)

"Det förekommer en tendens till 'mopedgängbildning' av ungdomar i åldern 14-17 år inom området. Denna grupp blir nog lätt glömd, men kunde aktiveras genom för dem intressanta göromål, exempelvis 'mopedmekning', danskurser etc. Alltså lite kurser mellan 'sagostunder' och 'vuxenkurser'" (man f 47)

Gula kvarteret

"Idén är god, men informationen har varit alldeles för knapphändig. Man har en känsla av att det mest är ideella organisationer samt att de vänder sig till barn och i någon mån till familjer med barn (föräldrarna). Det bör påpekas att vi i huset mitt emot har elevhemmet, vilket säkert gör att kontakten mellan grannar blir sämre eftersom det inte finns så många familjer i det här kvarteret" (kvinna f 49)

Bruna kvarteret

"lokal för bilbana, ungdomsklubb typ SSU, bygglekplats" (man f 24)

"Ansvarsproblemet måste lösas om det ska bli något trevligt resultat. Det borde också kunna organiseras verksamhet för områdets tonåringar, vilket skulle kunna lösa många problem" (kvinna f 51)

"Servicen dålig. Dålig information om saker" (kvinna f 52)

"Det väsentliga för området är att fostra föräldrarna, så att dessa kan fostra sina barn. Den stora koncentrationen av uppfostrade barn leder till en tråkig, onödig vandalisering (gräsmattor, rabatter, interngator, trapphus) och vantrivsel för människor som vill ha ordning och snyggt omkring sig. Området blir ett illa beryktat ghetto, om man inte sätter in kraftfulla åtgärder mot nedbusningen. Ansvarsfulla föräldrar vill inte se sina barn växa upp under nu rådande förhållanden. Trapphusen måste kunna låsas på kvällen till skydd mot störningar utifrån. Under dagen vore det mycket nyttigt med någon lek- och ordningsövervakare, som avpatrullerar området, leder in den naturliga leklusten i sunda banor och beivrar busfasoner och skadegörelse" (man f 19)

7.3 Sammanfattning

Man bör ha i minnet att enkäten speglar förhållandena kring årsskiftet 1973-74 och att främst kunskapen om verksamheten samt de vuxnas deltagande i verksamheterna idag torde ha förändrats till det bättre. Vissa av enkätresultaten kommenteras ytterligare i slutkapitlet.

I hela området finns 500 vuxna, 300 barn i åldern 0-15 år och 150 barn i åldern 6-13 år. Halva antalet ingår i enkäturvalet. Medelåldern bland de vuxna är drygt 30 år, bland barnen 6 år. I genomsnitt finns ett barn per hushåll. Andelen förvärvsarbete är hög, även bland kvinnorna. Hälften av hushållen bodde även tidigare i Kalmar. Ett genomsnittshushåll har bott i området drygt ett år. Ca hälften uppger sig ha för avsikt att flytta ganska snart. Bortfallet skiljer sig överallt här mycket litet från enkätsvaren.

Kunskaperna om verksamheten och principerna för lokalernas utnyttjande är ganska begränsade. En hög andel uppger sig inte ha uppfattat någon information alls. Övriga har huvudsakligen blivit informerade via anslag i området och meddelanden i brevlådan. En stor majoritet föreslår förändringar i informationen med främst flera anslag och någon form av kontaktblad.

Få vuxna har besökt ett kvartershus, ännu färre deltagit i en verksamhet. Av barnen i åldern 4-15 år har 60% deltagit, i Gula kvarteret hela 90%. Populärast har varit bordtennis i Gröna samt barnverksamheterna i Gula huset. Nästan alla föräldrar med deltagande barn uppger sig vara "ganska nöjda".

En majoritet bland de svarande har såväl pratkontakter som privata kontakter i området. Bara 20% har något positivt att säga om grannkontakterna. Lika delar av de övriga har ingen uppfattning eller tycker att de är ganska eller mycket dåliga.

Önskan att delta i olika aktiviteter gäller främst gårdsfest, danskvällar, motion, diskussionskvällar och språkstudier. Ska det "säkra"intresset tillmätas störst vikt, bör även träslöjd, keramik och foto tas med i bilden. Förvånansvärt många (ca 40%) uppger sig slutligen vilja delta i någon form av organisationsarbete.

8 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

I detta kapitel ska vi sammanfatta och diskutera några erfarenheter som framkommit i studien. Även om projektets förutsättningar efter hand ändrats i riktning från ett begränsat antal hushåll per lokal och en mera självständig boenderepresentation i varje kvarter har vi ändå material att diskutera den försöksmodell (från förslaget till God Bostad 1970) som var studiens utgångspunkt. Resultaten pekar ju också på möjliga alternativ att planera och organisera verksamheter av det här aktuella slaget. Som en allmän bakgrund ska vi först helt kort sammanfatta vad som pågår och har pågått i de olika lokalerna, men även nämna några siffror som ett mått på deltagandet.

8.1 Kort sammanfattning av verksamhet och organisation

Röda huset har idag som fasta aktiviteter IOGT/NTO:s eftermiddagsverksamhet och Frälsningsarméns söndagsskola och används 10-15 timmar i veckan. Tidigare verksamhet omfattar barnverksamhet i de boendes och andra organisationers regi, bordtennis, pub, privat uthyrning, sporadiska fester, bostadsträffar m m.

Gröna huset används idag till privata sammankomster och till olika gemensamma arrangemang. Användningstid är idag mindre än 5 timmar i veckan. Gymnastik och applikation har pågått men lagts ned, bordtennis och barnverksamhet har flyttat till andra lokaler.

Gula huset hyser idag endast Unga Örnarns verksamhet för de yngsta samt i viss mån privata fester. Används mindre än 5 timmar i veckan. Tidigare fanns fler barntimmar med såväl Unga Örnar som ABF.

Bruna huset har gemensamma träffar, bostadsmöten och kommittésammanträden regelbundet. Utnyttjas 5-10 timmar per vecka. Lokalen har tidigare stått tämligen oanvänd.

Bunkern har haft den starkast expanderande verksamheten och används idag snarare över än under 20 timmar varje vecka till bordtennis, diskotek och film.

Dessutom har utomhusaktiviteter organiserats gemensamt: barn- och familjeutflykter, motionsträffar, fotbollsturneringar, midsommar-, advent- och julfirande mm.

Av kvartershusen har Röda huset hittills varit bäst utnyttjat, något som delvis förklaras av dess ålder. Den totala aktiviteten i Gröna respektive Gula huset har faktiskt minskat något. I Brunna har den ökat något efterhand medan aktiviteten i Bunkern stigit markant, bl a genom överflyttning av verksamheter från kvartershusen.

Att bedöma hur många som deltagit i de olika verksamheterna kan vara ganska svårt. När det gäller de vuxna, ca 500 i området, är aktiviteten i genomsnitt mycket låg, även om det finns vissa tecken på att den är i stigande. Det är framförallt de större gemensamma arrangemangen som lockat, t ex vid advent och Lucia. I stort saknas idag regelbunden verksamhet för de vuxna, men samtidigt har bara mycket få personer utnyttjat de möjligheter som tidigare funnits att delta i sådan. Grovt uppskattat har idag 20-30% på ett eller annat sätt kommit i kontakt med verksamheten, medan högst 10% deltagit i någon form av organisationsarbete.

När det gäller barnens deltagande är åldrarna 4-15 år de mest intressanta. Det finns ungefär 200 barn i denna grupp i hela området. Vi har några exempel på aktiviteten hos dessa. IOGT/NTO och Unga Örnar har ca 80 respektive 60 medlemmar i området. Man kan dock förmoda att dubbelmedlemskap är ganska vanligt. Vidare uppges att ca 50, 55, 45 och 45 barn och ungdomar deltar regelbundet i respektive bordtennis, film, diskotek och eftermiddagsverksamheten i Röda huset samt uppskattningsvis 10 i vardera barnverksamheten i Gula huset och söndagsskolan. De gemensamma arrangemangen tycks under hösten 1974 varje gång ha lockat åtminstone 100 barn. Av enkäten kan vi till sist utläsa att 60-70% deltog i de då aktuella men något färre aktiviteterna. Problemet när det gäller att bedöma andelen deltagare är att ganska många deltar i flera aktiviteter. Lågt räknat torde dock 60% delta regelbundet och ytterligare 20% sporadiskt.

Organisatoriskt ligger det yttersta ansvaret idag liksom tidigare hos Fritidskommittén. Denna drar upp de allmänna riktlinjerna och har det ekonomiska ansvaret för verksamheten. Det tidigare försöket med en separat självständig kvartersförening i första kvarteret upphörde efter två år och ansvaret återfördes på Fritidskommittén. Därmed skapades en enda organisatorisk enhet med fyra kvartershus och så småningom Bunkern i vilka har pågått verksamheter som huvudsakligen bedrivits av olika organisationer, med ABF som ursprunglig samordnare. En ny boendekommitté för hela området bildades våren 1974. Något senare anställdes av Fritidskommittén en fritidsombudsman med uppgift att praktiskt samordna och verkställa beslut om verksamheten. Den nya ordningen tycks kunna innebära fördelar vad gäller verksamhetens kontinuitet men har samtidigt förorsakat problem vem av alla inblandade parter som ska göra vad.

8.2 Behövs verksamheten och lokalerna?

Om vi endast ska se till deltagarsiffror tycks det idag finnas ett stort behov av verksamhet i området för barn och vuxna, men ett mindre för de vuxna. Men de ansvariga har hittills främst valt att satsa på de yngre. Hade man lika målmedvetet genomfört aktiviteter för de vuxna skulle kanske ett lika stort "behov" för denna grupp kunnat påvisas. (Jmf avsnitt 5.4 om den s k Torsdagsträffen!)

Att lokalerna tycks behövas bekräftas av flera intervjuuttalanden. Ordföranden i Fritidskommittén menar t ex: "lokalerna behövs? Jaha du, utan tvekan! Det är en tillfällighet att det är lite tomt i några lokaler. Det är alltid en inkörningsperiod. Vänta några år så är dom fulla!" Flera boende uttalar sig spontant som bl a denne: "lokalerna är jättebra för ungdomarna. Det är klart att dom behövs!" Några av ledarna uttrycker sig ungefär som den tidigare ordföranden i Röda huset: "om huset skulle stängas så tror jag det skulle bli ett himla liv, rent ut sagt! "

Vi kan även betrakta frågan ur bostadsförvaltarens synpunkt. Denne tvingas ju ta speciella ekonomiska hänsyn och tenderar kanske att mera definiera "behov" efter vilken ekonomisk nytta lokalerna kan göra. Ökar trivseln och områdets attraktivitet på grund av verksamheten i området flyttar kanske flera in och färre ut och eventuellt minskar också skadekontot. Kalmarhems VD uttrycker saken så att:

"jag skulle inte vilja vara utan verksamheten i Norrliden idag. Det är ingen tvekan om att det är ett försäljningsargument och ett faktiskt instrument att få trevligare och bättre boendeförhållanden. Jag var nog något skeptisk i början, men min inställning har förändrats i positiv riktning."

Antalet vakanser har under 1974 emellertid ökat och ligger idag runt 20% av totala antalet lägenheter. Lägenhetsomsättningen under samma tidsperiod var ca 40%. Det kunde möjligen ha varit värre för många hushåll tycks flytta till området bara för att få en genomgångsbostad. Det byggs många småhus i kommunen, hyresläget jämfört med andra Kalmarområden är ganska högt och Norrliden anses av många ligga litet väl långt från centrum.

Skadekontot är en intressant läsning i detta sammanhang. Från andra håll i landet brukar man kunna rapportera en nedgång i skadestatistiken då en verksamhet kommit igång och barn och ungdom kunnat inrikta sin aktivitet på nya objekt. Fastighetsförvaltaren på Kalmarhem uppger att förhållandet är detsamma i Norrliden, trots att det saknas separat statistik för de olika områdena.

Ett konstaterande att lokalerna behövs innebär ju inte nödvändigtvis att de idag är idealt utformade eller har det lämpligaste läget eller underlaget. Vi återkommer till dessa frågor mot slutet och ska närmast ägna oss åt försöksmodellen i Röda huset.

8.3 "Misslyckandet" i Röda huset

Den ursprungligen tänkta organisationsmodellen (inspirerad av Bostadsstyrelsens förslag till God Bostad 1970) innebar ju att de boende inom respektive kvarter skulle ges ett direkt inflytande över vad som skulle pågå i kvartershusen, hur dessa skulle inredas etc. Försöksverksamheten kom dock att begränsas till Röda huset i första kvarteret. Det är uppenbart att huvudmannen inte ansett resultatet från Röda huset tillräckligt positiva för att även vilja överlämna det på tur stående Gröna huset till de boende. Denna utveckling kommenterades av den förre ordföranden för Röda huset (BS):

"trots att Kalmarhem bundit upp sig för den här organisationsmodellen har dom ju gått ifrån den i dom andra kvarteren. Hela idén förfelas då. Jag menar så här: låt oss anta att om vårt misslyckande ligger i själva styrelseformen så måste det ju vara fel att släppa in Fritidskommittén i dom andra husen. Vi får ju inte då någon mätare på om det var oss eller folket det var fel på. Man ger ju bara området en chans av fyra"

Det har framgått tidigare att det inte har varit några större skillnader mellan kvartershusen när det gäller verksamhetens innehåll och inriktning. Röda huset har ända från början använts mest av kvartershusen, även om man tar hänsyn till att det har varit längst i bruk. Själva sättet att organisera verksamheterna har inte heller skilt sig nämnvärt åt mellan det Röda och de övriga husen. I alla lokalerna har organisationerna fått en dominerande ställning, i Röda huset enligt BS därför att

"vi har engagerat organisationer som kunnat ge oss dom aktiviteter vi velat ha. Vi tycker detta är en jättefin lösning, inte bara för att den gagnar oss. Den gagnar ju även organisationerna som får sina bidrag och en fin statistik som de är så stolta över. Finns det bara ett intresse kan vi skapa hur många aktiviteter som helst!"

Man lyckades med barn- och ungdomsverksamheten men nådde inte upp till andra från början uppställda mål, t ex att engagera de boende i en medinflytandeprocess och att skapa en gemenskapskänsla i kvarteret. Detta tog sig konkreta uttryck i svårigheterna att t ex rekrytera nya ledare. Det intressanta här är inte frågan hur väl man lyckades utan mera vilka faktorer och förhållanden som förklarar att Röda huset efter två års försöksverksamhet i oktober 1973 återlämnas till Fritidskommittén.

8.4 Några faktorer som påverkade resultatet

De boende

En ganska uppenbar orsak till att styrelsen för Röda huset avgick var det dåliga gensvar den helt uppenbart fick från de övriga i kvarteret. Vi kan dock konstatera att området är nytt, och att många tycks flytta in mest för att få en genomgångsbostad. Enkäten visar t ex att ca hälften av hushållen faktiskt är på väg eller har planer på att flytta från området, och under

såväl 1973 som 1974 omsattes runt 40% av lägenheterna. Dessa förhållanden torde knappast öka intresset för området eller verksamheten. Säkert har de flesta boende också varit nöjda med vad som förevarit. Redan det faktum att det existerar fungerande kvartershus är ju ganska ovanligt. Att då förvänta sig att de boende med liv och lust ska ägna sig åt ett aktivt grannsamarbete är kanske att hoppas på litet för mycket, åtminstone så länge de flesta saknar vana vid denna "nya" företeelse. Projektören menade just att "folk har aldrig upplevt sånt här förr".

En annan viktig fråga i sammanhanget är hur lätt eller svårt den enskilde upplever det att samarbeta och umgås med sina grannar. I enkäten finns frågor om grannkontakter som visar att nästan alla svarande har någon form av grannkontakt och att hälften har privata kontakter. Men bara två av tio anser att grannrelationerna på det stora hela uppvisar några positiva drag. Samma variation återfinns i spontana uttalanden som "jag har nu bott här i området i två månader och har inte talat med en enda människa" och "här trivs jag jättebra. Det var det bästa jag gjorde när jag flyttade hit ... där jag bor nu har vi en mycket fin kontakt mellan grannarna". Ordföranden i Röda huset (BS) menade i denna fråga att

"det måste finnas en samlande tanke, eller kalla det för vad du vill. Om man kunde få fram fritidssysselsättningarna som en biprodukt till det allvarliga så att säga. Det tycks ju vara så att folk är ganska ointresserade av att träffas och har en massa annat att göra för att orka engagera sig på sin fritid. Det verkar som de är alldeles för nöjda!"

Grannrelationerna borde kunna förbättras och här har nog de gemensamma evenemangen under hösten redan haft en effekt. Å andra sidan brukar ett bostadsområde efter 5-10 år stabiliseras befolkningsmässigt, vilket nästan alltid tycks åtföljas av förbättrade grannkontakter.

Initiativet och tillkomsten av lokalerna

Om inte Kalmar blivit "Årets stad" 1970 och om förslaget till ny God Bostad publicerats bara ett halvår senare hade det knappast blivit tal om någon försöksmodell i Norrlliden. Det ursprungliga initiativet kom således "utifrån" men tankarna kring God Bostad-förslaget och ett medinflytande för olika boendegrupper hade knappast kunnat realiseras om de inte haft stöd i en lokal opinion. Nu fanns det en inflytelserik sådan i form av bl a dåvarande VD för Kalmarhem, projektören och några kommunalpolitiker. Men beslutet att genomföra försöksmodellen tillkom först efter långa diskussioner, där invändningarna ganska naturligt främst kom från den organisation, Hyresgästernas fritidsverksamhet /Fritidskommittén, som redan var etablerad i Kalmarhems bostadsområden. Att man på detta sätt skulle släppa en av "sina" lokaler måste te sig ganska omotiverat och som ett misstroende votum - någon annan visste bättre hur en verksamhet skulle organiseras. Några menade också att försöket var onödigt upphausat och bara ett uppreparande av gamla tankar; "vi gick en gång ut med samma ideal

att det var hyresgästerna som skulle bestämma, men det hände ju inget. Det fungerar ju inte i praktiken för det måste vara någon bakom som driver på". I denna något motsättningsfyllda situation skulle de boende välja en styrelse och komma igång med en verksamhet. Redan från början tycktes de således ha åtskilliga odds mot sig. Skulle de kunna påräkna ett helhjärtat stöd från någon part och måste man inte lyckas extra väl för att övertyga de skeptiskt inställda? Å andra sidan skulle Fritidskommittén vara beredd ta över lokalen om allt skulle misslyckas. Om detta var att betrakta som ett hot eller ett löfte rådde det tydligen delade meningar om.

Starten

När det gäller själva starten är det mest anmärkningsvärda att någon verksamhet inte startade förrän ca två månader efter invigningen. En ganska uppenbar orsak till denna fördröjning var att den då ytterst ansvariga Fritidskommittén inte ville diskutera de ekonomiska villkoren (för exempelvis inredning och utrustning) förrän en permanent styrelse blivit vald. Vid invigningen valde man bara en arbetsgrupp som skulle förbereda valet av en sådan styrelse. Även efter att styrelsen blivit vald dröjde emellertid beskedet om vilka medel som fanns att tillgå.

Utvecklingstakt och grannsamarbete

Bakom tveksamheten i starten låg säkert lika mycket en allmän ovana vid grannsamarbete som att styrelsen hela tiden hade en strävan att inhämta synpunkter från så många boende som möjligt. Det konkreta resultatet på kortare sikt måste då kanske bli sämre, men i gengäld får man åtminstone på längre sikt en verksamhet som står i bättre överensstämmelse med de boendes egna behov och önskemål.

Några inom styrelsen blev med tiden litet otåliga över denna inställning att skynda långsamt och förordade fler initiativ uppifrån. Utvecklingen gick också i den riktningen. När svårigheterna att komma i kontakt med intresserade vuxna ökade "blev vi nog litet av småpåvar. Vi satte oss i toppen och sa att nu ska vi göra så och så. Vi tvingades till detta för att det överhuvud taget skulle fungera". (BS) De boende kunde nu uttrycka sin åsikt om en verksamhet endast genom sitt eventuella deltagande.

Tydligt finns det här en motsättning mellan att komma igång snabbt och de boendes inflytande. Men enligt Fritidskommitténs ordförande

"får man inte vara för försynt. Man måste våga föreslå saker. Men styrelsen har nog haft en ganska svår ställning. Dom hänger liksom lite i luften. Men dom måste försöka komma ur sitt dilemma. Gör dom inte det får dom aldrig något gjort. Dom har kanske fått någon psykologisk spärr att just hyresgästerna skulle bestämma ... folk är mest mottagliga i inledningsskedet. Får dom stabilisera sig är det svårt att få igång något".

Informationen

För att de boende ska kunna delta i beslutsprocesser och verksamheter krävs naturligtvis att de på förhand känner till dessa möjligheter. Det är uppenbart att detta bara delvis har varit fallet. I enkäten uppgav t ex nästan hälften av de svarande att de inte alls hade blivit informerade, och kunskaperna om verksamheter och principerna för lokalernas utnyttjande var genomgående begränsade.

Å andra sidan har den intresserade kunnat få veta mera på flera olika sätt. Styrelsen delade ut flera stenciler i brevlådan, hade flera anslag uppsatta i kvarteret och gick vid ett ganska tidigt tillfälle runt och knackade dörr. Dessutom får vi inte glömma de muntliga kontakterna grannar emellan och att verksamheten i lokalen åtminstone ibland måste ha varit synlig utifrån. Helt uppenbart fanns det ändå brister, inte bara i kvantitet utan också i form och innehåll. Två exempel: Stencilerna från styrelsen var ibland så oklart formulerade att de förväxlades med meddelanden från bostadsföretaget och det upplystes aldrig på vilka ekonomiska villkor verksamheten bedrevs, t ex att de boende via en särskild avgift själva betalade verksamheten.

Ledar- och kontrollfrågan

Programmet för försöksmodellen i Röda huset innehöll ju från början tanken på en "spontan", "icke-styrd" verksamhet. Det som närmast var i åtanke var väl någon form av "öppet hus" där alla åldersgrupper kunde samlas fasta tider och bestämt program. Denna fråga om "styrning" kontra "icke-styrning" väckte åtskilliga diskussioner där argumentet mot "icke-styrning" var risken för bristande ordning och kontroll.

Så småningom visade det sig att den enda egentligen "spontana" verksamhet som förekom i Röda huset var bordtennispelet. Men eftersom någon alltid måste hämta och återlämna nyckeln hos någon av styrelsemedlemmarna fanns det här en möjlighet att utöva en åtminstone formell kontroll. Bordtennisborden blev senare obrukbara och städningen kunde troligen ha utförts bättre, vilket föranledde fastighetsförvaltningen att anmärka på en bristande kontroll och att ledare borde vara närvarande. Förhållandena var dock inte värre än att parterna säkert hade kunnat komma överens om en nyordning, om inte det hela hade löst sig genom att bordtennisen flyttade över till Bunkern.

Den akuta orsaken till återlämnandet av lokalen blev till sist problemet med rekrytering av nya krafter till styrelse och verksamheter. Mönstret från andra liknande verksamheter går igen; allt färre får allt mer att göra och orkar självklart inte hur länge som helst. I alla verksamheter av den här typen får man också räkna med en svacka då den första entusiasmen har lagt sig och vardagen börjar. Att man trots stora ansträngningar inte lyckades rekrytera nya krafter beror säkert lika mycket på upplevelsen hos många att allt var bra som det var, som på egenskaper hos de boende själva. Ett utifrån kommande stöd skulle i denna situation ha varit extra värdefullt.

Kontakt och stöd

Visserligen blev de boende själva ansvariga för lokalen, det skulle inte "styras" från någon högre ansvarig. Men detta innebär ju inte att de skulle vara i mindre behov av stöd utifrån i besvärliga situationer. Tvärtom borde det kunna uppstå flera tillfällen då styrelsen skulle behöva någon form av hjälp, t ex i inledningsskedet då nästan alla är osäkra och ovana, men även senare då de första motgångarna börjar komma. Men till vem skulle man i så fall vända sig?

Sedan Röda huset hade fått en "egen" budget var Kalmarhem, inte längre Fritidskommittén, ekonomiskt huvudansvarig, och det var således till bostadsföretaget styrelsen närmast hade att vända sig för råd och hjälp. Man måste dock konstatera att det rådde en allmän kontaktbrist mellan dessa parter under försöksmodellens två år. Förhållandet var under det första året ganska gott men försämrades sedan efterhand. Kalmarhem tycks med hänvisning till att det hela inte skulle "styras", ha varit mycket försiktig att ingripa, oavsett om man ansett detta nödvändigt eller ej. Styrelsen ute i området ville å sin sida samtidigt visa att de kunde klara sig själva. Miss-tanken att Fritidskommittén skulle ta över verksamheten om man erkände ett misslyckande fanns länge med i bilden, om än sällan klart uttalad. Kalmarhems VD uttryckte sig så här om förhållandet:

"Den kontaktbrist man nog kan konstatera är mycket egen-domlig. Vi hade nämligen från början kontakt med grabbar-na där ute och sa att nu är det ni som sköter det här. Men vi är tacksamma om ni säger till oss om ni får några problem. Kom upp eller ring och vi kommer ut. Men dom kom aldrig. Det kanske har varit en prestigefråga att de skulle klara sig själva ... idealet måste vara att hyresgästerna stöttas upp hela tiden, annars blir det absolut ingenting!"

Inom Fritidskommittén var man också medveten om betydelsen av ett bakomliggande stöd. I starten då kommittén fortfarande var huvudansvarig menade dess ordförande:

"killarna som är där nu är besjälade av tanken. Kan vi bara knuffa på dom och ge dom lite råd tror jag nog det ska lyckas ..."

Projektören, en av de främsta förespråkarna för försöksmodellen, var inne på samma linje:

"verksamheten behöver knuffar utifrån för att kunna fort-leva. Stöd och initiativ i någon form behövs kanske för att nåt ska hända. Men det kan ju tänkas att hyresgästerna ensamma klarar det över längre tidsperioder utan hjälp och stöd utifrån. I så fall skulle jag bli glad."

Nu klarade inte hyresgästerna det, styrelsen avgick och Fritids-kommittén övertog ansvaret. Vissa av de huvudansvariga hade ju redan från början varit skeptiskt inställda till de boendes förmåga att klara av verksamheten. Det verkar nu som om dessa tog rekryteringssvårigheter och aktivitetsminskning som en bekräftelse på att de hade fått rätt och tog detta som anledning att inte behöva ge något aktivt stöd. Det hade kanske varit

annorlunda om det i området inte redan funnits ett alternativ till organisationen i Röda huset, d v s Hyresgästernas fritidsverksamhet, vilket vi strax återkommer till.

Frågan om kontakt och stöd sammanhänger delvis med frågan om de formella ansvarsförhållandena. Styrelsen i området var i alla avseenden en mycket lös organisation, som visserligen ekonomiskt hade fått ett litet ansvar, men som rent juridiskt inte hade några befogenheter vare sig uppåt eller nedåt. Ordföranden i Röda huset (BS) ansåg att styrelsen för kvartersföreningen redan från början borde ha blivit en juridisk person; "vi skulle då ha fått en helt annan tyngd utåt, och Kalmarhem skulle ha haft en formellt ansvarig att rycka i kragen vid behov".

Andra faktorer

Vi har ovan bara nämnt faktorer som inverkat negativt på resultatet. Andra faktorer har haft mera positiva effekter t ex en tillfredsställande ekonomi, tillgången till ledare för den regelbundna barnverksamheten, lokalens lättillgänglighet och i stort sett störningsfria läge.

På längre sikt och med något ändrade villkor skulle försöksmodellen säkert ha fungerat mycket bättre. Nu var trycket mot en integrerad verksamhet i området för stort, och lokalen återlämnades.

8.5 Vad kom istället?

Den "nya" organisationen har beskrivits ganska detaljerat ovan. Samtliga fyra kvartershus samt Bunkern kom under Fritidskommitténs ledning. En ny boendekommitté bildades som tog hand om alla gemensamma arrangemang, organisationerna ansvarade precis som tidigare för den regelbundna barnverksamheten och en nyanställd fritidsombudsman höll i praktiska bestyr, verkställde beslut, tog initiativ etc.

Fördelen med den nya organisationen är främst att underlaget för gemensamma aktiviteter och rekrytering av nya krafter har ökat. Samtidigt har samarbetet mellan olika inblandade parter blivit mer komplicerat, vilket har lett till konflikter om vem som ska göra vad. Den nya boendekommittén har t ex samma osäkra formella status som den gamla i Röda huset, och det har diskuterats att knyta den som en kontaktkommitté till Hyresgästföreningen. Man har i början av år 1975 fått en ganska stabil grund att stå på, men man befinner sig fortfarande i ett uppbyggnadsskede.

8.6 Lokalens lägenhetsunderlag och läge

I förslaget till God Bostad 1970 menade man att en "närlokal" borde kunna betjäna 30-50 lägenheter. Man skulle då få ganska små gångavstånd, verksamheten skulle kunna handhas av de boende själva och det skulle finnas goda möjligheter att skapa en samhörighet och en "vi-känsla" bland de boende. Nu blev antalet lägenheter i varje kvarter ca 100, vilka enligt planerna också

skulle bilda underlag för respektive kvartershus. När lokalerna senare kom under en gemensam ledning var kvartersindelningen inte längre aktuell, området betraktades som en enhet och aktiviteterna delades upp på de olika husen.

Frågan om det ideala antalet lägenheter per lokal måste ses i relation till frågorna om vilka behov och önskemål hos de boende man vill tillgodose, hur den aktuella befolkningsammansättningen ser ut och vilka förändringar man med tiden kan förvänta sig i denna. De mer konkreta frågorna för varje enskilt område blir då snarare av typen: hur många hushåll kan bilda underlag för en barnverksamhet, för en studiecirkel etc, vilka olika typer av verksamheter bör lokalen kunna rymma, hur flexibla är utrymmena osv. Vi ska här låta några i verksamheten engagerade personer ge sina synpunkter på underlag och läge i Norrlidenfallet.

Fd ordföranden i Röda husets styrelse ville bestämt hävda att 100 hushåll per kvartershus inte var särskilt lyckat

"man har absolut valt fel storlek när det gäller antal hushåll till kvartershusen. Vi som satt med i den s k styrelsen var nästan samtliga av uppfattningen att lite över 100 hushåll var absolut gålet. Vi var ju åtminstone 5-6 stycken som så att säga sett det inifrån ..."

Många lägenheter ställer helt andra organisatoriska krav än ett begränsat antal och möjligheterna att lära känna varandra minskar. Hur ska man då göra istället?

"det finns som jag ser det två alternativ. Det ena är ett stort hus för hela området där man satsar lite hårdare, gör det lite mera proffsigt med anställda ledare, folk som verkligen kan sitt jobb. Det andra är det riktigt lilla alternativet. Ta en tvårumslägenhet, lägg den mitt i varje hus och gör en enhet av varje hus! Det ska inte vara proffsigt drivet utan vara ett samvaroutrymme för hela huset där jag kan lära känna mina grannar, dricka en kopp kaffe, titta på TV och göra kul saker med andra människor. Som det nu är blir det varken hackat eller malet ... jag tror att 15-30 lägenheter vore acceptabelt i det lilla alternativet. Detta är inte så stort att det är särskilt intressant för föreningar och man inte heller ha någon anställd Det har jag sagt till alla människor jag talat med att just här ligger ett av de fundamentala problemen"

På Kalmarhem övervägde man då två kvartershus var färdigbyggda att istället för ytterligare två bygga en enda mycket större lokal. Till sist fullföljdes dock ursprungsplanerna. Den allra tidigaste tanken var ju annars att projektera en större och tre mindre för hela området. Hus ser Kalmarhems VD på denna fråga?

"jag har ju bara erfarenhet av vad som nu är. Men jag undrar ändå om vi inte skulle ha fått bättre resultat med en riktigt stor lokal och några riktigt små med t ex en begränsad barnverksamhet. Jag tror man hade nått de sökta målen bättre då. Att varje kvartershus ska bilda medelpunkten för 100 lägenheter är ju i och för sig en splittring av området, och det här med viktiga känsla finns ju inte ... avstånden är ju dessutom ganska små"

Att de drygt 100 hushållen också skulle kunna bilda en social enhet där samhörighetskänslor skulle befrämjas vinner inge särskilt mycket stöd bland interbjupersonerna. Ordföranden i Fritidskommittén menade t ex:

"man sa att vi skulle ha fyra kvarter för att vi skulle få en vi-känsla. Man skulle träffas och trivas med varandra i kvartersgårdarna. Det tror jag definitivt är misslyckat. Jag är av den bestämda uppfattningen att när svensken kommer hem och stänger sin dörr vill han sen inte bli störd. Jag tror inte heller att vi skulle få en vi-känsla om vi t ex bara skulle ha haft två hus per lokal. Det kanske fungerade förr när vi hade ett helt annat samhälle. Men om vi säger att vi offerar generationen som lever därute nu och satsar på nästa, så tror jag vi skulle kunna få en vi-känsla. Man måste nog vänja sig vid det här, men på sikt kommer det."

Själva läget, d v s avståndet till lokalen, tycks ha en viss betydelse när det gäller verksamhet för de yngsta. Från enkäten kan man dra den försiktiga slutsatsen att hus med sådan verksamhet lockar barn från det egna kvarteret i större utsträckning än från andra. Tittar man på medlemstalet i olika föreningar kan man dessutom konstatera att 80% av IOGT/NTO:s medlemmar under våren 1974 bodde runt Röda huset. Detta förklaras delvis av brister i informationen till andra delar av området samt att aktiviteterna från början endast vände sig till barn i just det kvarteret.

Både enkäten och andra uppgifter tyder dock på att övriga aktiviteter, t ex bordtennisen, är föga avståndskänsliga. Till Bunkern kommer således enligt ledarna "ungdomar från precis hela området". Utan att kunna belysa denna fråga utförligare kan vi dock konstatera att gångavståndet till närmaste lokal är högst 150 m, och till den längst bort belägna 350 m. LOS på ABF, tidigare en av de huvudansvariga för verksamheten, menade bl a om avstånden att

"Det finns flera skäl som talar för en enda gemensam lokal i ett sånt här område. Ligger den mitt i området blir ju inte avstånden särskilt långa och dessutom går man ju hela tiden på trafiksäkra gångar. Men ändå tror jag det har en viss psykologisk betydelse det här att folk inte ska behöva ta på sig en massa kläder för att komma till lokalen. Två minuter innan cirkeln startar går man och hämtar sin bok, sätter på sig sin kofta och går ner. Jag tror dock inte det kan ha någon större betydelse om man får gå från ett kvarter till ett annat, vilket självklart också beror på vilken typ av aktivitet det gäller."

Läget bestämmer inte bara lokalernas lättillgänglighet utan också riskerna att närbelägna lokaler utsätts för ljudstörningar. Sådana störningar har förekommit, särskilt utanför Bunkern, men har ännu inte varit så allvarliga att någon verksamhet behövt inskränkas. Lokalernas friliggande läge har här inneburit stora fördelar.

På tal om frågan om fyra skilda kvarter har flera intervju personer också framhåvt riskerna för motsättningar mellan dessa. Då Röda huset var "självstyrande" hände det t ex att ungdomar inte tilläts spela bordtennis i detta därför att de

bodde i en annan del av området och rent formellt inte hade rätt att delta. En av ungdomsledarna i området sade kategoriskt nej till en sådan uppdelning av området:

"om ungdomarna blir utkörda från ett hus får ju människorna här inte lära känna varandra. Alla måste kunna använda lokalerna, annars blir det ju ingen gemenskap. Man höll på att splittra området med det där, höll på att skapa en fiendskap mellan barn i olika kvarter. Kontakterna har blivit mycket bättre nu sen det där slutade och därför har vi kunnat få en bättre samhörighet här på området mellan alla. Det får absolut inte bli som små öar!"

LOS var inne på samma tankar:

"vad jag är litet rädd för är att det med fyra helt skilda kvartersgårdar kan bli en kvalitetsskillnad mellan varje kvarter. I ett kvarter finns det en massa aktiva som gör en rad saker i just det kvarteret. I ett annat händer just ingenting, därför att det bor mindre aktiva personer där. Det blir en onödig konkurrens och ett irrationellt utnyttjande av lokalerna.

Fd ordföranden i Röda huset kommenterade denna fråga utifrån det faktum att man frångått kvartersindelningen:

"på det här sättet kommer man ju ifrån den kvarterskänsla som var avsedd från början. I och för sig kan man ju värdera samhörighetskänslan i området högre än i kvarteret, men personligen tycker jag nog att när det bor nästan 400 familjer i hela området så finns det ingen som helst möjlighet för mig att lära känna alla. Det skulle vara bättre och lättare att lära känna de 100 hushållen i varje kvarter först tycker jag ..."

Vi kan således sammanfattningsvis konstatera att den vi-känsla inom ett kvarter flera velat skapa ännu inte är särskilt utbredd. Däremot tycks gångavståndet och därmed lägenhetsunderlaget ha betydelse för de yngstas verksamhet, vilket talar för att en sådan borde äga rum i samtliga kvartershus. I ett läge med ökat behov av aktiviteter även hos de vuxna får kanske gångavståndet större betydelse även här, och man förlägger allt fler verksamheter till deltagarnas "egna" kvartershus.

8.7 Lokalernas fysiska utformning och storlek

Kvartershusen utformades från början med tanke på att de skulle kunna användas till så många aktiviteter som möjligt. Frågan här gäller närmast om lokalernas fysiska egenskaper lagt några hinder i vägen för detta. Så har uppenbarligen delvis varit fallet. Beträffande bl a Röda huset har många menat att bara det faktum att saknas skjutvägg i stora rummet har inskränkt användningsmöjligheterna åtskilligt. Andra har i likhet med projektören menat att lokalen dessutom är för fin för att användas till hobbybetonade och verkstadsliknande verksamheter.

Det senare problemet löste sig genom att lokalerna kom att användas gemensamt och att en specialisering av lokalerna därmed blev möjlig. Gröna och Gula huset hade ju redan från början

samma planlösning som det Röda huset, men för det Bruna huset ändrades planerna så att det kunde användas just för mer hantverksbetonade aktiviteter.

Det visade sig också att bordtennisen inte passade riktigt bra i Röda huset, liksom för övrigt inte heller i Gröna. Lokalen var kanske litet för fin även för detta ändamål, men framförallt dominerade bordet stora rummet för mycket och hindrade bl a genom avsaknaden av skjutvägg andra aktiviteter. Detta problem löstes i sin tur genom överflyttning till den betydligt oömmare och rymligare Bunkern.

Ytterligare ett problem gäller de större arrangemangen och bristen på ett riktigt stort utrymme som kan rymma samtliga deltagare på en gång. Nu har man vid något tillfälle tvingats dubblera arrangemang för att alla skulle få plats.

8.8 Vad anser några ansvariga om hur verksamheten bäst ska organiseras?

Avslutningsvis ska vi låta några av de "mest" ansvariga personerna få uttala sin mening om hur verksamheten bäst bör organiseras. Överensstämmelsen är ganska god. Ett gemensamt drag är att vilja ge boenderepresentationen mera att säga till om.

GM, arkitekt, projektör av området

"när det gäller organisationsformen tror jag att man kanske måste ha en fixerad styrelse med uppgift att bredda verksamheten mot hyresgästerna och dessutom vara ansvariga för ekonomin och gentemot bostadsföretaget. Det måste sedan naturligtvis vara styrelsens uppgift att få igång arbetsgrupper som i sin tur ordnar verksamhet i olika former. Dessa arbetsgrupper kan ju sedan vara mycket löst formade jag tror bostadsföretaget har väldigt svårt att acceptera en organisation utan ansvariga representanter. Och då måste det utses en styrelse med ett ansvar och med ekonomiska befogenheter. Men dom får naturligtvis inte samla verksamheten hos sig själva enbart utan det måste vara deras angelägnaste uppgift att sprida ut den till så många som möjligt av hyresgästerna."

BS, fd ordförande i Röda husets kvartersförening.

"Vore dom fysiska förutsättningarna likartade skulle jag driva det som det nu har blivit, redan från början. Möjligen att man skulle kunna köra det efter våran tidigare modell, om man hade sån tur att man fick tag på dom rätta mänskorna, som hade tid och lust att hålla i det. Men det är ett halvtidsjobb".

LOS, Studieombudsman på ABF, ordförande i Unga Örnar

"trots allt tror jag den bästa formen är att vi får kontaktkommittéer som får vissa mandat, vissa arbetsuppgifter och som ska ha utrymme för vissa gemensamma initiativ. De bör få vissa pengar att röra sig med utan att behöva fråga

varenda gång de ska göra nåt. De skulle kunna vara knutna till Hyresgästföreningen som en kontaktkommitté ... men jag tror att en sån här kommitté gör ett grundläggande fel om den tror att den ska driva verksamheten helt själv. Det tycker jag inte är riktigt. Det är bättre att fråga sig vilka behov och intressen som finns. Finns det behov av sport söker kommittén kontakt med en idrottsorganisation, finns det behov av studier med en studieorganisation etc, så att dom själva inte går och håller i dessa delar av verksamheten."

LH, VD i Stiftelsen Kalmarhem:

"det här med kommitté ute i området tror jag är viktigt. Jag tror att den nuvarande organisationsformen är den rätta och att det ska vara en kommitté för hela området. Denna ska sedan hjälpas av inom organisationerna som har resurserna, personal och vana. Idealet vore enligt min mening att kommittén fick beslutsfunktionerna inom dom kostnadsramar som finns medan organisationerna hade uppgiften att förverkliga besluten. Vi ska jobba med det efter dom här riktlinjerna."

KGJ, ombudsman i Hyresgästföreningen och ordförande i Fritidskommittén:

"jag tror att den modell som presenterades i God Bostad-förslaget fungerar så länge det finns ledare. När ledaren flyttar därifrån så faller allt. Det skulle också fungera om vi bara accepterar att vi får någon form av samrådsförfarande, att det får flyta mellan olika kvartersgårdar. Jag vill egentligen ha fyra grupper som ska jobba med var sitt kvarter och som sedan ska kunna planera sin verksamhet tillsammans. Om vi tar exemplet med studiecirklar så har du kanske tre deltagare i första, två i andra etc. Så säger du till AC/fritidsombudsmannen/ att nu har vi dessa här, vi tänker köra det i Bruna huset. Dom har då i viss mån absolut bestämmanderätt inom var sitt område. Huvudsaken är som sagt att verksamheten inte blir låst till deras hus utan får flytta lite. Då tror jag det skulle fungera alldeles utmärkt. Detta är i linje med Hyresgästföreningens målsättning. Vi försöker ju bilda kontaktkommittéer i varje naturligt avgränsat område. Med den här modellen skulle det faktiskt räcka att ha kommittéerna ute i området och AC här inne som den sammanbindande länken. Hon skulle göra det jobb vi gjort tidigare och Fritidskommittén skulle försvinna ur bilden. Spärrhaken är nog den här PR-grejen. Det har blivit en väldig reklam för bostadsföretaget. Dom lockar hyresgäster med det och det är väl därför dom inte vill avstå från Fritidskommittén nu. Men personligen tror jag inte den kommer att finnas kvar om 4-5 år. Då kommer förmodligen pengarna skickas över direkt till Hyresgästföreningen och sen kommer fritidsombudsmannen att hålla i det hela. Sen får hon inför årsmötet svara för verksamhetens utfall. Så tror jag det kommer att bli."

8.9 Kommentar från Bostadsstyrelsen

Förslaget till ny God Bostad sändes efter presentationen 1970 ut på remiss och har därefter i samråd med vissa berörda myndigheter och organisationer bearbetats inom Bostadsstyrelsens tekniska byrå. Det konkreta resultatet idag vad gäller närlokalerna (presenterades ovan i avsnitt 1.2) är att förslaget inte blev fastställt som norm men ändå kan sägas ha fått ett icke obetydligt inflytande på bostadsbyggandet. I många områden som planerats efter 1970 har närlokaler ingått. I vissa fall med större lägenhetsunderlag och avstånd till lokalen än vad God Bostad-förslaget angav, i andra fall helt i enlighet med förslaget (t ex bostadsområdet Nya Bruket i Sandviken) Tekniska byrån vid Bostadsstyrelsen samlar idag in och dokumenterar exempel på sådana bostadsområden och kommer under året publicera en information om dem. Arkitekt Eva Björklund, som inom tekniska byrån har arbetat med närlokalerna, ska här kommentera några frågor kring dessa.

Behov "Uppfattningen att närlokaler behövs i bostadsmiljön har inte förändrats. Resultatet av undersökningen i Norrliden liksom erfarenheter från andra bostadsområden styrker riktigheten i den uppfattningen. Betydelsen av tillgång till lokaler för lek- och fritidsverksamheter, både för en mindre grupp bostäder (närlokaler) och för större underlag och mer specialiserade verksamheter, delas också alltmer av bostadsföretag, sociala myndigheter och de boende. För att främja tillkomsten av dem har bostadsstyrelsen i anvisningarna till bostadsfinansieringsförfordningen angivit att närlokaler liksom tvättstuga belånas som bostäder, vilket innebär en förmånligare finansiering än bostadslån till lokaler.

Organisation Undersökningen i Norrliden liksom andra erfarenheter visar emellertid också på att tillgången till en närbelägen lokal inte räcker. Det fordras också en positiv attityd och stöd från bostadsförvaltningen, som organiserar fritidsverksamhet i bostadsområdena. Dels måste vissa ekonomiska resurser ställas till förfogande för verksamheten, dels måste organisatoriskt stöd till de boendes verksamhet erbjudas om det behövs. Det är viktigt att ambitionerna när det gäller användningen är rimliga och att varken de boende eller andra inblandade förväntar sig en ständigt pågående verksamhet.

Placering Det är också önskvärt att förlägga lokalen i anslutning till bostadsgruppens tvättstuga, så att den dels kan tjäna som lekrum till tvättstugan, dels naturligt uppmärksammas av de boende och kan användas och besökas i samband med tvättarbetet och utan föregående organisation av fritidsverksamheter. En sådan anknytning kan också underlätta den spontana uppsikten över lokalen och minska behovet av organiserad kontroll. Så har skett i bostadsområdet Nya Bruket i Sandviken och har slagit ut väl där.

Samband mellan flera lokaler Vad beträffar frågan om sambandet mellan olika närlokaler i ett område och deras eventuella specialisering för olika verksamheter som vänder sig till fler än de närmast boende så bör det kunna avgöras från område till område och från tid till tid. Finns lokalerna lämpligt utspridda kan de olika

boendegrupperna tillsammans vid olika tidpunkter komma överens om användningen. Erfarenheterna från Norrliden där utvecklingen lett fram till en viss specialisering och där användningen samordnats för alla fyra bostadsgrupperna, visar att detta är en möjlighet trots att lokalerna är förlagda en till varje bostadsgrupp inom området. I ett annat skede av utvecklingen eller i ett annat område (t ex Nya Bruket i Sandviken) kan det visa sig att en till varje bostadsgrupp bunden verksamhet är önskvärd. Det är därför viktigt att lokalerna förläggs så att bägge användningssätten blir möjliga, d v s att lokalerna geografiskt knyts till en mindre bostadsgrupp, ca 50 lägenheter. Blir underlaget för stort försvaras en icke specialiserad och av de boende själva organiserad verksamhet.

Underlag och avstånd till lokalen ur användningssynpunkt bör vara större än resp 50 lägenheter och 50 m. Däremot tycks det och storlek som om man ur planorganisatorisk och ekonomisk synpunkt kan tvingas acceptera upp till 100 lägenheter och 100 m avstånd även om detta minskar lokalens värde och användbarhet liksom möjligheterna att samordna den med tvättstugan som ej ska ligga på större avstånd än 50 m. Vad gäller storleken angavs i God Bostadsförslaget 1970 2 m² per lägenhet vilket tycks vara en onödigt stor yta. En storlek motsvarande 1 m² per lägenhet torde i stället kunna tjäna som riktvärde."

9 SLUTORD

Diskussionen i föregående kapitel har pekat på ett antal faktorer som var och en förklarar sin del av resultatet i Norrliden. Den slutsats vi här kan dra är att de tankar i förslaget till God Bostad 1970 som utgjorde studiens utgångspunkt inte är så orealistiska som många velat göra gällande. Hade större hänsyn tagits till i sig ganska elementära funktionsförutsättningar och det funnits en större vilja att konsekvent genomföra försöksmodellen hade denna kanske visat sig kunna fungera helt tillfredsställande. Andra studier av liknande försök, men med andra lokala förutsättningar, kommer säkert att visa detta.

Vi tycker oss i studien ha konstaterat ett behov av lokaler nära den egna bostaden och betydelsen av de boendes medverkan för ett gott resultat. På grundval av erfarenheter från denna och andra studier skulle vi nu kunna dra vissa något mer generella slutsatser om hur en kvartersverksamhet med boendemedverkan bäst ska organiseras.

Start

Att snabbt komma igång med en verksamhet kan innebära stora fördelar. De som startat verksamheten får en stimulans att fortsätta men man uppnår också en betydande informativ effekt genom att folk i kvarteret upptäcker att något pågår i lokalen, kanske blir nyfikna och tittar in någon gång. Här gäller det då att så snart som möjligt, helst vid första mötet, välja en styrelse. Denna kan sedan utgöra förhandlingspart gentemot bostadsförvaltaren (eller motsvarande) om bl a ekonomiska medel till inredning och utrustning av lokalen.

Utveckling

Trots att det således kan vara psykologiskt viktigt att komma igång ganska snabbt, bör man senare sträva efter att bygga på de boendes egna erfarenheter och förutsättningar och därmed låta verksamheten utvecklas stegvis och inte alltför snabbt. Genom att skapa en plattform av aktiviteter med ett brett deltagarunderlag kan man från basorganisationen så småningom även tillgodose specialintressen. Är ambitionerna för verksamheten rimliga behöver man inte heller uppfatta en tillfällig nedgång i aktiviteten som ett misslyckande.

Styrelse

Den styrelse som väljs bör bl a få ett betydande ekonomiskt ansvar. Ansvarsförhållandena gentemot övriga parter, bostadsförvaltare, övriga boende etc, måste klart definieras, så att inga tvivelsmål behöver uppstå vem som ska göra vad.

Ekonomi

Det säger sig självt att de ekonomiska problemen måste få en tillfredsställande lösning om verksamheten ska lyckas. Lokalhyran och andra fasta drift- och kapitalkostnader delas lämpligen av samtliga hushåll via lägenhetshyran. Kostnader för ledararvoden, gemensamma arrangemang, lokalens inredning och utrustning etc tillkommer sedan. Det verkar enklast om hushållen

gemensamt delar även dessa kostnader, som t ex i Norrliden via en särskild avgift på hyran. Engagerar man organisationer svarar ju dock dessa vanligen ensamma för ledararvodena.

Organisationsprincip

Det bör redan från början stå klart att risken för ett tvärt slut på verksamheten är ganska stor om den görs beroende av ett fåtal personers insatser. Strävan måste vara att fördela arbetet på så många som möjligt. Ju mer detta kan ske desto lättare måste det bli att rekrytera ännu fler aktiva till organisationen. Själva styrelsen får om den ska fungera effektivt inte vara för stor, men kan självfallet knyta mer eller mindre tillfälliga arbetsgrupper till sig. I frågor av mer allmänt intresse är det mest naturligt att beslut fattas av samtliga boende via ett mötesförfarande.

Ledarskap och kontroll

För att vissa aktiviteter ska fungera väl krävs närvaro av ledare (barnverksamhet, studiecirklar etc) Här kan organisationerna göra sin största insats. I andra fall räcker det kanske med en viss kontroll av ordning och eventuell skadegörelse (bordtennis, privat uthyrning etc). Det enskilda fallet får här avgöra vilken form som är bäst, från ständigt närvarande ledare till sporadisk efterkontroll.

Kontakt och stöd

Man kan inte räkna med att boenderepresentanterna ska kunna klara sitt arbete helt utan stöd och hjälp utifrån. I synnerhet i starten och senare när den första entusiasmen lagt sig behövs ett aktivt stöd från huvudmannen (bostadsförvaltaren) eller motsvarande. Det är därför viktigt att kontaktkanalerna mellan huvudman-boende hålls öppna och att ingen av t ex prestigeskäl undviker att ta en nödvändig kontakt. När det gäller de löpande praktiska göromålen innebär hjälp av en särskilt anställd person naturligtvis stora fördelar, men också ganska höga kostnader om de inte kan delas av flera lokaler.

Nycklar

Tillgång till nycklar bestämmer i hög grad lokalens tillgänglighet. Förutom styrelsemedlemmar och verksamhetsledare kan man i ett inledningsskede låta en person per trappuppgång eller hus inneha var sin nyckel, till vilka övriga boende sedan kan vända sig. Erfarenheterna från ett sådant system får sedan avgöra om ytterligare nycklar kan spridas i området.

Städning

Städningen tillhör en av de viktigare ordningsfrågorna. Redan små brister härvidlag tycks kunna få betydande konsekvenser för verksamheten. Förutom att bostadsförvaltaren låter städa en eller två gånger per vecka måste uppenbarligen även deltagarna här göra en insats.

Information

Information betyder här ett ömsesidigt meningsutbyte mellan styrelse/ansvariga och övriga boende. Meddelanden i brevlådan och anslag på olika håll i området uppmärksammas tydligen inte av alla. Icke desto mindre är de nödvändiga för upplysningar om t ex kommande evenemang respektive en ständig påminnelse om att något pågår i lokalen. Systematiskt genomförda muntliga kontakter i form av t ex dörrknackning brukar ge ett gott resultat men är mycket tidskrävande. Idealet vore om man kunde lita helt till de spontana grannkontakterna. Andra vägar till en förbättrad information är kontaktblad i någon form, gemensamma bostadsträffar och särskilda trapp- eller husombud. De senare skulle kunna ha till uppgift att vid inflyttningstillfället och senare ge de boende i samma uppgång/hus personlig information om och diskutera frågor som rör verksamheten. Skriftliga enkäter brukar i dessa sammanhang ge avskräckande dåliga resultat.

Lokalens utformning

Om de boende ska ha ett inflytande över vilka verksamheter som ska pågå i lokalen är det lämpligt att den inte är helt färdigplanerad i starten. Det är också en stor fördel om lokalen är såpass flexibel att man med ganska lätta ingrepp kan anpassa planlösning och inredning till förändringar över tiden.

Lokalens läge

Lokalen bör vara belägen så att många personer kan passera eller vistas i närheten av den, samtidigt som gångavståndet bostad-lokal ska vara så litet som möjligt. Om inte en lokal i källar- eller markplan har separat ingång och är synnerligen väl ljudisolerad, torde en centralt belägen friliggande lokal i anslutning till t ex en tvättstuga lättast kunna uppfylla dessa krav.

Lokalens underlag

Avgörande för antalet lägenheter per lokal blir självklart olika lokala förutsättningar, som t ex vilka mål man vill uppnå med en verksamhet och vilka grupper man i första hand vill vända sig till. Ju mindre ett underlag är desto större chans finns att skapa en gemenskapskänsla bland de boende och desto mindre chans att ordna med mer specialiserade aktiviteter. Detta talar för att vissa basaktiviteter (barnverksamhet, bordtennis, motion etc) förläggs till samtliga lokaler och att för övriga aktiviteter ett samråd mellan olika kvarter äger rum om hur dessa ska fördelas på olika lokaler.

LITTERATUR

Andersson, T m fl, Grannsamarbete i Fagersjö del 2
Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet,
Stockholm 1972

Bell, R m fl, Björksätra - ett bostadsområde i Sandviken
hösten 1969, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet,
Stockholm 1972

Gemensamhetslokaler, HSB:s Riksförbund, Stockholm 1949

God Bostad, förslag den 15 april 1970, Bostadsstyrelsens
tekniska byrå, Stockholm 1970

Harvard, I, Norrlidenförsöket - en stadsdels grönytor och
de boendes medverkan i planeringen, Statens institut för
byggnadsforskning R34:1974, Stockholm 1974

Saarkoppel, H & Selander, P, Att bygga för social kontakt -
en myt? Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet,
Göteborg 1969

Statens offentliga utredningar:

Boendeservice 4 (SOU 1971:26)

Boendeservice 6 (SOU 1973:24)

Wellving, S, Närlokaler i bostadsområden - exempel på
användning och utformning, R 32:1972, Statens institut för
byggnadsforskning, Stockholm 1972

TAB 1 Åldersfördelning hos de vuxna i urvalet, med uppdelning på enkätsvar och bortfall.

Födelseår	Enkäten		Bortfallet		Hela urvalet	
	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %
-1900	1	1	2	1	3	1
1901-1920	2	2	2	1	4	2
1921-1940	28	26	34	25	62	24
1941-1945	15	14	36	26	51	20
1946-1950	35	33	43	32	88	34
1951-1956	26	24	19	14	45	18
Totalt	107	100	136	100	253	100

TAB 2 Åldersfördelning hos barnen i urvalet, med uppdelning på enkätsvar och bortfall.

Födelseår	Enkäten		Bortfallet		Hela urvalet	
	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %
1958-1959	4	6	3	3	7	5
1960-1961	2	3	10	11	12	8
1962-1963	8	13	10	11	18	12
1964-1965	12	19	16	18	28	18
1966-1967	7	11	12	13	19	12
1968-1969	5	8	7	8	12	8
1970-1971	6	10	17	19	23	15
1972-1973	18	29	16	18	34	22
Totalt	62	100	91	100	153	100

TAB 3 Genomsnittlig boendetid i månader för individer i respektive kvarter, uppdelat på enkät och bortfall.

Kvarter	Genomsnittlig boendetid i månader	
	Enkäten	Bortfallet
Röda	19	12
Gröna	13	8
Gula	9	6
Bruna	9	8

TAB 4 Hushållens flyttningsplaner idag i olika kvarter och troligheten att bo kvar i området om två år. Talen nedan anger andel hushåll i % i enkätsvaren.

Flytta idag?	Röda	Gröna	Gula	Bruna	Total
ja	43	37	6	43	32
nej	28	58	71	43	52
kanske	28	5	23	14	15
Total	100	100	100	100	100
knappast troligt inte alls troligt	36	42	35	57	43
mycket troligt ganska troligt	50	58	65	38	52
ej svar	14	-	-	5	4
Total	100	100	100	100	100

TAB 5 De svarandes kunskaper om verksamheter och principer för lokalernas utnyttjande. Talen nedan anger andel individer i % i olika kvarter som kände till verksamheten eller principen ifråga.

Verksamhet	Röda	Gröna	Gula	Bruna
<u>Röda huset</u>				
IOGT/NTO:s barnverksamhet	59	48	37	18
Frälsningsarméns barnverksamhet	27	12	15	21
söndagsskolan	32	24	15	33
möjlighet att låna lokalen privat	59	36	30	39
<u>Gröna huset</u>				
bordtennis	27	64	56	39
applikationskurs	-	18	4	9
gymnastik	4	44	11	33
<u>Gula huset</u>				
ABF:s barnverksamhet	14	16	37	27
Unga Örnars barnverksamhet	18	24	48	33
möjlighet att låna lokalen privat	36	24	33	36
<u>Känna till att</u>				
endast boende i området har rätt att utnyttja lokalen	68	56	56	49
vilken lokal som helst får användas	23	36	26	27
vem man kan vända sig till för att t ex få låna lokalen	18	16	22	24

TAB 6 Barnens deltagande i verksamheter i olika kvartershus. Har ett barn deltagit i en verksamhet har vederbörande markerats med sin ålder i tabellen. Dessutom anges i vilket kvarter barnet bor.

Från (kvarter)	Röda	Gröna	Gula	Bruna	Total
Till (hus)					
<u>Röda</u>					
bordtennis	63	-	59,64	-	3
IOGT/NTO:s barnv.	63	62	64	65	4
Frälsningsarm. d:o	-	62	-	-	1
söndagsskola	-	62	64	-	2
<u>Gröna</u>					
bordtennis	-	64,65 65,67	59,61,62 64,64,66	59	11
<u>Gula</u>					
Unga Örnars barnv.	-	62,65, 67	62,64 65,66	68	8
ABF:s barnv.	-	-	61,64 64,69	65	5
Total	2	10	18	4	34
Antal barn ff 58-69	5	10	11	7	33
Markeringar/barn	0,4	1,0	1,7	0,6	1,0

TAB 7 Föräldrarnas attityd till barnverksamheten. Tabellen anger två siffror tillsammans. Den första avser antalet föräldrar med deltagande barn, den andra med ej deltagande.

	Röda	Gröna	Gula	Bruna	Total
mycket nöjd	--	--	--	1/-	1/-
ganska nöjd	2/1	2/1	6/-	2/-	12/2
varken nöjd eller missnöjd	-/3	-/3	1/3	-/6	1/15
ganska missnöjd	--	--	2/-	-/2	2/2
mycket missnöjd	--	--	--	--	--
ej uttalat sig	6	4	1	3	
	2/4	2/4	9/3	3/8	16/19

TAB 8 De svarandes grannkontakter. Tabellen anger andel individer i % i olika kvarter med uppgiven kontaktform.

	Röda	Gröna	Gula	Bruna	Total
pratkontakt	64	64	85	82	76
privat kontakt	50	43	48	68	53
hjälpkontakt	27	35	37	64	39

TAB 9 De svarandes inställning till grannkontakterna i det egna kvarteret. Svaren anges i procentandel individer.

	Röda	Gröna	Gula	Bruna	Total
mycket goda	--	--	11	8	5
ganska goda	9	17	17	12	14
varken goda eller dåliga	18	43	22	44	32
ganska dåliga	9	4	34	12	14
mycket dåliga	36	35	17	16	25
ingen uppfattning eller ej svar	27	--	--	8	8
Total	100	100	100	100	100

TAB 10 Önskan att delta i olika verksamheter. I tabellen redovisas antalet svarande i området som säkert eller kanske skulle vilja delta i en verksamhet. Dessa tillsammans bildar en grupp "intresserade", som också anges i procentandelar.

Verksamhet	Antal säkert	Antal kanske	Antal intr	Andel intr i %
språkstudier	8	26	34	32
motion	18	27	45	42
jazzdans	7	11	18	17
träslöjd	15	17	32	30
keramik	14	8	24	22
batik	6	15	21	19
foto	12	17	29	27
applikation	3	14	17	16
diskussionskvällar	15	23	38	35
danskvällar	19	25	44	41
gårdsfest	42	21	63	59

ENKÄTFORMULÄR

(besvaras av samtliga i hushållet
som är 16 år eller äldre)

A. BAKGRUNDSDATA OM HUSHALLET

Följande sex frågor om hushållet behöver endast besvaras av en person i hushållet.

1. Hushållets medlemmar

Ange i nedanstående tabell hushållsföreståndaren/innehavaren av lägenhetskontraktet som person A och övriga medlemmar som person B, person C etc.

Ange också i vilken relation övriga står till hushållsföreståndaren (maka, make, far, barn, etc) födelseår, kön samt yrke/sysselsättning!

Hushållsmedlem	Relation till hush.-förest. (maka, make, barn etc.)	Födelseår	Kön	Yrke/sysselsättning
Person A	Hushållsföreståndare			
Person B				
Person C				
Person D				
Person E				
Person F				
2. Sedan när har Ni varit bosatt/bosatta i Ert nuvarande bostadsområde i Norrmliden?				Sedan.....månad år.....
3. Var Ni stadigvarande bosatt/bosatta i Kalmar innan Ni flyttade till Ert nuvarande område? Markera också svarsalternativ "3" om hushållet bildades i samband med inflyttningen.				1. ja, sedan år tillbaka 2. nej, jag/vi flyttade in från annan ort 3. hushållet bildades i samband med inflyttningen

4. Har Ni idag planer på att flytta från området?	1. ja 2. nej 3. kanske
5. Tror Ni att Ni bor kvar här i området om 2 år?	1. mycket troligt 2. ganska troligt 3. knappast troligt 4. inte alls troligt
6. Äger eller disponerar Ni bil? fritidshus? båt?	1. ja 2. nej 1. ja 2. nej 1. ja 2. nej
B. INFORMATION	
Från och med fråga 7 fyller samtliga 16 år eller äldre i var sitt formulär.	
7. Vad kände Du till om verksamheten i de olika kvartershusen, innan Du erhöll denna enkät?	
Kände Du till att det i <u>röda kvartershuset</u> fanns:	
barn- och ungdomsverksamhet med IOGT/NTO, måndag-onsdag-fredag	1. ja 2. nej
barn- och ungdomsverksamhet med Frälsningsarmen, torsdag	1. ja 2. nej
söndagsskola	1. ja 2. nej
möjlighet att låna lokalen till privata fester	1. ja 2. nej
i <u>gröna kvartershuset</u> :	
bordtennis	1. ja 2. nej
kurs i applikation	1. ja 2. nej
motionsgrupp	1. ja 2. nej
i <u>gula kvartershuset</u> :	
barnverksamhet med ABF, måndag-onsdag	1. ja 2. nej
barnverksamhet med Unga Örnar, tisdag	1. ja 2. nej
möjlighet att låna lokalen till privata fester	1. ja 2. nej

<p>8. Kände Du också till att endast boende i området i princip har rätt att utnyttja lokalerna? Du kan utnyttja vilken som helst av de nuvaran- de tre lokalerna?</p>	<p>1. ja 2. nej 1. ja 2. nej</p>
<p>9. Om Du vid något tillfälle skulle vilja låna någon av lokalerna, t ex för en privat fest, vet Du då till vem Du ska vända Dig?</p>	<p>1. ja till 2. nej</p>
<p>10. På vilket eller vilka sätt anser Du att Du främst blivit informerad om lokalerna och verksamheten?</p>	<p>1. ABF:s meddelande i brevlådan om barn- verksamheten 2. ABF:s bostadsträff i september 3. studieprogrammet i brevlådan från "Hyres- gästernas fritids- verksamhet" 4. anslag vid lokalen eller trappuppgången 5. grannkontakter 6. annat sätt, vilket: 7. har <u>ej</u> blivit infor- merad</p>
<p>11. Skulle Du vilja se informationen om lokalerna för- ändrad på något sätt?</p>	<p>1. nej, bra som det är 2. ja, flera anslag i området 3. regelbundna kontakt- blad el dyl 4. annat förslag? Skriv isåfall på raderna härintill!</p>
<p>C. DELTAGANDE I AKTIVITETER I KVARTERSHUSEN 12. Har Du någon gång sedan Du flyttade till Norrliden besökt något eller några av kvartershusen:</p>	<p>1. ja, röda huset 2. ja, gröna huset 3. ja, gula huset 4. nej inget av husen</p>

Svarar Du "nej" på denna fråga, kan Du fortsätta direkt till fråga 14!

Om Du istället svarar "ja": Har Du sedan 1:e sept. detta år vid något tillfälle deltagit i en verksamhet i något av husen?

1. ja 2. nej

Om "nej" på denna fråga: Gå till fråga 14!

Om "ja": Gå till nästa fråga!

13. Vilken eller vilka av följande verksamheter i "röda", "gröna" resp "gula" kvartershuset har Du deltagit i sedan 1:e september detta år?

Ange också hur ofta Du deltagit nu under hösten genom att för varje verksamhet markera ett kryss i tillämplig ruta!

Verksamhet	varje vecka	varannan vecka	enstaka gång	aldrig
<u>Röda kvartershuset</u>				
Bordtennis				
Privat fest				
Gemensam fest vid t ex Lucia				
Annan verksamhet				
<u>Gröna kvartershuset</u>				
Bordtennis				
Applikation (ABF)				
Gymnastik				
Annan verksamhet				
<u>Gula kvartershuset</u>				
Privat fest				
Gemensam fest, vid t ex Lucia				
Annan verksamhet				

14. Har Du under denna tid också deltagit i verksamheter i andra närliggande lokaler, som dock ligger utanför området, t ex sömnad i skolan.

Ange i så fall nedan typ av verksamhet, var lokalen ligger samt ungefär hur ofta (en gång/vecka, enstaka gång etc.)

	Vilken verksamhet?	Var ligger lokalen?	Hur ofta?
1.			
2.			

15. "FÖRÄLDRAFRAGA". Denna fråga behöver endast besvaras av endera fadern eller modern till barn i hushållet som är yngre än 16 år (födda 1958 eller senare)!

Har Ditt/Dina barn vid något tillfälle sedan 1:e september i år deltagit i en verksamhet i något av kvartershusen?

1. ja 2. nej

Om "nej": Gå till nästa fråga!

Om "ja": vilken/vilka av nedanstående verksamheter har Ditt/Dina barn deltagit i och hur ofta?

Markera hur ofta Ditt/Dina barn deltagit genom att sätta siffror 1-5 i rutorna nedan, enligt följande:

1 har deltagit två eller flera gånger/vecka

2 - " - ungefär varje vecka

3 - " - ungefär varannan vecka

4 - " - enstaka gång

5 - " - aldrig

Verksamhet	Barn I, född år	Barn II, född år.....	Barn III, född år.....	Barn IV, född år.....
<u>Röda kvartershuset:</u>				
Bordtennis				
IOGT/NTO:s barn- o ungdomsverksamhet, måndag-onsdag-fredag				
Frälsningsarméns barnverksamhet, torsdag				
Söndagsskolan				
Annan verksamhet:				

6

Verksamhet	Barn I, född år	Barn II, född år.....	Barn III, född år.....	Barn IV, född år
<u>Gröna kvartershuset</u> Bordtennis				
Annan verksamhet:				
<u>Gula kvartershuset</u> ABF:s barnverksamhet, måndag-onsdag				
Unga Örnars barnverksamhet, tisdag				
Annan verksamhet:				
<p>16. "FÖRÄLDRAFRÅGA". Är Du på det hela taget nöjd med den barn- och ungdomsverksamhet som idag bedrivs i de olika kvartershusen?</p> <p>Om Du är missnöjd, har Du några konkreta ändringsförslag? (t ex fler timmar, fel tidpunkt, fel åldersgrupper etc) Skriv nedan!</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>				<p>1. mycket nöjd</p> <p>2. ganska nöjd</p> <p>3. varken nöjd eller missnöjd</p> <p>4. ganska missnöjd</p> <p>5. mycket missnöjd</p>
<p>D. GRANNKONTAKTER</p> <p>17. Är det någon eller några i området som Du brukar byta några ord med när Ni träffas, fast Ni inte direkt umgås?</p> <p>Om "ja": När Du senast pratade med denne eller någon av dessa, <u>var</u> hände det? (Ange bara <u>ett</u> alternativ!)</p>				<p>1. ja 2. nej</p> <p>1. i trappuppgången eller entrén</p> <p>2. på gården utanför huset</p> <p>3. på parkeringsplatsen</p> <p>4. i affären</p> <p>5. annan plats, var?</p> <p>.....</p>

<p>18. Har Du några bekanta här i området som Du brukar träffa privat?</p> <p>Om "ja": I vilken uppgång i området bor den person eller den familj som Du umgås mest med?</p>	<p>1. ja 2. nej</p> <p>I uppgång</p>
<p>19. Finns det någon eller några i området som Du ibland hjälper med något eller som ibland hjälper Dig?</p> <p>Om "ja": I vilken uppgång bor den person Du haft mest kontakt med i detta avseende?</p>	<p>1. ja 2. nej</p> <p>I uppgång</p>
<p>20. Vad anser Du på det hela taget om kontakten mellan grannarna i Ditt kvarter?</p>	<p>1. mycket goda 2. ganska goda 3. varken goda eller dåliga 4. ganska dåliga 5. mycket dåliga</p>

E. INTRESSE FÖR VERKSAMHETER OCH DELTAGANDE

21. Nedan följer ett antal förslag till nya verksamheter i kvartershusen. I vilken utsträckning skulle Du idag själv vilja delta i någon eller några av dessa?

Markera varje verksamhet i tillämplig ruta!

Föreslagen verksamhet	skulle <u>säkert</u> vilja delta	skulle <u>kanske</u> vilja delta	skulle <u>ej</u> vilja delta
språkstudier			
<u>motionsverksamhet:</u> - motionsgymnastik			
- jazzdans			
<u>hobbyverksamhet:</u> - träslöjd			
- keramik			
- batik			

8

Föreslagen verksamhet	skulle säkert vilja delta	skulle kanske vilja delta	skulle ej vilja delta
diskussionskvällar kring aktuella frågor			
danskvällar			
gemensam fest/gårdsfest för boende runt lokalen			
skriv andra förslag här!			
22. Skulle Du själv kunna tänka Dig att medverka aktivt i en verksamhet, t ex hjälpa till att planera en verksamhet, dela ut information, sköta inköp etc etc?			1. nej 2. ja, kanske 3. ja I så fall med vad?

-
23. Har Du några synpunkter på kvartershusen, verksamhetens innehåll, verksamhetens organisation, servicen i området etc. som inte framkommit i Dina tidigare svar i enkäten, finns det plats nedan och på baksidan formulera dessa!

.....

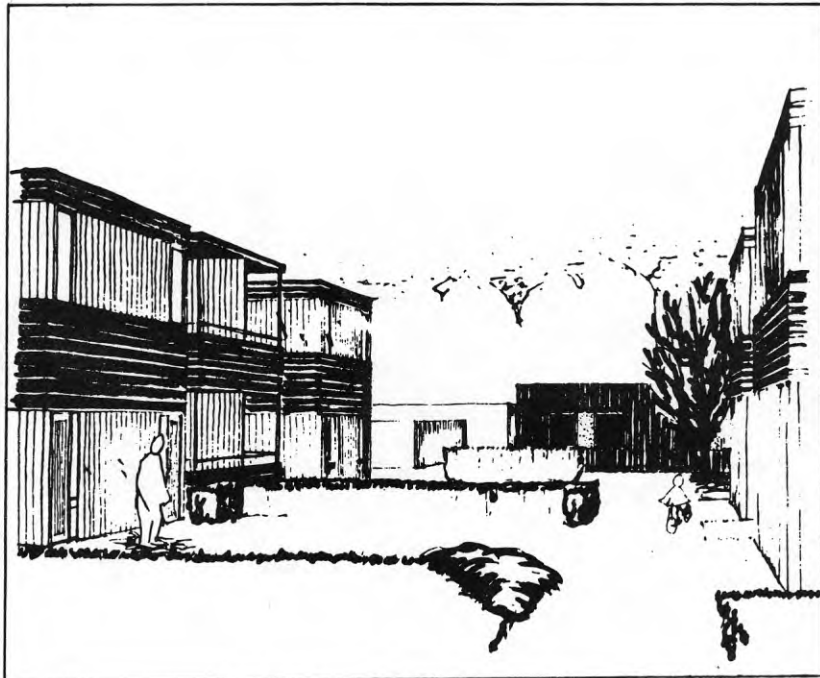
.....

.....

.....

.....

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

R30: 1975

Rapporten hänför sig till forskningsanslag 720676-1 från Statens råd för byggnadsforskning till Sociologiska institutionen, Stockholms universitet, Fil.kand Stig Wellving.

**Distribution: Svensk Byggtjänst, Box 1403, 111 84 Stockholm
Grupp: samhällsplanering**

Pris: 21 kronor + moms